

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Ghid privind art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului

---

Dreptul la libertate și la siguranță

Actualizat la 31 august 2023

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic, să completeze formularul de contact [cerere de reproducere sau republicare a unei traduceri](#), pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații privind traducerile în curs de realizare ale ghidurilor privind jurisprudența, vă rugăm consultați lista [Traduceri în curs](#).

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză și este actualizat periodic. Cel mai recent, a fost actualizat la 31 august 2023. Poate suferi modificări de formă.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa <https://ks.echr.coe.int>. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de Twitter al Curții: https://twitter.com/ECHR_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei / Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2023

Cuprins

În atenția cititorilor	6
I. Domeniul de aplicare	8
A. Lipsire de libertate	8
B. Criterii aplicabile	9
C. Măsuri adoptate în mediul penitenciar	10
D. Controlul de securitate al pasagerilor aerieni	10
E. Lipsirea de libertate în circumstanțe diferite de arestarea sau încarcerarea oficială	11
F. Obligații pozitive în ceea ce privește lipsirea de libertate	11
II. Legalitatea unei detenții în temeiul art. 5 § 1	12
A. Scopul art. 5	12
B. Conformitatea cu dreptul intern.....	13
C. Conformitatea cu dreptul intern.....	13
D. Principii generale	13
E. Principiul securității juridice.....	13
F. Protecție împotriva caracterului arbitrar	14
G. Hotărâre judecătorească	15
H. Motivarea deciziilor și cerinței lipsei arbitrarului.....	15
I. Exemple de nereguli procedurale admisibile.....	16
J. Întârzierea executării unei decizii de punere în libertate	16
III. Lipsirea de libertate autorizată în temeiul art. 5 § 1	17
A. Detenția în urma condamnării.....	17
1. Existența unei condamnări	17
2. Instanță competentă.....	18
3. Detenția trebuie să se producă „pe baza” unei condamnări.....	18
4. Impactul procedurii de apel	19
B. Detenția pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de o instanță sau a unei obligații prevăzute de lege	20
1. Nesupunerea la o hotărâre pronunțată de către o instanță	20
2. Executarea unei obligații prevăzute de lege	21
C. Arestarea preventivă	22
1. Scopul arestării și al detenției.....	22
2. Înțelesul expresiei „motive verosimile de a bănuși”	23
3. Termenul „infrațiune”	25
D. Detenția unui minor	26
1. Aspecte generale	26
2. Educație sub supraveghere.....	26
3. Autoritate judiciară competentă	27
E. Detenție din motive medicale sau sociale	28
1. Aspecte generale	28
2. Prevenirea transmiterii unei boli contagioase	28

3. Detenția unui alienat	28
4. Detenția unui alcoolic sau a unui toxicoman	31
5. Detenția unui vagabond.....	31
F. Detenția unui străin.....	32
1. Detenția unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu	32
2. Detenția în scopul expulzării sau extrădării.....	33

IV. Garanții pentru persoanele lipsite de libertate..... 35

A. Informare asupra motivelor arestării (art. 5 § 2).....	35
1. Aplicabilitate	35
2. Scop.....	35
3. Persoanele cărora trebuie să le fie comunicate motivele	36
4. Motivele trebuie să fie comunicate „în cel mai scurt timp”	36
5. Modalități de comunicare a motivelor	36
6. Caracterul suficient al motivelor comunicate.....	36
7. Într-o limbă pe care o înțelege	37
B. Dreptul [unei persoane] de a fi adusă de îndată înaintea unui magistrat (art. 5 §. 3)	37
1. Scopul dispoziției	37
2. Control judiciar rapid și automat	38
3. Stabilirea magistratului competent	39
4. Independența.....	39
5. Cerințe de procedură.....	39
6. Cerințe de fond	40
a. Controlul detenției pe fond	40
b. Puterea de a dispune punerea în libertate.....	40
C. Dreptul [unei persoane] de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii (art. 5 § 3).....	41
1. Perioada care trebuie luată în considerare	41
2. Principii generale	41
3. Justificarea oricărei perioade de detenție	42
4. Motive pentru menținerea în detenție.....	42
a. Riscul sustragerii	43
b. Obstrucționarea procedurilor în justiție.....	43
c. Recidivă.....	44
d. Păstrarea ordinii publice.....	44
5. Diligență specială	44
6. Măsuri alternative.....	44
7. Cauțiunea	45
8. Arestarea preventivă a minorilor.....	45
D. Dreptul [unei persoane] ca un tribunal să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției (art. 5 § 4).....	46
1. Scopul dispoziției	46
2. Aplicabilitatea dispoziției	46
3. Natura controlului solicitat	47
4. Garanții procedurale	49
5. Cerința legată de „celeritate”	51
a. Perioada care trebuie luată în considerare	52
b. Factori relevanți care trebuie luate în considerare în momentul examinării respectării cerinței legate de celeritate	52
E. Dreptul la reparații în cazul unei detenții ilegale (art. 5 § 5)	54

1. Aplicabilitate	54
2. Cale de atac.....	54
3. Disponibilitatea unei reparații	54
4. Natura reparației	55
5. Existența unui prejudiciu	55
6. Cuantumul reparației.....	55
Lista cauzelor citate	57

În atenția cititorilor

Prezentul ghid face parte din seria Ghiduri privind Convenția, publicată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii din domeniul dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența referitoare la art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu, precum și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții nu doar soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției, contribuind astfel la respectarea, de către state, a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, pct. 154, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, și, mai recent, *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), nr. 44898/10, pct. 109, 5 iulie 2016].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, îmbunătățind astfel standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor părți la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), pct. 89, nr. 30078/06, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, pct. 156, CEDO 2005-VI, și mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 110, 13 februarie 2020].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu impune „o responsabilitate comună a statelor părți și a Curții” în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzęda împotriva Poloniei* (MC), pct. 324].

Prezentul ghid include trimiteri la cuvinte-cheie din fiecare articol citat din Convenție sau din protocoalele la aceasta. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o *Listă de cuvinte-cheie*, selectate dintr-un tezaur de termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele la aceasta.

Baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie permite găsirea unui grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fila Detalii cauză, în baza de date HUDOC. Pentru informații suplimentare privind baza de date și cuvintele-cheie, consultați *Manual de utilizare HUDOC*.

Jurisprudența citată poate fi în una sau în ambele limbi oficiale (franceză și engleză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile pronunțate de o Cameră, care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*).

Art. 5 din Convenție – Dreptul la libertate și la siguranță

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

- a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;
- b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;
- c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;
- d) dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;
- e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;
- f) dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.”

Cuvinte-cheie HUDOC

1. Libertatea persoanei (5-1) – Siguranța persoanei (5-1) – Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)
  - (a) Condamnare (5-1-a) – Pe baza condamnării (5-1-a) – Instanță competentă (5-1-a)
  - (b) Hotărâre pronunțată conform legii, de către o instanță (5-1-b) – Neîndeplinirea unei hotărâri judecătorești (5-1-b) – Garantarea îndeplinirii unei obligații prevăzute de lege (5-1-b)
  - (c) Aducere în fața autorității judiciare competente (5-1-c) – Infracțiune (5-1-c) – Motive verosimile de a bănuși (5-1-c) – Necesitatea rezonabilă de a împiedica săvârșirea unei infracțiuni (5-1-c) – Necesitatea rezonabilă de a împiedica persoana să fugă (5-1-c)
  - (d) Minori (5-1-d) – Educație sub supraveghere (5-1-d) – Aducere în fața autorității competente (5-1-d)
  - (e) Prevenirea transmiterii unei boli contagioase (5-1-e) – Persoane alienate (5-1-e) – Persoane dependente de alcool (5-1-e) – Toxicomani (5-1-e) – Vagabonzi (5-1-e)
  - (f) Împiedicarea pătrunderii în mod ilegal pe teritoriul țării (5-1-f) – Expulzare (5-1-f) – Extrădare (5-1-f)
2. Informare în termenul cel mai scurt (5-2) – Informare într-o limbă înțeleasă (5-2) – Informare asupra motivelor arestării (5-2) – Informare asupra acuzațiilor (5-2)
3. Judecător sau alt magistrat care exercită atribuții judiciare (5-3) – Aducerea de îndată înaintea judecătorului sau a altui magistrat (5-3) – A fi judecat într-un termen rezonabil (5-3) – Eliberat în cursul procedurii (5-3) – Durata arestării preventive (5-3) – Justețea arestării preventive (5-3) – Liberare condiționată (5-3) – Garanții care să asigure prezentarea la audiere (5-3)
4. Examinarea legalității deținerii (5-4) – Introducerea unui recurs (5-4) – Control judiciar (5-4) – Examinare în termen scurt (5-4) – Garanții procedurale de control (5-4) – Dispunerea punerii în libertate (5-4)
5. Reparații (5-5)

I. Domeniul de aplicare

Art. 5 § 1 din Convenție

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: [...]”

Cuvinte-cheie HUDOC

Libertatea persoanei (5-1) – Siguranța persoanei (5-1) – Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

A. Lipsire de libertate

1. Proclamând „dreptul la libertate”, art. 5 § 1 vizează libertatea fizică a persoanei; scopul său este acela de a se asigura că nimeni nu este lipsit de libertate în mod arbitrar. Nu se referă la simplele restrângeri aduse libertății de circulație, care sunt reglementate de art. 2 din Protocolul nr. 4 [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80; *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 92; *Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 58].

2. Diferența dintre restricțiile privind libertatea de circulație care sunt suficient de grave pentru a constitui o lipsire de libertate în temeiul art. 5 § 1 și cele care nu rămân decât simple restricții ale libertății de circulație care intră doar sub incidența art. 2 din Protocolul nr. 4 este una de grad sau intensitate, și nu una de natură sau de substanță [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80; *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 93; *Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei*, 2010, pct. 314; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), pct. 115].

3. Lipsirea de libertate nu se limitează la situația clasică a detenției ca urmare a unei arestări sau condamnări, ci se prezintă sub multe alte forme (*Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 95).

B. Criterii aplicabile

4. Curtea nu se consideră obligată să admită concluziile juridice ale instanțelor interne cu privire la existența unei lipsiri de libertate, și efectuează o evaluare individuală a situației reclamantului [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 71; *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 90; *H.M. împotriva Elveției*, 2002, pct. 30 și 48; *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 92].

5. Pentru a determina dacă un individ este „lipsit de libertate” în sensul art. 5, se pleacă de la situația concretă și se ia în considerare un ansamblu de criterii cum ar fi tipul, durata, efectele și modalitățile de executare ale măsurii în cauză [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80; *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 92; *Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 73; *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 91].

6. Cerința de a lua în considerare „tipul” și „modalitățile de executare” a măsurii în cauză permite Curții să aibă în vedere contextul și circumstanțele specifice tipurilor de restricții aduse libertății altele decât paradigma izolării într-o celulă. Într-adevăr, contextul în care este luată măsura reprezintă un factor important, întrucât în societățile moderne survin de obicei situații în care publicului i se poate solicita să suporte restrângeri la adresa libertății de circulație sau a libertății în interesul binelui comun [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 81; *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 226; *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012, pct. 59].

7. Pentru a determina distincția dintre o restrângere a libertății de circulație și o lipsire de libertate în contextul izolării străinilor în zonele de tranzit aeroportuare și în centrele de primire pentru identificarea și înregistrarea migrantilor, factorii luați în considerare de Curte pot fi rezumați după cum urmează: i) situația individuală a reclamanților și opțiunile acestora, ii) regimul juridic aplicabil în țara respectivă și scopul acestuia, iii) durata relevantă, în special în lumina scopului și a protecției procedurale de care beneficiază reclamanții la momentul producerii evenimentelor și iv) natura și gradul restricțiilor efective impuse reclamanților sau la care au fost supuși aceștia [*Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 138; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 217; *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 74].

8. Chiar și măsurile de protecție sau cele adoptate în interesul beneficiarilor pot fi considerate drept o lipsire de libertate [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 71].

9. Scopul măsurilor prin care autoritățile privează o persoană de libertate nu este decisiv pentru a evalua dacă a existat sau nu în fapt o lipsire de libertate. Curtea ia în considerare acest aspect doar într-o etapă ulterioară a analizei sale, atunci când examinează compatibilitatea măsurilor cu art. 5 § 1 [*Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 74].

10. Conceptul de lipsire de libertate în sensul art. 5 § 1 conține atât un *element obiectiv* al internării unei persoane într-un anumit spațiu restrâns pentru o perioadă de timp deloc neglijabilă, cât și un *element subiectiv* suplimentar, și anume faptul că persoana nu a consimțit în mod valabil la izolarea în discuție [*Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 74; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 117].

11. Factorii obiectivi relevanți care trebuie luați în considerare includ posibilitatea de a părăsi zona cu acces limitat, gradul de supraveghere și control asupra mișcărilor persoanei, gradul de izolare și disponibilitatea contactelor sociale (*Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 95; *H.M. împotriva Elveției*, 2002, pct. 45; *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 91; *Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 73). Cu toate acestea, atunci când un copil în vârstă de opt ani a fost lăsat singur într-o secție de poliție pentru o perioadă de peste 24 de ore, nu a fost necesar să se evalueze dacă a fost ținut într-un spațiu închis și păzit, întrucât nu era de așteptat ca acesta să părăsească singur secția de poliție (*Tarak și Depe împotriva Turciei*, 2019, pct. 61).

12. Atunci când faptele indică o lipsire de libertate în sensul art. 5 § 1, posibila durată scurtă a lipirii de libertate nu afectează această concluzie (*Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei*, 2010, pct. 317; *Iskandarov împotriva Rusiei*, 2010, pct. 140, *Zelčs împotriva Letoniei*, 2020, pct. 40).

13. Existența unui element de constrângere în exercitarea competenței poliției de a opri și de a percheziționa o persoană indică o lipsire de libertate, în pofida duratei scurte a acestor măsuri (*Krupko și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 36; *Foka împotriva Turciei*, 2008, pct.78; *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 57; *Șimovolos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 50; *Brega și alții împotriva Moldovei*, 2012, pct. 43).

14. Faptul că o persoană nu este imobilizată cu cătușe, plasată într-o celulă sau imobilizată fizic în alt mod nu constituie un factor decisiv atunci când se stabilește existența unei lipiri de libertate (*M.A. împotriva Ciprului*, 2013, pct. 193).

15. Dreptul la libertate este mult prea important într-o societate democratică pentru ca o persoană să nu poată beneficia de protecția conferită de Convenție numai pentru că a acceptat să fie plasată în detenție, mai ales atunci când persoana este incapabilă juridic să consimtă sau să se opună măsurii propuse [*H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 90; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 119; a se vedea, de asemenea, *N. împotriva României*, 2017, pct. 165-167, în care prelungirea arestării reclamantului în urma deciziei prin care se dispunea punerea sa în libertate a fost considerată arbitrară, chiar dacă reclamantul acceptase să rămână în detenție până când serviciile sociale urmau să identifice o soluție adaptată situației sale].

16. Faptul că o persoană nu dispune de capacitate juridică nu înseamnă în mod necesar că este incapabilă să-și înțeleagă situația și să consimtă la aceasta [*Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 130; *Ștukaturov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 107-09; *D.D. împotriva Lituaniei*, 2012, pct. 150].

C. Măsuri adoptate în mediul penitenciar

17. Măsurile disciplinare adoptate în mediul penitenciar care au efecte asupra condițiilor de detenție nu pot fi considerate ca reprezentând lipsire de libertate. Astfel de măsuri trebuie considerate în circumstanțe normale drept modificări ale condițiilor de detenție legală și sunt în afara domeniului de aplicare a art. 5 § 1 din Convenție [*Stoian Krastev împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 38]; *Bollan împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000; a se vedea, de asemenea, *Munjaz împotriva Regatului Unit*, 2012, în care izolarea reclamantului într-un spital de maximă siguranță nu a constituit o nouă lipsire de libertate].

D. Controlul de securitate al pasagerilor aeriени

18. Atunci când un pasager a fost oprit de către agenții serviciilor de frontieră în timpul unui control efectuat într-un aeroport pentru verificarea situației sale și reținerea sa nu a depășit timpul strict necesar pentru îndeplinirea formalităților solicitate, nu se ridică nicio problemă din perspectiva art. 5 din Convenție [*Gahramanov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2013, pct. 41; *O.M. și D.S. împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 113-120, în care măsurile de control și de supraveghere, care au durat aproximativ 11 ore în ceea ce privește persoanele care călătoreau cu documente de identitate false, nu au echivalat cu o lipsire de libertate; a se vedea, a contrario, *Kasparov împotriva Rusiei*, 2016,

în care reținerea reclamantului pentru o perioadă de 5 ore a depășit cu mult perioada de timp necesară verificării formalităților asociate în mod normal transportului aerian].

E. Lipsirea de libertate în circumstanțe diferite de arestarea sau încarcerarea oficială

19. Problema aplicabilității art. 5 se ridică într-o multitudine de situații, în special în cazul:

- plasării persoanelor în instituții psihiatrice sau de asistență socială [*De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971; *Nielsen împotriva Danemarcei*, 1988; *H.M. împotriva Elveției*, 2002; *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004; *Storck împotriva Germaniei*, 2005; *A. și alții împotriva Bulgariei*, 2011; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012];
- transportării unei persoane de către paramedici și polițiști la spital (*Aftanache împotriva României*, 2020);
- izolării în zonele de tranzit aeroportuare [*Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019; *Amuur împotriva Franței*, 1996; *Shamsa împotriva Poloniei*, 2003; *Mogoș și alții împotriva României* (dec.), 2004; *Mahdid și Haddar împotriva Austriei* (dec.), 2005; *Riad și Idiab împotriva Belgiei*, 2008];
- izolării în zonele de tranzit de la frontierele terestre [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019; *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021];
- interogatoriilor la secția de poliție [*Cazan împotriva României*, 2016; *I.I. împotriva Bulgariei*, 2005; *Osipenko împotriva Ucrainei*, 2010; *Salaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2010; *Farhad Aliev împotriva Azerbaidjanului*, 2010; *Creangă împotriva României* (MC), 2012];
- reținerii în vehiculul poliției în vederea întocmirii unui proces-verbal de constatare a unei infracțiuni administrative (*Zelčs împotriva Letoniei*, 2020);
- opririi și percheziționării de către poliție (*Foka împotriva Turciei*, 2008; *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, 2010; *Șimovolos împotriva Rusiei*, 2011);
- percheziției domiciliului (*Stănculeanu împotriva României*, 2018);
- conducerii sub escorta poliției [*Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017; *Țvetkova și alții împotriva Rusiei*, 2018];
- măsurilor de izolare a unei mulțimi luate de poliție pentru a preveni tulburarea ordinii publice [*Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012];
- arestului la domiciliu [*Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016; *Mancini împotriva Italiei*, 2001; *Lavents împotriva Letoniei*, 2002; *Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2004; *Dacosta Silva împotriva Spaniei*, 2006].
- reținerii migranților maritimi în centre de primire și la bordul navelor [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016];
- reținerii migranților ilegali în centre de azil de tip hotspot (*J.R. și alții împotriva Greciei*, 2018).
- măsurii de izolare la nivel național din cauza pandemiei de Covid-19 [*Terheș împotriva României* (dec.), 2021].

F. Obligații pozitive în ceea ce privește lipsirea de libertate

20. Prima teză a art. 5 § 1 din Convenție obligă statul nu numai să se abțină de la a aduce atingere drepturilor respective în mod activ, ci și să ia măsuri corespunzătoare pentru a proteja toate persoanele aflate sub jurisdicția sa împotriva oricărei atingeri ilegale asupra acestor drepturi [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 239].

21. Statul este așadar obligat să ia măsuri care să ofere o protecție eficientă persoanelor vulnerabile, în special măsuri rezonabile pentru a preveni o lipsire de libertate despre care autoritățile au avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință (*Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 102).

22. Răspunderea statului este angajată dacă este de acord ca o persoană să fie lipsită de libertate de persoane fizice sau dacă nu pune capăt unei astfel de situații (*Riera Blume și alții împotriva Spaniei*, 1999; *Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei*, 2010, pct. 319-321; *Medova împotriva Rusiei*, 2009, pct. 123-25).

II. Legalitatea unei detenții în temeiul art. 5 § 1

A. Scopul art. 5

23. Principalul scop al art. 5 din Convenție este de a proteja împotriva unei lipsiri arbitrare sau nejustificate de libertate [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 311; *S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 73; *McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 30]. Dreptul la libertate și la siguranță capătă o deosebită importanță într-o „societate democratică”, în sensul Convenției [*Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 76; *Ladent împotriva Poloniei*, 2008, pct. 45].

24. Prin urmare, Curtea consideră că detenția nerecunoscută a unui individ constituie o negare totală a garanțiilor fundamentale consacrate de art. 5 din Convenție și o încălcare extrem de gravă a acestei dispoziții [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 233; *Al Nashiri împotriva Poloniei*, 2014, pct. 529; *Belozorov împotriva Rusiei și Ucrainei*, 2015, pct. 113]. Lipsa înregistrării unor aspecte cum ar fi data, ora și locul detenției, numele deținutului, motivele detenției și numele persoanei care o efectuează trebuie să fie înțeleasă ca fiind incompatibilă, *inter alia*, cu însuși scopul art. 5 din Convenție (*Kurt împotriva Turciei*, 1998, pct. 125). Este incompatibilă, de asemenea, cu cerința de legalitate a detenției în sensul Convenției (*Anghelova împotriva Bulgariei*, 2002, pct. 154).

25. Nicio lipsire de libertate nu este legală dacă nu se încadrează în unul dintre motivele prevăzute în mod exhaustiv la lit. a)–f) ale art. 5 § 1 [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 88; a se vedea, de asemenea, între cauzele recente, *Aftanache împotriva României*, 2020, pct. 92-100; *I.S. împotriva Elveției*, 2020, pct. 46-60].

26. În jurisprudența Curții se pot identifica trei direcții de motivare: natura exhaustivă a excepțiilor, care trebuie interpretate în mod strict și care nu presupun importanta serie de justificări prevăzute de alte dispoziții (art. 8-11 din Convenție, în special); accentul repetat asupra legalității detenției, atât în plan procedural, cât și material, care implică aderarea scrupuloasă la statul de drept, și importanța promptitudinii sau a celerității controalelor judiciare (în temeiul art. 5 §§ 3 și 4) [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 312; *S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 73; *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 84].

27. În ceea ce privește detenția intervenită în cursul unui conflict armat internațional, garanțiile enunțate la art. 5 trebuie interpretate și aplicate într-un mod care să țină seama de contextul și de normele de drept internațional umanitar aplicabile [*Hassan împotriva Regatului Unit* (MC), 2014, pct. 103-106].

28. În cazul în care o lipsire de libertate iese din limitele unuia dintre paragrafele art. 5 § 1, astfel cum sunt interpretate de Curte, nu poate fi readusă în discuție invocând necesitatea de echilibrare a intereselor statului și pe cele ale deținuților [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 298].

B. Conformitatea cu dreptul intern

29. Pentru a îndeplini cerința de legalitate, detenția trebuie să aibă loc „potrivit căilor legale”.

Convenția face trimitere în principal la legislația națională, dar și, după caz, la alte norme juridice aplicabile, inclusiv la cele care își au sursa în dreptul internațional [*Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 79; *Toniolo împotriva San Marino și Italiei*, 2012, pct. 46) sau în dreptul european (*Paci împotriva Belgiei*, 2018, pct. 64, și *Pirozzi împotriva Belgiei*, 2018, pct. 45-46, în ceea ce privește o detenție în temeiul unui mandat european de arestare). În toate cazurile, stabilește obligația de a respecta normele materiale și procedurale pe care le conține (*ibid.*)

30. De exemplu, Curtea a concluzionat că a fost încălcat art. 5 într-o cauză în care autoritățile nu au depus o cerere pentru prelungirea unei ordin de reținere în termenul prevăzut de lege (*G.K. împotriva Poloniei*, 2004, pct. 76). În schimb, a hotărât că pretinsa încălcare a unei circulare privind metodele de anchetare folosite pentru anumite categorii de infracțiuni nu puneau sub semnul întrebării validitatea temeiului legal intern pe care s-au bazat arestarea și detenția ulterioară a reclamantului (*Talat Tepe împotriva Turciei*, 2004, pct. 62). Atunci când instanța de fond a refuzat punerea în libertate a reclamantului, deși Curtea Constituțională a considerat ilegală detenția acestuia, menținerea arestării preventive nu poate fi considerată ca fiind potrivit „căilor legale” (*Şahin Alpay împotriva Turciei*, 2018, pct. 118; *Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 139).

C. Conformitatea cu dreptul intern

31. Deși, în mod obișnuit, în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor, le revine obligația de a interpreta și de a aplica dreptul intern, situația este diferită în ceea ce privește cazurile în care nerespectarea legii implică o încălcare a Convenției. Aceasta este, în special, situația cauzelor al căror obiect îl constituie art. 5 § 1 din Convenție și Curtea trebuie așadar să exercite un anumit control pentru a examina dacă dreptul intern a fost respectat [*Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 101; *Baranowski împotriva Poloniei*, 2007, pct. 50; *Benham împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 41]. Pentru a proceda astfel, Curtea trebuie să ia în considerare situația juridică așa cum se prezenta la data faptelor (*Włoch împotriva Poloniei*, 2000, pct. 114).

Examinând validitatea ordinului prin care se dispunea arestarea unui suspect aflat în străinătate pentru 30 de zile, Curtea a acceptat ca fiind conformă cu art. 5 practica instanțelor interne de a calcula perioada de detenție ca fiind de la data extrădării suspectului, nu de la data arestării sale în statul de extrădare (*Gilanov împotriva Republicii Moldova*, 2022, pct. 51-56).

D. Principii generale

32. Cerința de legalitate nu este îndeplinită prin simpla respectare a dreptului intern relevant; trebuie ca dreptul intern să se conformeze el însuși Convenției, inclusiv principiilor generale enunțate sau implicate de aceasta (*Plesó împotriva Ungariei*, 2012, pct. 59).

Principiile generale implicate de Convenție la care face trimitere jurisprudența privind art. 5 § 1 sunt principiul statului de drept și, conexe acestuia, principiul securității juridice, principiul proporționalității și principiul protecției împotriva arbitrarului, protecția împotriva arbitrarului reprezentând cu atât mai mult scopul art. 5 [*Simons împotriva Belgiei* (dec.), 2012, pct. 32].

E. Principiul securității juridice

33. În ceea ce privește lipsirea de libertate, este deosebit de important să se respecte principiul general al securității juridice. În consecință, este esențial să fie clar definite condițiile lipsirii de libertate în temeiul dreptului intern și ca legea însăși să fie previzibilă în aplicarea sa, spre a întruni standardul de „legalitate” stabilit de Convenție, care impune ca orice lege să fie suficient de precisă

pentru a permite persoanei – dacă este cazul, cu asistența adecvată – să prevadă, într-o măsură care să fie rezonabilă în acele circumstanțe, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 92; *Del Río Prada împotriva Spaniei* (MC), 2013, pct. 125; *Creangă împotriva României*, 2012, pct. 120; *Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 80].

34. Art. 5 § 1 nu se limitează la a face trimitere la dreptul intern: se referă, de asemenea, la „calitatea legii”, ceea ce implică ca o lege națională care autorizează lipsirea de libertate să fie suficient de accesibilă, precisă și previzibilă în aplicarea sa. Factorii relevanți atunci când este evaluată „calitatea legii” – denumite în unele cauze „garanții împotriva arbitrarului” – vor include existența unor dispoziții legale clare privind dispunerea detenției, menținerea detenției și stabilirea duratei acesteia, precum și existența unei căi de atac efective prin care reclamantul să poată contesta „legalitatea” și „durata” detenției (*J.N. împotriva Regatului Unit*, 2016, pct. 77).

35. De exemplu, practica care constă în a menține o persoană în detenție în temeiul unei decizii de inculpare, în lipsa vreunui temei specific în legislația sau jurisprudența națională constituie o încălcare a art. 5 § 1 (*Baranowski împotriva Poloniei*, 2007, pct. 50-58). În mod similar, practica prelungirii automate a arestului preventiv în lipsa unui temei legislativ precis este contrară art. 5 § 1 (*Svipsta împotriva Letoniei*, 2006, pct. 86). În schimb, a constatat că menținerea în detenție a unei persoane pe baza unei hotărâri a camerei de acuzare care a solicitat informații suplimentare fără a fi pronunțat oficial o hotărâre de condamnare detenție nu constituia o încălcare a articolului respectiv (*Laumont împotriva Franței*, 2001, pct. 50).

36. Dispozițiile care sunt interpretate de către autorități în moduri contradictorii și care se exclud reciproc nu îndeplinesc cerința de „calitate a legii”, standard impus în temeiul Convenției (*Nasrulloiev împotriva Rusiei*, 2007, pct. 77; *Ječius împotriva Lituaniei*, 2000, pct. 53-59). Cu toate acestea, în lipsa unei jurisprudențe relevante, nu este sarcina Curții să ofere propria sa interpretare dreptului național. Prin urmare, Curtea ar putea fi reticentă în a concluziona că instanțele interne nu au acționat potrivit căilor legale (*Włoch împotriva Poloniei*, 2000, pct. 114-16; *Winterwerp împotriva Țărilor de Jos*, 1979, pct. 48-50).

37. Deși notele diplomatice constituie o sursă de drept internațional, detenția unui echipaj în temeiul unor astfel de note nu este legală în sensul art. 5 § 1 din Convenție, întrucât notele nu sunt suficient de precise și previzibile. În special, lipsa unei mențiuni exprese care să autorizeze potențiala arestare și detenția membrilor unui echipaj încalcă cerințele de securitate juridică și previzibilitate în temeiul art. 5 § 1 din Convenție [*Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 96-100].

38. Cerințele de securitate juridică devin și mai importante atunci când un judecător a fost lipsit de libertate (*Baş împotriva Turciei*, 2020, pct. 158). În cazul în care dreptul intern a acordat protecție judiciară membrilor sistemului judiciar pentru a proteja exercitarea independentă a funcțiilor acestora, este esențial ca aceste dispoziții să fie respectate în mod corespunzător. Având în vedere locul proeminent pe care sistemul judiciar îl ocupă printre organele de stat într-o societate democratică și importanța tot mai mare acordată separării puterilor și necesității de a proteja independența sistemului judiciar, Curtea trebuie să fie deosebit de atentă la protecția membrilor sistemului judiciar atunci când examinează modul în care a fost pusă în aplicare o hotărâre de condamnare din punctul de vedere al dispozițiilor Convenției (*Alparslan Altan împotriva Turciei*, 2019, pct. 102; *Turan și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 82).

F. Protecție împotriva caracterului arbitrar

39. În plus, orice lipsire de libertate trebuie să fie conformă cu scopul urmărit de art. 5 de a proteja individul împotriva caracterului arbitrar [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 74; *Witold Litwa împotriva Poloniei*, 2000, pct. 78].

40. Noțiunea de „arbitrar” pe care o conține art. 5 § 1 se extinde dincolo de lipsa de conformitate cu dreptul național, astfel încât o lipsire de libertate poate fi legală în temeiul dreptului intern, fiind

în același timp arbitrară și, prin urmare, contrară Convenției [*Creangă împotriva României*, 2012, pct. 84; *A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 164].

41. În plus, noțiunea de arbitrar variază într-o anumită măsură în funcție de tipul de detenție implicat. Curtea a indicat faptul că arbitrarul poate apărea atunci când există un element de rea-credință sau de înșelăciune din partea autorităților; atunci când ordonanța de plasare în detenție și de executare a detenției nu se potrivesc într-adevăr cu scopul restricțiilor autorizate de paragraful relevant al art. 5 § 1; atunci când nu există nicio legătură între motivul invocat pentru lipsirea de libertate autorizată și locul și regimul de detenție; și atunci când nu există nici o relație de proporționalitate între motivul detenției invocat și detenția în cauză [pentru un rezumat detaliat al acestor principii esențiale, a se vedea *James, Wells și Lee împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 191-95; *Saadi împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 68-74].

42. Celeritatea cu care instanțele interne înlocuiesc o hotărâre de condamnare care fie a expirat, fie a fost considerată ca fiind deficientă constituie un alt factor relevant în a aprecia dacă detenția unei persoane trebuie sau nu să fie considerată arbitrară [*Mooren împotriva Germaniei* (MC), 2009, pct. 80]. Astfel, Curtea a considerat, în contextul lit. c), că o perioadă mai mică de o lună între expirarea hotărârii de condamnare inițiale și pronunțarea unei noi hotărâri de condamnare motivate – după retrimiteră cauzei de curtea de apel către o instanță inferioară – nu face ca detenția la care a fost supus reclamantul să fie arbitrară (*Minjat împotriva Elveției*, 2003, pct. 46 și 48). În schimb, o perioadă mai mare de la retrimiteră cauzei de curtea de apel către o instanță inferioară, în care reclamantul a rămas într-o stare de incertitudine cu privire la motivele detenției sale, coroborată cu absența unui termen în care instanța inferioară să reexamineze legalitatea detenției respective, a fost considerată ca făcând arbitrară detenția reclamantului (*Hudoiorov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 136-37).

G. Hotărâre judecătorească

43. O perioadă de detenție este în principiu „legală” dacă se bazează pe o hotărâre judecătorească. O detenție întemeiată pe o hotărâre judecătorească declarată ulterior nelegală de o instanță superioară poate rămâne validă în temeiul dreptului intern (*Bozano împotriva Franței*, 1986, pct. 55). Detenția poate rămâne conformă cu cerința de respectare a „căilor legale” chiar și atunci când, după ce au constatat deficiențe în procedura de detenție, instanțele interne au considerat-o totuși legală (*Erkalo împotriva Țărilor de Jos*, 1998, pct. 55-56). Astfel, chiar și deficiențele privind motivarea hotărârii de condamnare nu afectează în mod obligatoriu perioada detenției nelegale, în sensul art. 5 § 1 (*Iefimenko împotriva Rusiei*, 2013, pct. 102-08; *Ječius împotriva Lituaniei*, 2000, pct. 68; *Benham împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 42-47).

44. Curtea face distincție între actele instanțelor interne care țin de competența acestora și cele care constituie o depășire a acesteia (*ibid.*, pct. 43 și urm.). Hotărârile de condamnare au fost considerate *ex facie* nelegale în cauze în care partea interesată nu a fost informată în mod corespunzător despre organizarea unei ședințe de judecată (*Hudoiorov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 129), instanțele interne nu au efectuat o anchetă privind resursele impuse de legislația națională (*Lloyd și alții împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 108 și 116), sau instanțele inferioare nu au examinat suficient dacă măsuri altele decât detenția puteau fi luate în considerare (*ibid.*, pct. 113). Pe de altă parte, în cazul în care nu a existat nicio dovadă că comportamentul instanțelor naționale a reprezentat o „neregulă gravă sau evidentă”, Curtea a considerat că detenția a fost legală (*ibid.*, pct. 114).

H. Motivarea deciziilor și cerinței lipsei arbitrarului

45. Lipsa motivării sau insuficienta motivare a unei hotărâri de condamnare este unul din elementele pe care Curtea se bazează pentru a aprecia legalitatea în temeiul art. 5 § 1 [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 92]. Astfel, lipsa oricăror motivări invocate de autoritățile judiciare în deciziile lor de autorizare a detenției pentru o perioadă prelungită de timp poate fi incompatibilă

cu principiul protecției împotriva arbitrarului consacrat de art. 5 § 1 (*Stasaitis împotriva Lituaniei*, 2002, pct. 66-67). În mod similar, o decizie extrem de laconică care nu menționează nicio dispoziție juridică prin care să se justifice detenția nu oferă o protecție suficientă împotriva arbitrarului (*Hudoiorov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 157).

46. Cu toate acestea, Curtea poate considera că detenția reclamantului este conformă cu legislația internă, în pofida lipsei motivelor din hotărârea de condamnare, în cazul în care instanțele naționale au fost convinse că au existat anumite motive pentru arestarea preventivă a reclamantului (*Minjat împotriva Elveției*, 2003, pct. 43). În plus, atunci când instanțele interne anulează o hotărâre de condamnare din lipsa motivării, dar consideră că detenția reclamantului nu a fost lipsită de temei, refuzul de a dispune punerea în libertate a deținutului și trimiterea dosarului către instanțe inferioare pentru a se pronunța cu privire la legalitatea detenției nu constituie o încălcare a art. 5 § 1 (*ibid.*, pct. 47).

47. A fost constatată o încălcare a art. 5 § 1 în cazul în care a fost dispusă arestarea preventivă nu numai în lipsa motivării, ci și fără a se specifica durata acesteia. Instanțele naționale totuși nu au obligația să ia decizia de a stabili durata arestării preventive indiferent de modul în care aceasta este reglementată în dreptul intern [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 199; *Oravec împotriva Croației*, 2017, pct. 55]. Existența sau lipsa unei limitări a duratei este unul dintre numeroasele elemente pe care Curtea le poate lua în considerare atunci când analizează global dacă dreptul intern este previzibil ca mod de aplicare și oferă garanții împotriva detenției arbitrare (*J.N. împotriva Regatului Unit*, 2016, pct. 90; *Meloni împotriva Elveției*, 2008, pct. 53.)

48. În plus, autoritățile trebuie să aibă în vedere aplicarea unor măsuri mai puțin intruzive decât detenția (*Ambruszkiewicz împotriva Poloniei*, 2006, pct. 32).

I. Exemple de nereguli procedurale admisibile

49. S-a constatat că următoarele nereguli procedurale nu conferă un caracter nelegal detenției reclamantului:

- omisiunea de a notifica în mod oficial acuzatului hotărârea de condamnare nu a constituit o „neregulă gravă sau evidentă” în sensul excepțional indicat de jurisprudență, având în vedere că autoritățile au crezut în mod real că ordonanța fusese notificată reclamantului (*Maturana împotriva Italiei*, 2008, pct. 79; a se vedea însă *Voskuil împotriva Țărilor de Jos*, 2007, în care Curtea a constatat o încălcare întrucât că autoritățile au întârziat 3 zile pentru a comunica o hotărâre de condamnare, în condițiile în care termenul legal al notificării era de 24 de ore);
- o simplă eroare materială într-un mandat de arestare sau într-o hotărâre de condamnare care a fost ulterior rectificată de către o autoritate judecătorească [*Nikolov împotriva Bulgariei*, 2003, pct. 63; *Douiyeb împotriva Țărilor de Jos* (MC), 1999, pct. 52];
- înlocuirea temeiului legal reținut pentru a justifica detenția reclamantului cu un alt temei legal, având în vedere concluziile pe care judecătorii s-au întemeiat pentru a ajunge la concluziile date [*Gaidjurgis împotriva Lituaniei* (dec.), 2001]. lipsa unei justificări satisfăcătoare pentru înlocuirea temeiului legal poate conduce Curtea să concluzioneze o încălcare a art. 5 § 1 (*Calmanovici împotriva României*, 2008, pct. 65).

J. Întârzierea executării unei decizii de punere în libertate

50. Este de neconceput ca, într-un stat de drept, un individ să rămână lipsit de libertate, în ciuda existenței unei hotărâri judecătorești prin care se dispune punerea sa în libertate [*Assanidze împotriva Georgiei* (MC), 2004, pct. 173]. Cu toate acestea, Curtea recunoaște că un anumit termen pentru executarea unei decizii de punere în libertate este admisibil și deseori inevitabil. Autoritățile

naționale trebuie însă să facă eforturi pentru a-l reduce la minim (*Giulia Manzoni împotriva Italiei*, 1997, pct. 25).

Formalitățile administrative asociate punerii în libertate nu pot justifica o întârziere mai mare de câteva ore (*Ruslan Iakovenko împotriva Ucrainei*, 2015, pct. 68, în care a existat o întârziere de două zile, și *Quinn împotriva Franței*, 1995, pct. 39-43, care privea o întârziere de 11 ore în executarea unei decizii prin care se dispunea punerea în libertate „de îndată” a reclamantului).

O arestare nejustificată a unor persoane atunci când temeiul detenției lor a încetat să mai existe, ca urmare a unor deficiențe administrative în transmiterea documentelor între diferite organe ale statului, relevă o încălcare a art. 5, chiar dacă este de scurtă durată (*Kerem Çiftçi împotriva Turciei*, 2021, pct. 32-34, în care reclamantul a fost reținut timp de aproximativ o oră și jumătate în baza unui mandat de arestare care fusese anulat cu o lună înainte).

III. Lipsirea de libertate autorizată în temeiul art. 5 § 1

A. Detenția în urma condamnării

Art. 5 § 1 din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

Cuvinte-cheie HUDOC

Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

(a) Condamnare (5-1-a) – Pe baza condamnării (5-1-a) – Instanță competentă (5-1-a)

1. Existența unei condamnări

51. Art. 5 § 1 lit. a) se aplică pentru orice „condamnare” care conduce la o lipsire de libertate pronunțată de o instanță și nu face distincție în funcție de caracterul juridic al infracțiunii pentru care o persoană a fost condamnată, pe care dreptul intern al statului în cauză o califică drept penală sau disciplinară (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 68; *Galstian împotriva Armeniei*, 2007, pct. 46).

52. Termenul semnifică atât o constatare a vinovăției, cât și impunerea unei pedepse sau a unei alte măsuri care implică lipsirea de libertate [*Del Río Prada împotriva Spaniei* (MC), 2013, pct. 125; *James, Wells și Lee împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 189; *M. împotriva Germaniei*, 2009, pct. 87; *Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, 1982, pct. 35; *B. împotriva Austriei*, 1990, pct. 38].

53. Aspectele legate de caracterul adecvat al pedepsei nu intră, în principiu, în domeniul de aplicare al Convenției. Nu este rolul Curții să decidă care este durata adecvată de detenție pentru o anumită infracțiune. Cu toate acestea, măsurile referitoare la executarea pedepsei sau la beneficiile penitenciare pot afecta dreptul la libertate garantat prin art. 5 § 1, dat fiind că durata efectivă a lipirii de libertate a unui condamnat depinde în special de aplicarea lor [*Aleksandr Aleksandrov împotriva Rusiei*, 2018, pct. 22; *Hamtohu și Aksencik împotriva Rusiei* (MC), 2017, pct. 55-56].

54. Dispoziția nu împiedică statele contractante să execute hotărârile prin care se dispune pedeapsa cu închisoarea pronunțate de instanțele competente împotriva unei persoane în afara teritoriului respectivului stat (*X. împotriva Germaniei*, decizia Comisiei din 14 decembrie 1963). Deși nu este obligația statelor contractante să verifice dacă procedura care a condus la această condamnare a îndeplinit toate cerințele art. 6 (*Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, 1992, pct. 110), o condamnare nu poate fi rezultatul unei denegări de dreptate flagrante [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct. 461]. Dacă o condamnare este rezultatul unei proceduri care este „vădit contrară dispozițiilor art. 6 sau principiilor consacrate de acesta”, lipsirea de libertate astfel rezultată nu se justifică din perspectiva art. 5 § 1 lit. a) [*Willcox și Hurford împotriva Regatului Unit* (dec.), 2013, pct. 95, cu exemple de lipsă de echitate care constituie o denegare de dreptate flagrantă; a se vedea, de asemenea, *Stoicikov împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 56-58, și *Voronțov și alții împotriva Ucrainei*, 2021, pct. 42-49, care priveau aplicarea principiului prescripției în procedurile interne].

2. Instanță competentă

55. Termenul „instanță” desemnează organele care prezintă nu numai caracteristici comune fundamentale, dintre care cea mai importantă este independența de executiv și de alte autorități, ci și garanțiile unei proceduri judiciare (*Weeks împotriva Regatului Unit*, 1987, pct. 61; *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 78). Formele procedurii nu trebuie totuși neapărat să fie identice în fiecare din cazurile în care este necesară intervenția instanței. Pentru a răspunde la întrebarea dacă o procedură oferă garanții suficiente, trebuie să se țină seama de natura specială a circumstanțelor în care se desfășoară o astfel de procedură (*ibid.*).

56. În plus, organul în cauză nu trebuie să dețină doar simple atribuții consultative, ci și să aibă puterea de a se pronunța asupra legalității detenției și de a dispune punerea în libertate, în caz de detenție ilegală (*X împotriva Regatului Unit*, 1981, pct. 61; *Weeks împotriva Regatului Unit*, 1987, pct. 61).

57. O instanță nu are „competență” în cazul în care compunerea sa nu este „prevăzută de lege” (*Iefimenko împotriva Rusiei*, 2013, pct. 109-111).

3. Detenția trebuie să se producă „pe baza” unei condamnări

58. Termenul „pe baza” nu implică o simplă ordine cronologică a succesiunii între „condamnare” și „detenție”: cea de-a doua trebuie să fie urmarea celei dintâi, să se producă în urma și prin urmare sau în virtutea acesteia. Pe scurt, trebuie să existe o legătură de cauzalitate suficientă între condamnare și lipsirea de libertate în cauză [*James, Wells și Lee împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 189; *Monnell și Morris împotriva Regatului Unit*, 1987, pct. 40; *Del Río Prada împotriva Spaniei* (MC), 2013, pct. 124].

59. Cu toate acestea, odată cu trecerea timpului, legătura de cauzalitate devine treptat mai puțin puternică și ar putea fi în cele din urmă întreruptă dacă s-ar ajunge la o situație în care decizia de a nu elibera și de a reține din nou (inclusiv prelungirea arestului preventiv) s-ar baza pe motive care nu au legătură cu obiectivele legiuitorului sau ale instanței sau pe o evaluare nerezonabilă din punctul de vedere al acestor obiective. În aceste circumstanțe, o detenție legală la origine s-ar transforma într-o lipsire de libertate arbitrară și, prin urmare, incompatibilă cu art. 5 (*ibid.*, pct. 124; și *H.W. împotriva Germaniei*, 2013, pct. 102; *M. împotriva Germaniei*, 2009, pct. 88, pentru menținerea în arest preventiv; *W.A. împotriva Elveției*, 2021, pct. 39-45, în care ordinul de arestare preventivă a reclamantului, pronunțat în cadrul unei proceduri de redeschidere, este incompatibil cu obiectivele condamnării sale inițiale).

60. Curtea a concluzionat că diferite forme de arestare preventivă, impuse în plus față de pedeapsa închisorii, au constituit detenție „în urma condamnării de către o instanță competentă”. În astfel de circumstanțe, detenția în cauză nu făcea parte din pedeapsă, ci decurgea mai degrabă

dintr-o altă „măsură care implică lipsirea de libertate” (a se vedea [Ruslan Iakovenko împotriva Ucrainei](#), 2015, pct. 51, cu trimiterile suplimentare).

61. Refuzul de a pune în libertate un deținut poate deveni incompatibil cu scopul executării pedepsei privative de libertate impuse de instanță în cazul în care persoana în cauză este menținută în arest preventiv, pe motiv că există riscul de recidivă, dar, în același timp, este privată de mijloacele necesare – cum ar fi o terapie adecvată – care să-i permită să demonstreze că nu mai prezintă un pericol ([Klinkenbuß împotriva Germaniei](#), 2016, pct. 47).

62. Caracterul rezonabil al deciziei de a menține o persoană în detenție pentru a proteja populația poate fi pus sub semnul întrebării în cazul în care instanța internă nu dispunea în mod evident de suficiente probe pentru a concluziona că persoana în cauză prezenta încă un pericol pentru public, în special din cauza faptului că instanța nu a obținut opinii indispensabile și suficient de recente din partea experților. Întrebarea dacă expertiza medicală a fost suficient de recentă nu primește un răspuns static din partea Curții, ci depinde de circumstanțele specifice ale cauzei, în special, dacă au existat schimbări potențial semnificative în situația reclamantului de la ultima examinare efectuată de un expert ([D.J. împotriva Germaniei](#), 2017, pct. 59-61). În plus, atunci când autorul infracțiunii a fost deținut în aceeași instituție pentru o perioadă considerabilă de timp, iar tratamentul terapeutic al acestuia a ajuns într-un impas, este deosebit de important să se consulte un expert extern pentru a obține noi propuneri în vederea inițierii tratamentului necesar ([Tim Henrik Bruun Hansen împotriva Danemarcei](#), 2019, pct. 77-78).

63. Un inculpat este considerat deținut „pe baza condamnării de către un tribunal competent” în sensul art. 5 § 1 lit. a) odată ce hotărârea este pronunțată în primă instanță, chiar dacă nu este încă executorie și rămâne deschisă apelului ([Ruslan Iakovenko împotriva Ucrainei](#), 2015, pct. 46). Expresia „pe baza condamnării” nu poate fi interpretată ca limitându-se la ipoteza unei condamnări definitive, întrucât acest lucru ar exclude arestarea în cursul ședinței de judecată a persoanelor condamnate care au compărut fiind în libertate. Nu se poate pierde din vedere faptul că vinovăția unei persoane lipsite de libertate în timpul unei proceduri în apel sau în recurs a fost stabilită în cursul unui proces care s-a desfășurat conform cerințelor art. 6 ([Wemhoff împotriva Germaniei](#), 1968, pct. 9).

64. Art. 5 § 1 lit. a) se aplică în cazul internării unui alienat mental într-un spital de psihiatrie în urma condamnării ([Klinkenbuß împotriva Germaniei](#), 2016, pct. 49; [Radu împotriva Germaniei](#), 2013, pct. 97; [X împotriva Regatului Unit](#), 1981, pct. 39). Cu toate acestea, nu se aplică cauzelor în care a urmat o achitare ([Luberti împotriva Italiei](#), 1984, pct. 25).

4. Impactul procedurii de apel

65. O perioadă de detenție este în principiu „legală” dacă se bazează pe o hotărâre judecătorească. Constatarea ulterioară a unei încălcări din partea unei instanțe care a dispus detenția poate să nu se răsfrângă, în temeiul dreptului intern, asupra validității detenției suferite în acel interval de timp. Acesta este motivul pentru care organele de la Strasbourg refuză să admită cererile de la persoane recunoscute vinovate de săvârșirea de infracțiuni și care invocă argumentul că instanțele de apel au constatat că verdictul de vinovăție sau pedeapsa se bazează pe erori de fapt sau de drept ([Benham împotriva Regatului Unit](#), 1996, pct. 42). Cu toate acestea, o detenție în urma unei condamnări nu este legală în cazul în care nu are nicio bază în dreptul intern sau este arbitrară ([Tsirlis și Kouloumpas împotriva Greciei](#), 1997, pct. 62).

B. Detenția pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de o instanță sau a unei obligații prevăzute de lege

Art. 5 § 1 din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;”

Cuvinte-cheie HUDOC

Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

(b) Hotărâre pronunțată, conform legii, de către o instanță (5-1-b) – Nesupunerea la o hotărâre pronunțată de către o instanță (5-1-b) – Garantarea îndeplinirii unei obligații prevăzute de lege (5-1-b)

1. Nesupunerea la o hotărâre pronunțată de către o instanță

66. Termenii utilizați în prima teză a art. 5 § 1 lit. b) implică faptul că persoana arestată sau reținută trebuie să aibă posibilitatea de a se supune unei hotărâri pronunțate de către o instanță și nu a făcut acest lucru (*Beiere împotriva Letoniei*, 2011, pct. 49).

67. Nu i se poate reproșa unei persoane că nu s-a supus unei hotărâri judecătorești despre care nu a fost niciodată informată (*ibid.*, pct. 50).

68. Refuzul unei persoane de a se supune anumitor măsuri sau de a urma o anumită procedură înainte ca o instanță competentă să-i solicite acest lucru nu are nicio valoare ca o prezumție în deciziile cu privire la respectarea unei astfel de hotărâri judecătorești (*Petuhova împotriva Rusiei*, 2013, pct. 59).

69. Autoritățile interne trebuie să păstreze un just echilibru între importanța, într-o societate democratică, de a asigura respectarea hotărârilor pronunțate conform legii de către o instanță și importanța dreptului la libertate. În acest sens, trebuie să se aibă în vedere scopul hotărârii, posibilitatea materială de a fi respectată și durata detenției. Problema proporționalității joacă aici un rol deosebit de important (*Gatt împotriva Maltei*, 2010, pct. 40).

70. Organele Convenției au considerat că prima teză a art. 5 § 1 lit. b) se aplică în cauzele care privesc, printre altele, neplata unei amenzi dispuse de o instanță (*Velinov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2013; *Airey împotriva Irlandei*, decizie a Comisiei), refuzul de a se supune unui examen psihiatric (*X. împotriva Germaniei*, decizie a Comisiei din 10 decembrie 1975), sau de a efectua un test de sânge dispus de o instanță (*X. împotriva Austriei*, decizie a Comisiei din 13 decembrie 1979), nerespectarea impunerii arestului la domiciliu (*Freda împotriva Italiei*, decizie a Comisiei din 7 octombrie 1980), nerespectarea unei decizii prin care se dispunea predarea unui copil către un părinte [*Paradis împotriva Germaniei* (dec.), 2007], refuzul de a respecta o somație (*Steel și alții împotriva Regatului Unit*, 1998), nerespectarea condițiilor de liberare pe cauțiune (*Gatt împotriva Maltei*, 2010) și de internare într-un spital de psihiatrie (*Trutko împotriva Rusiei*, 2016, și *Beiere Beiere împotriva Letoniei*, 2011, în care procedurile interne nu ofereau garanții suficiente împotriva arbitrarului).

2. Executarea unei obligații prevăzute de lege

71. Teza a doua a art. 5 § 1 lit. b) nu autorizează detenția decât dacă măsura este luată „în vederea garantării executării” unei obligații prevăzute de lege. Trebuie așadar ca persoana vizată de această măsură să nu fi executat o obligație și ca arestarea și plasarea sa în detenție să urmărească executarea acestei obligații și fără a avea un caracter punitiv. De îndată ce obligația în cauză a fost executată, baza detenției în temeiul art. 5 § 1 lit. b) dispare [*Vasileva împotriva Danemarcei*, 2003, pct. 36; *S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 80-81].

72. Art. 5 § 1 lit. b) face trimitere la dreptul intern în ceea ce privește conținutul obligației, precum și procedura care trebuie urmată ca obligația respectivă să fie impusă și respectată [*Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 89].

73. Obligația trebuie să fie specifică și concretă (*Ciulla împotriva Italiei*, 1989, pct. 36). O interpretare exhaustivă ar conduce la rezultate incompatibile cu ideea statului de drept [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 83; *Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 69; *Ilia Stefanov împotriva Bulgariei*, 2008, pct. 72].

74. Obligația de a nu săvârși o infracțiune nu poate fi considerată „specifică și concretă” decât dacă locul și data săvârșirii iminente și potențialele sale victime au fost precizate în mod suficient. Fiind o obligație de a nu face, spre deosebire de o obligație de a face, trebuie, înainte de a concluziona că o persoană a încălcat obligația în cauză, ca aceasta să fi știut actul precis de la care să se abțină de a-l săvârși și să se demonstreze că nu a avut intenția de a se abține de la acesta [*Kurt împotriva Austriei* (MC), 2021, pct. 185; *Ostendorf împotriva Germaniei*, 2013, pct. 93-94].

Obligația de a nu săvârși o infracțiune în viitorul apropiat nu poate fi considerată specifică și concretă atât timp cât nu au fost îndeplinite măsurile specifice ce au fost dispuse [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 83].

75. O arestare nu este admisibilă decât dacă executarea „obligației prevăzute de lege” nu poate fi obținută prin măsuri mai puțin severe (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 136). Principiul proporționalității impune să se stabilească un echilibru între necesitatea în cadrul unei societăți democratice de a garanta executarea imediată a obligației în cauză și importanța dreptului la libertate [*Saadi împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 70].

76. În evaluarea sa, Curtea ia în considerare următoarele puncte relevante: natura obligației care decurge din legislația aplicabilă, inclusiv de obiectul și de scopul subiacente ale acesteia; persoana aflată în detenție și circumstanțele specifice care au condus la detenția sa; și durata detenției [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 75; *Vasileva împotriva Danemarcei*, 2003, pct. 38; *Epple împotriva Germaniei*, 2005, pct. 37].

77. Situații examinate în temeiul celei de-a doua teze a art. 5 § 1 lit. b) includ, de exemplu, obligația de a se supune la un control de securitate la intrarea pe teritoriul unei țări (*McVeigh și alții împotriva Regatului Unit*, raport al Comisiei din 18 martie 1981), de a-și declina identitatea [*Vasileva împotriva Danemarcei*, 2003; *Novotka împotriva Slovaciei* (dec.), 2003; *Sarigiannis împotriva Italiei*, 2011], de a se supune unui examen psihiatric (*Nowicka împotriva Poloniei*, 2002), de a părăsi o anumită zonă (*Epple împotriva Germaniei*, 2005), de a se prezenta la o secție de poliție pentru interogatoriu (*Ilia Stefanov împotriva Bulgariei*, 2008; *Osipenko împotriva Ucrainei*, 2010, și *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011), de a nu tulbura ordinea publică prin săvârșirea unei infracțiuni (*Ostendorf împotriva Germaniei*, 2013) și de a comunica unde se află bunurile care fac obiectul unui sechestrul pentru a garanta plata unor datorii fiscale (*Göthlin împotriva Suediei*, 2014).

C. Arestarea preventivă

Art. 5 § 1 lit. c) din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;”

Cuvinte-cheie HUDOC

Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

(c) Aducere în fața autorității judiciare competente (5-1-c) – Infracțiune (5-1-c) – Motive verosimile de a bănuși (5-1-c) – Necesitatea rezonabilă de a împiedica săvârșirea unei infracțiuni (5-1-c) – Necesitatea rezonabilă de a împiedica fugă (5-1-c)

1. Scopul arestării și al detenției

78. „În vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente” corespunde celor trei ipoteze alternative pentru arestare sau detenție în temeiul art. 5 § 1 lit. c) [*Lawless împotriva Irlandei (nr. 3)*, 1961, pct. 13-14; *Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 196].

79. O persoană nu poate fi deținută în temeiul primei teze a art. 5 § 1 lit. c) decât în cadrul unei proceduri penale, în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente atunci când este suspectată că a săvârșit o infracțiune [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 314; *Şahin Alpay împotriva Turciei*, 2018, pct. 103; *Ječius împotriva Lituaniei*, 2000, pct. 50; *Schwabe și M.G. împotriva Germaniei*, 2011, pct. 72].

80. Arestarea preventivă poate funcționa ca măsură preventivă doar în măsura în care este justificată pe baza unei bănușii întemeiate privind o infracțiune existentă în legătură cu care este pendinte o procedură penală [*Kurt împotriva Austriei* (MC), 2021, pct. 187].

81. A doua situație a acestei dispoziții („motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune”) nu permite o politică de prevenție generală îndreptată împotriva unei persoane individuale sau unei categorii de persoane care sunt percepute de autorități ca fiind periculoase sau predispuse la săvârșirea de infracțiuni. Acest motiv de detenție nu face nimic altceva decât să ofere statelor contractante un mijloc pentru a preveni o infracțiune concretă și precisă cu privire, în special, la locul și momentul săvârșirii, precum și la victima (victimele) acesteia. Pentru ca o detenție să fie justificată în cadrul celei de-a doua situații de la art. 5 § 1 lit. c), autoritățile trebuie să demonstreze în mod convingător că persoana în cauză a fost implicată după toate probabilitățile într-o infracțiune concretă și precisă, iar săvârșirea ei nu a fost prevenită de detenție [*Kurt împotriva Austriei* (MC), 2021, pct. 186; *S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 89 și 91].

82. A doua situație de la art. 5 § 1 lit. c) prevede un motiv specific de detenție, independent de existența unor „motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune”. Acesta se aplică, prin urmare, arestului preventiv în afara contextului procedurii penale [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), pct. 114-116, care privea detenția cu scopul de a preveni violența spectatorilor.

83. Existența unui astfel de scop trebuie avută în vedere independent de realizarea sa. Standardul impus de art. 5 § 1 lit. c) nu presupune ca poliția să fi obținut probe suficiente pentru a aduce acuzații, fie în momentul arestării, fie în momentul plasării în detenție (*Petkov și Profirov împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 52; *Erdagöz împotriva Turciei*, 1997, pct. 51). Scopul interogatoriului în timpul detenției în temeiul art. 5 § 1 lit. c) este de a completa ancheta penală prin confirmarea sau infirmarea suspiciunii concrete pe care se întemeiază arestarea [*Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 125; *Brogan și alții împotriva Regatului Unit*, 1988, pct. 52-54; *Labita împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 155; *O'Hara împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 36].

84. Cerința „scopului” de a aduce o persoană arestată în fața instanței trebuie aplicată cu gradul de flexibilitate al detenției prevăzute la a doua situație de la art. 5 § 1 lit. c), pentru a nu prelungi în mod nenesesar o arestare preventivă de scurtă durată. La liberarea unei persoane din arestul preventiv după o scurtă perioadă de timp, fie deoarece nu mai există riscul, fie, de exemplu, la împlinirea termenului prevăzut de lege, cerința scopului nu ar trebui să constituie un obstacol în calea arestării preventive [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 118-126].

85. Atunci când procedurile penale au fost suspendate pentru o perioadă nespecificată în timpul pandemiei de Covid-19, temeiul detenției reclamantului în perioada respectivă a continuat să fie scopul de a fi adus în fața autorității judiciare competente [*Fenech împotriva Maltei* (dec.), 2021, pct. 83-88].

86. Detenția în temeiul art. 5 § 1 lit. c) trebuie să reprezinte o măsură proporțională cu obiectivul declarat (*Ladent împotriva Poloniei*, 2008, pct. 55-56). Este sarcina autorităților interne să demonstreze în mod convingător că detenția este necesară. Atunci când autoritățile dispun detenția unei persoane pe perioada premergătoare procesului pe motiv că nu s-a prezentat atunci când a fost citată, trebuie să se asigure că aceasta din urmă a fost notificată în mod corespunzător și că a avut timp suficient să se conformeze și dacă s-au luat măsuri rezonabile pentru a verifica dacă într-adevăr s-a sustras (*Vasiliciuc împotriva Republicii Moldova*, 2017, pct. 40).

87. Testul necesității în temeiul celei de-a doua teze a art. 5 § 1 lit. c) impune ca alte măsuri mai puțin severe decât detenția să fi fost luate în considerare și considerate insuficiente pentru protecția persoanei sau a interesului public. Trebuie ca infracțiunea în cauză să fie gravă, să implice un pericol pentru viață și sănătate sau un prejudiciu material semnificativ. În plus, detenția trebuie să înceteze în momentul în care riscul nu mai există, fiind necesară o supraveghere, durata detenției reprezentând, de asemenea, un factor relevant [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 161].

88. Expresia „autoritate judiciară competentă” are același înțeles cu cel al expresiei „judecător sau alt magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”, utilizată la art. 5 § 3 (*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 29).

2. Înțelesul expresiei „motive verosimile de a bănuși”

89. „Verosimilul” bănușielilor pe care trebuie să se bazeze o arestare constituie un element esențial al protecției prevăzute la art. 5 § 1 lit. c) [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 314; *Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 124; *Fernandes Pedroso împotriva Portugaliei*, 2018, pct. 87]. Faptul că bănușiala se bazează pe buna-credință nu este în sine suficient (*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 145).

90. Existența unor „motive verosimile de a bănuși” că a fost săvârșită o infracțiune presupune fapte sau informații capabile să convingă un observator obiectiv că individul în cauză poate să fi săvârșit infracțiunea [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 314; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 88; *Erdagöz împotriva Turciei*, 1997, pct. 51; și *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 32]. În consecință, nereușita autorităților de a efectua o anchetă veritabilă asupra principalelor fapte dintr-o cauză pentru a verifica temeinicia unei plângeri constituie o încălcare a art. 5 § 1 lit. c) (*Stepuleac împotriva Moldovei*, 2007, pct. 73; *Elçi și alții*

împotriva Turciei, 2003, pct. 674; *Moldoveanu împotriva Republicii Moldova*, 2021, pct. 52-57, în care reclamanta fusese arestată și plasată în detenție sub acuzația de fraudă ca urmare a faptului că nu reușise să ramburseze o datorie către o terță parte).

91. Motivele verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune trebuie să fie justificate prin probe verificabile și obiective. Trimiterile vagi și generale din deciziile și documentele autorităților la o dispoziție legală sau la „probe aflate la dosar” nespecificate nu pot fi considerate suficiente pentru a justifica „caracterul rezonabil” al motivelor verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune, în absența vreunei declarații, informații sau plângeri specifice (*Akgün împotriva Turciei*, 2021, pct. 156 și 175).

92. Ceea ce poate fi considerat „verosimil” depinde de toate circumstanțele, însă faptele care pot da naștere unei bănușii întemeiate nu trebuie să fie de același nivel cu cele necesare pentru a justifica o condamnare sau chiar pentru a aduce o acuzație [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 184].

93. Expresia „caracter rezonabil” face trimitere, de asemenea, la pragul pe care bănușia întemeiată trebuie să îl atingă pentru a convinge un observator obiectiv cu privire la probabilitatea acuzațiilor (*Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 128).

94. De regulă, problemele legate de existența unei bănușii întemeiate” apar la nivelul faptelor. Întrebarea este așadar dacă arestarea și detenția s-au bazat pe suficiente elemente obiective pentru a justifica „motive verosimile de a bănuși” că faptele în cauză au avut loc cu adevărat. Pe lângă latura sa factuală, existența unor „motive verosimile de a bănuși” în sensul art. 5 § 1 lit. c) impune ca faptele invocate să poată fi considerate în mod rezonabil ca încadrându-se în una dintre secțiunile din lege care se referă la un comportament infracțional. Astfel, este evident că nu pot exista „motive verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune” dacă actele sau faptele reținute împotriva unei persoane plasate în detenție nu constituiau o infracțiune în momentul în care au avut loc [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr.2)* (MC), 2020, pct. 317; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 146-147].

95. În plus, nu trebuie să rezulte că presupusele infracțiuni în sine au avut legătură cu exercitarea de către reclamant a drepturilor sale în temeiul Convenției [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 318; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 148; *Ragıp Zarakolu împotriva Turciei*, 2020, pct. 41].

Atunci când o detenție ilegală constituie o ingerință în una dintre libertățile garantate de Convenție, aceasta nu poate fi considerată, în principiu, o ingerință prevăzută de dreptul intern (*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 230; a se vedea, de asemenea, *Karaca împotriva Turciei*, 2023, pct. 154-160, care privea efectul detenției legale a reclamantului asupra evaluării ingerinței în libertatea sa de exprimare în temeiul art. 10 din Convenție).

96. Pentru a evalua dacă a fost respectat standardul minim privind motivele verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune necesar pentru a aresta o persoană, Curtea are în vedere contextul general al faptelor dintr-o anumită cauză, inclusiv statutul reclamantului, succesiunea evenimentelor, modul în care au fost efectuate anchetele și comportamentul autorităților (*Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 113-131).

Standardul minim nu a fost respectat atunci când arestarea și detenția reclamanților sub suspiciunea de a fi săvârșit infracțiunea de tulburare a ordinii publice în masă au fost afectate de arbitrar și au făcut parte dintr-o strategie a autorităților de a împiedica și de a pune capăt protestelor pașnice (*Smorgunov și alții împotriva Ucrainei*, 2021, pct. 464-477).

97. În timp ce motivele verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune trebuie să existe în momentul arestării și detenției inițiale, trebuie demonstrat, de asemenea, în cazul detenției prelungite, că motivele de a bănuși persistă și rămân „verosimile” pe durata detenției [*Selahattin*

Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2) (MC), 2020, pct. 320; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 90].

98. În contextul terorismului, nu se poate solicita statelor contractante să stabilească caracterul temeinic al bănuielilor care au motivat arestarea unui terorist suspect divulgând surse confidențiale de informație, Curtea a considerat că necesitatea combaterii criminalității teroriste nu poate justifica extinderea noțiunii de „verosimil” până în punctul în care se aduce atingere esenței garanției oferite de art. 5 § 1 lit. c) (*O’Hara împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 35; *Baş împotriva Turciei*, 2020, pct. 184).

99. Colectarea ulterioară de probe în legătură cu o anumită acuzație poate, uneori, să întărească motivele verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune care leagă un solicitant de săvârșirea unor infracțiuni asociate terorismului. Cu toate acestea, nu pot constitui singura bază a unor motive verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune care să justifice detenția. În orice caz, colectarea ulterioară a unor astfel de probe nu exonerează autoritățile naționale de la obligația de a furniza o bază factuală suficientă care să justifice detenția inițială a unei persoane [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 321]. Deși contextul cauzei trebuie luat în considerare atunci când este interpretat și aplicat art. 5, autoritățile nu au libertate de acțiune pentru a ordona detenția unei persoane în perioada de stare de urgență fără probe sau informații verificabile sau fără o bază factuală suficientă care să îndeplinească cerințele minime ale art. 5 § 1 lit. c) (*Akgün împotriva Turciei*, 2021, pct. 184).

100. Mărturiile indirecte necoroborate provenite de la informatori anonimi nu au fost considerate o bază suficientă pentru a permite să se concluzioneze asupra existenței unor „motive verosimile de a bănuși” că reclamantul a fost implicat în activități mafiote [*Labita împotriva Italiei* (MC)], 2000, pct. 156 și urm.]. În schimb, declarațiile incriminatoare date cu mulți ani înainte și retractate ulterior de suspecți nu au înlăturat în cauză existența unor motive temeinice de a bănuși că reclamantul a săvârșit o infracțiune. În plus, nu au avut nicio influență asupra legalității mandatului de arestare (*Talat Tepe împotriva Turciei*, 2004, pct. 61). Curtea a admis, de asemenea, că declarațiile concrete și detaliate ale unui martor anonim pot constitui o bază factuală suficientă pentru existența unor motive verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune în contextul crimei organizate (*Yaygin împotriva Turciei* (dec.), 2021, pct. 37-46).

3. Termenul „infracțiune”

101. Termenul „infracțiune” are un înțeles autonom identic cu cel al aceluiași termen folosit la art. 6. Încadrarea juridică a infracțiunii în dreptul intern reprezintă unul dintre elementele care trebuie luate în considerare în materie. Cu toate acestea, natura procedurii și gradul de severitate a pedepsei sunt de asemenea, relevante [*Benham împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 56; *S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 90].

D. Detenția unui minor

Art. 5 § 1 lit. d) din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

d) dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere, sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;”

Cuvinte-cheie HUDOC

Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

Minori (5-1-d) – Educație sub supraveghere (5-1-d) – Aducere în fața autorității competente (5-1-d)

1. Aspecte generale

102. Noțiunea de minor se aplică persoanelor care au vârsta mai mică de 18 ani [*Koniarska împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000], în lumina standardelor europene și al Rezoluției CM (72) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (*X. împotriva Elveției*, decizie a Comisiei din 14 decembrie 1979).

103. Lit. d) nu reprezintă singura dispoziție care autorizează detenția unui minor. Conține în realitate un caz specific, dar nu exclusiv, care permite detenția unui minor, și anume cazul în care aceasta s-ar produce a) în vederea educației sub supraveghere sau b) pentru aducerea acestuia în fața autorității competente (*Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei*, 2006, pct. 100).

2. Educație sub supraveghere

104. Prima teză a art. 5 § 1 lit. d) autorizează lipsirea de libertate a unui minor în propriul interes al acestuia, indiferent de clarificarea aspectului dacă este suspectat că a săvârșit o infracțiune sau este pur și simplu un copil „expus riscului” (*D.L. împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 71).

105. În contextul detenției minorilor, expresia „educație sub supraveghere” nu trebuie asimilată în mod sistematic cu noțiunea de predare în sala de clasă. Educația sub supraveghere trebuie să înglobeze numeroase aspecte ale exercitării, de către autoritatea competentă, a drepturilor părintești în beneficiul și pentru protecția minorului respectiv (*P. și S. împotriva Poloniei*, 2012, pct. 147; *Icin și alții împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 39; *D.G. împotriva Irlandei*, 2002, pct. 80).

„Educația sub supraveghere” trebuie totuși să aibă o componentă școlară de bază importantă, astfel încât predarea conform programei școlare comune constituie norma și permite astfel să se evite lacunele în educația tuturor minorilor lipsiți de libertate, chiar și a celor internați într-un centru de arestare preventivă, pentru o perioadă limitată de timp [*Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct. 170].

106. Detenția bazată pe „reeducarea comportamentală” sau pe necesitatea de a împiedica un minor să recidiveze nu este permisă în temeiul art. 5 § 1 lit. d) din Convenție [*Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct. 171].

107. Lit. d) nu se opune utilizării unei măsuri temporare de încredințare a minorului ca etapă preliminară pentru înscrierea într-un regim de învățământ sub supraveghere, fără ca măsura să facă trimitere la caracterul acestui regim. Cu toate acestea, în astfel de circumstanțe, detenția trebuie să fie în mod rapid urmată de aplicarea efectivă a unui astfel de regim într-un mediu specializat (deschis sau închis) care să se bucure de suficiente resurse pentru a se potrivi scopului său (*Bouamar împotriva*

Belgiei, 1988, pct. 50; *D.K. împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 78-84, în care Curtea a considerat acceptabilă detenția reclamantei pentru o perioadă de două zile într-un centru de criză pentru copii înainte de a fi transferată la o școală de corecție cu internat).

108. Plasarea unui minor într-un centru cu regim închis trebuie, de asemenea, să fie proporțională cu scopul „educației sub supraveghere” Aceasta trebuie să fie o măsură de ultimă instanță, în interesul superior al copilului, și are ca scop să prevină riscurile grave pentru dezvoltarea sa (*D.L. împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 74).

109. În cazul în care un stat a ales un sistem de educație sub supraveghere care implică lipsirea de libertate, are obligația să se doteze cu o infrastructură corespunzătoare care să fie adaptată la cerințele acestui sistem în materie de securitate și educație pentru a îndeplini cerințele art. 5 § 1 lit. d) (*A. și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 69; *D.G. împotriva Irlandei*, 2002, pct. 79).

În ceea ce privește punerea în aplicare a unui sistem pedagogic și educațional, statul se bucură de o anumită marjă de apreciere (*D.L. împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 77).

110. Curtea consideră că un centru de detenție pentru minori nu poate fi considerat centru de „educație sub supraveghere” în cazul în care nu se propune nicio activitate didactică în acel loc (*Icin și alții împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 39).

3. Autoritate judiciară competentă

111. Teza a doua a art. 5 § 1 lit. d) se aplică în cazul detenției legale a unui minor în vederea aducerii sale în fața autorității competente. Potrivit *lucrărilor pregătitoare*, această dispoziție a urmărit să reglementeze detenția unui minor înainte de desfășurarea unei proceduri civile sau administrative, în timp ce art. 5 § 1 lit. c) trebuie să se aplice detenției dispuse în cadrul unei proceduri penale.

112. Cu toate acestea, Curtea a considerat că detenția unui minor acuzat de o infracțiune în timpul elaborării unui raport psihiatric pentru adoptarea unei decizii privind sănătatea mintală a părții în cauză intra sub incidența lit. d), constituind detenția unui minor în vederea aducerii în fața autorității competente (*X. împotriva Elveției*, decizie a Comisiei din 14 decembrie 1979).

E. Detenție din motive medicale sau sociale

Art. 5 § 1 lit. e) din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;”

Cuvinte-cheie HUDOC

Libertatea persoanei (5-1) – Siguranța persoanei (5-1) – Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

(e) Prevenirea transmiterii unei boli contagioase (5-1-e) – Alienat (5-1-e) – Alcoolic (5-1-e) – Toxicoman (5-1-e) – Vagabond (5-1-e)

1. Aspecte generale

113. Art. 5 § 1 lit. e) din Convenție face trimitere la mai multe categorii de persoane, și anume persoanele susceptibile să transmită o boală contagioasă, alienații, alcoolicii, toxicomanii și vagabonzii. Există o legătură între aceste categorii de persoane, în măsura în care pot fi lipsite de libertate pentru a urma un tratament medical sau din considerente dictate de politica socială, fie pentru motive atât medicale, cât și sociale (*Enhorn împotriva Suediei*, 2005, pct. 43).

114. Deși Convenția permite lipsirea de libertate a persoanelor respective, toate neadaptate social, acesta nu este simplul motiv pentru care trebuie să fie considerate periculoase pentru siguranța publică, ci și pentru că propriile lor interese pot necesita internarea lor (*ibid.*; *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 98 *in fine*).

2. Prevenirea transmiterii unei boli contagioase

115. Criteriile esențiale în lumina cărora trebuie evaluată „legalitatea” detenției unei persoane „susceptibile să transmită o boală contagioasă” constau în a se cunoaște:

- dacă transmiterea bolii este periculoasă pentru sănătatea sau siguranța publică; și
- dacă detenția persoanei infectate constituie mijlocul de ultim resort pentru a preveni transmiterea bolii, alte măsuri, mai puțin severe, fiind deja luate în considerare și considerate insuficiente pentru a proteja interesul public.

În cazul în care aceste criterii nu mai sunt îndeplinite, lipsirea de libertate își pierde justificarea (*Enhorn împotriva Suediei*, 2005, pct. 44).

3. Detenția unui alienat

116. Termenul „alienat” nu se pretează unei definiții precise, întrucât psihiatria este un domeniu aflat în evoluție, atât din punct de vedere medical, cât și social. Cu toate acestea, nu se poate considera că este permisă plasarea în detenție a unei persoane pentru simplul fapt că opiniile sale sau comportamentul său se abat de la normele predominante (*Rakevici împotriva Rusiei*, 2003, pct. 26).

Acestui termen trebuie să i se dea un sens autonom, fără ca Curtea nu este obligată prin interpretarea unor termeni identici sau similari în ordinea juridică internă (*Petschulies împotriva Germaniei*, 2016, pct. 74-77). Nu este obligatoriu ca persoana în cauză să sufere de o boală care i-ar putea înlătura sau

diminua răspunderea penală, în temeiul dreptului penal intern, la săvârșirea unei infracțiuni [*Illseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 149].

117. Un individ nu poate să fie considerat „alienat” și să fie supus unei lipsiri de libertate decât în cazul în care sunt îndeplinite cel puțin următoarele trei condiții [*Illseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 127; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 145; *D.D. împotriva Lituaniei*, 2012, pct. 156; *Kallweit împotriva Germaniei*, 2011, pct. 45; *Štukaturov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 114; *Varbanov împotriva Bulgariei*, 2000, pct. 45; și *Winterwerp împotriva Țărilor de Jos*, 1979, pct. 39]:

- alienarea persoanei în cauză trebuie să fi fost stabilită într-un mod care să poată fi probat, printr-o expertiză medicală obiectivă, cu excepția cazurilor în care este necesară o internare de urgență;
- tulburarea mentală a persoanei în cauză trebuie să aibă un caracter care să legitimeze internarea. Trebuie demonstrat că lipsirea de libertate a fost necesară în circumstanțele cauzei;
- alienarea stabilită printr-o expertiză medicală obiectivă trebuie să continue să se producă pe toată durata internării.

118. Art. 5 § 1 lit. e) din Convenție nu specifică posibilele acte, care pot fi pedepsite în temeiul dreptului penal, pentru care un individ poate fi reținut ca fiind „alienat”. De asemenea, această dispoziție nu identifică comiterea unei infracțiuni anterioare ca fiind o condiție prealabilă pentru plasarea în detenție [*Denis și Irvine împotriva Belgiei* (MC), 2021, pct. 168].

119. Nicio lipsire de libertate a unei persoane considerate alienată nu poate fi judecată conform art. 5 § 1 lit. e) din Convenție dacă aceasta s-a decis fără consultarea unui medic specialist [*Ruiz Rivera împotriva Elveției*, 2014, pct. 59; *S.R. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2012, pct. 31].

În absența altor posibilități, de exemplu în cazul în care persoana interesată refuză să se prezinte la consult, trebuie cel puțin să se ceară evaluarea dosarului de către un medic specialist, altfel nu se poate susține că starea de alienare a persoanei a fost dovedită [*D.C. împotriva Belgiei*, 2021, pct. 87, 98-101; *Constancia împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2015, pct. 26, în care Curtea a acceptat substituirea altor informații disponibile pentru examinarea medicală a stării de sănătate mintală a reclamantului].

120. În ceea ce privește a doua dintre condițiile enumerate mai sus, internarea unei persoane cu o tulburare mentală se poate impune nu doar atunci când aceasta are nevoie de terapie, de medicamente sau de alte tratamente clinice, pentru a se vindeca sau pentru a-și îmbunătăți starea de sănătate, ci și atunci când este necesar să fie supravegheată pentru a o împiedica, de exemplu, să își facă rău sieși sau altora [*Illseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 133; *Hutchison Reid împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 52].

Art. 5 § 1 lit. e) autorizează plasarea într-o instituție a unei persoane cu tulburări mintale fără a se avea în mod necesar în vedere un tratament medical, însă o astfel de măsură trebuie să fie justificată în mod corespunzător de gravitatea stării de sănătate a persoanei în cauză, astfel încât propria sa protecție sau a altora să fie asigurată (*N. împotriva României*, 2017, pct. 151).

121. O stare de sănătate mintală trebuie să fie de o anumită gravitate pentru a fi considerată tulburare mintală „reală” (*Glien împotriva Germaniei*, 2013, pct. 85). Pentru a fi considerată tulburare mintală reală în sensul lit. e) a art. 5 § 1, tulburarea mintală în cauză trebuie să fie gravă astfel încât să fie necesară tratarea într-o instituție adecvată pentru pacienții care suferă de afecțiuni psihice [*Illseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 129; *Petschulies împotriva Germaniei*, 2016, pct. 76].

122. Atunci când se pronunță cu privire la clarificarea aspectului dacă o persoană ar trebui să fie internată ca alienată, autoritățile naționale dispun de o anumită marjă de, întrucât este, în primul rând, responsabilitatea acestora să evalueze probele prezentate în fața lor într-o anumită cauză

[*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 128; *Plesó împotriva Ungariei*, 2012, pct. 61; *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 98].

Autoritățile interne competente trebuie să ceară o expertiză medicală înainte să instituie un control strict și să ajungă la concluzia că persoana în cauză suferă de o tulburare mintală [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 132].

123. Data relevantă la care alienarea persoanei în cauză trebuie stabilită într-un mod care să poată fi probat, în temeiul lit. e) a art. 5 § 1, este cea a adoptării măsurii prin care respectiva persoană este lipsită de libertate din cauza stării sale de sănătate [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 134; *O.H. împotriva Germaniei*, 2011, pct. 78]. Cu toate acestea, trebuie luate în considerare eventualele schimbări ale bolii mintale a deținutului în urma plasării sale în detenție [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 134]. Expertizele medicale pe care se bazează autoritățile trebuie așadar să fie suficient de recente (*Kadusic împotriva Elveției*, 2018, pct. 44 și 55).

124. Convenția nu impune autorităților ca, atunci când evaluează persistența tulburărilor psihice, să ia în considerare natura faptelor săvârșite de persoana în cauză care au dus la internarea sa obligatorie [*Denis și Irvine împotriva Belgiei* (MC), 2021, pct. 169].

125. În situația în care autoritățile dispun de informații medicale care indică faptul că persoana în cauză s-a recuperat, trebuie să li se acorde o perioadă de timp pentru a examina dacă este oportun să se înceteze internarea sa (*Luberti împotriva Italiei*, 1984, pct. 28). Cu toate acestea, menținerea măsurii privative de libertate din motive pur administrative nu este justificată (*R.L. și M.-J.D. împotriva Franței*, 2004, pct. 129).

126. Detenția unui individ considerat alienat trebuie să se producă într-un spital, într-o clinică sau o altă instituție adecvată, autorizată în acest sens (*L.B. împotriva Belgiei*, 2012, pct. 93; *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, 1985, pct. 44; *O.H. împotriva Germaniei*, 2011, pct. 79).

Lipsa de spații disponibile într-o instituție adecvată nu poate justifica menținerea în detenție într-un penitenciar obișnuit a unei persoane care suferă de tulburări psihiatrice [*Sy împotriva Italiei* (dec.), 2022, pct. 135].

127. În schimb, o persoană poate fi plasată temporar într-o unitate care nu este special destinată internării alienaților înainte de a fi transferată într-o instituție adecvată, cu condiția ca perioada de așteptare să nu fie excesiv de mare (*Pankiewicz împotriva Poloniei*, 2008, pct. 44-45; *Morsink împotriva Țărilor de Jos*, 2004, pct. 67-69; *Brand împotriva Țărilor de Jos*, 2004, pct. 64-66).

128. Având în vedere legătura de cauzalitate inerentă dintre legalitatea lipirii de libertate și condițiile sale de executare, detenția unei persoane considerate ca având o tulburare mentală în temeiul ordinului inițial de plasare în detenție devine legală după ce persoana este transferată de la o instituție inadecvată pentru pacienți alienați la o instituție adecvată [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 140-141].

129. Administrarea unei terapii adecvate a devenit o cerință a conceptului mai larg de „legalitate” a lipirii de libertate. Orice detenție a persoanelor bolnave mintal trebuie să aibă un scop terapeutic, care să vizeze vindecarea sau ameliorarea stării de sănătate mintală a acestora, inclusiv, după caz, reducerea sau controlul pericolozității acestora [*Rooman împotriva Belgiei* (MC), 2019, pct. 208].

130. Astfel, lipsirea de libertate în temeiul art. 5 § 1 lit. e) are o dublă funcție: pe de o parte, funcția socială de protecție și, pe de altă parte, o funcție terapeutică care este legată de interesul individual al persoanei considerate alienate de a beneficia de o formă adecvată și individualizată de terapie sau tratament. Tratamentul adecvat și individualizat este o parte esențială a noțiunii de „instituție adecvată” [*Rooman împotriva Belgiei* (MC), 2019, pct. 210].

131. Art. 5 § 1 lit. e) din Convenție prevede, de asemenea, garanții procedurale cu privire la hotărârile judecătorești care autorizează internarea din oficiu [*M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, 2015, pct. 114]. Expresia „cale legală” impune existența unei proceduri echitabile și adecvate care să acorde persoanei

în cauză o protecție suficientă împotriva lipirii de libertate arbitrare (*V.K. împotriva Rusiei*, 2017, pct. 33; *X. împotriva Finlandei*, 2012, pct. 148, în ceea ce privește lipsa unor garanții adecvate pentru continuarea internării nevoluntare).

132. Procedura care conduce la internarea nevoluntară a unui individ într-o instituție psihiatrică trebuie așadar să ofere garanții reale împotriva arbitrarului, având în vedere vulnerabilitatea persoanelor cu tulburări mintale și necesitatea de a justifica orice restrângeri aduse drepturilor acestora prin motive extrem de solide [*M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, 2015, pct. 147].

133. Este esențial ca persoana interesată să aibă acces la justiție și oportunitatea de a fi ascultată în persoană sau, după caz, prin intermediul unei forme de reprezentare. Prin urmare, orice persoană internată într-o instituție psihiatrică trebuie, cu excepția circumstanțelor speciale, să beneficieze de asistență juridică în cadrul procedurii legate de continuarea, suspendarea sau încetarea internării (*ibid.*, pct. 152 și 153; *N. împotriva României*, 2017, pct. 196).

134. Simpla desemnare a unui avocat, fără ca acesta din urmă să fi acordat vreun sprijin efectiv introdus în cadrul procedurii în instanță, nu poate satisface cerințele de „asistență juridică” care trebuie acordate persoanelor internate ca fiind „alienate”. Caracterul efectiv al asistenței juridice acordate persoanelor cu handicap impune un grad sporit de control al reprezentanților acestora în justiție din partea instanțelor interne competente [*M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, 2015, pct. 154; a se vedea, de asemenea, *V.K. împotriva Rusiei*, 2017, în care un avocat desemnat din oficiu nu a oferit asistență juridică efectivă și în care instanțele interne nu au ținut seama de această deficiență].

4. Detenția unui alcoolic sau a unui toxicoman

135. Art. 5 § 1 e) din Convenție nu poate fi interpretat ca autorizând doar detenția unui „alcoolic”, în sensul limitat al unei persoane aflate într-o stare clinică de „alcoolism”, întrucât nimic din textul acestei dispoziții nu interzice aplicarea acestei măsuri în cazul unei persoane care abuzează de alcool pentru a limita efectele negative ale consumului pentru ea însuși și pentru societate, sau pentru a preveni un comportament periculos în urma consumului de alcool (*Harin împotriva Rusiei*, 2011, pct. 34).

136. În consecință, persoanele cărora nu le-a fost pus nici un diagnostic de „alcoolism”, dar a căror conduită și al căror comportament sub influența alcoolului reprezintă o amenințare la adresa ordinii publice sau pentru ele însele pot fi plasate în detenție pentru protejerea publicului sau pentru propriul lor interes, cum ar fi sănătatea sau siguranța lor personală (*Hilda Hafsteinsdóttir împotriva Islandei*, 2004, pct. 42). Cu toate acestea, nu trebuie să se deducă din cele de mai sus că art. 5 § 1 lit. e) din Convenție autorizează plasarea în detenție a unei persoane doar pentru că aceasta consumă alcool (*Petschulies împotriva Germaniei*, 2016, pct. 65; *Witold Litwa împotriva Poloniei*, 2000, pct. 61-62).

5. Detenția unui vagabond

137. Jurisprudența referitoare la „vagabonzi” este rară. Intra sub incidența acestei dispoziții persoanele care nu au nici domiciliu stabil, nici mijloace de subzistență și care nu profesază în mod regulat nicio meserie sau profesie. Aceste trei condiții, care sunt inspirate din codul penal belgian, sunt cumulative: ele trebuie să fie îndeplinite în același timp în cazul aceluiași individ (*De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 68).

F. Detenția unui străin

Art. 5 § 1 lit. f) din Convenție

„1. [...] Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

f) dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Lipsire de libertate (5-1) – Cale legală (5-1) – Arestare sau detenție legală (5-1)

Împiedicarea pătrunderii în mod ilegal pe teritoriul țării (5-1-f) – Expulzare (5-1-f) – Extrădare (5-1-f)

1. Detenția unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu

138. Art. 5 § 1 lit. f) permite statului să restrângă libertatea străinilor în cadrul controlului imigrației [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 89]. Având în vedere faptul că prima teză a acestei dispoziții permite detenția unui solicitant de azil sau a unui alt imigrant înainte de acordarea de către stat a autorizației de a intra, o astfel de detenție trebuie să fie compatibilă cu scopul general al art. 5, care este acela de a proteja dreptul la libertate și de a se asigura că nimeni nu este lipsit de libertatea sa în mod arbitrar [*Saadi împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 64-66].

139. Întrebarea care privește stabilirea momentului în care încetează să se aplice prima teză a art. 5 § 1 lit. f), pe motiv că persoanei în cauză i s-a acordat o autorizație oficială de intrare sau de ședere, depinde în mare măsură de dreptul intern [*Suso Musa împotriva Maltei*, 2013, pct. 97].

140. Principiul potrivit căruia detenția nu trebuie să fie arbitrară trebuie să se aplice unei detenții corespunzătoare primei teze a art. 5 § 1 lit. f) în același mod cu detenția prevăzută de cea de-a doua teză [*Saadi împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 73].

141. „Garanția împotriva arbitrarului” pe care o oferă prima teză a art. 5 § 1 lit. f) semnifică așadar faptul că o astfel de detenție ar trebui să se producă cu bună-credință; trebuie să fie strâns legată de scopul de a împiedica pătrunderea în mod ilegal pe teritoriu; locul și condițiile de detenție trebuie să fie adecvate, întrucât o astfel de măsură se aplică nu numai autorilor de infracțiuni, ci și străinilor care, de multe ori temându-se pentru viața lor, au fugit din propria țară; și perioada detenției nu trebuie să depășească termenul necesar în mod rezonabil pentru îndeplinirea scopului urmărit (*ibid.*, pct. 74).

142. Curtea și-a exprimat rezervele în ceea ce privește practica autorităților care plasează în mod sistematic solicitanții de azil în detenție fără a proceda la o evaluare individuală a nevoilor lor specifice [*Thimothawes împotriva Belgiei*, 2017, pct. 73; *Mahamed Jama împotriva Maltei*, 2015, pct. 146].

143. Curtea trebuie să aibă în vedere situația specială a acestor persoane atunci când este invitată să precizeze modalitățile de executare a măsurii de detenție [*Kanagaratnam împotriva Belgiei*, 2011, pct. 80, care privea detenția reclamantei și a celor trei copii ai acesteia într-o instituție de tip închis, destinată adulților; *Rahimi împotriva Greciei*, 2011, pct. 108, care privea aplicarea automată a unei măsuri de detenție în cazul unui minor neînsoțit).

144. În cazul sosirii masive de solicitanți de azil la frontierele de stat, sub rezerva interdicției arbitrariului, cerința de legalitate prevăzută la art. 5 poate fi considerată ca fiind în general îndeplinită de un regim juridic intern care nu prevede, de exemplu, decât numirea autorității competente să dispună lipsirea de libertate într-o zonă de tranzit, forma ordinului, motivele și limitele posibile ale acesteia, durata maximă a detenției și, așa cum prevede art. 5 § 4, calea de atac judiciară aplicabilă [*Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 162].

145. Art. 5 § 1 lit. f) nu împiedică statele să adopte dispoziții de drept intern care să formuleze motivele pentru care se poate dispune o astfel de izolare, ținând seama în mod corespunzător de realitățile practice ale afluxului masiv de solicitanți de azil. În special, art. 5 § 1 lit. f) nu interzice lipsirea de libertate într-o zonă de tranzit pentru o perioadă limitată pe motiv că o astfel de izolare este în general necesară pentru a asigura prezența solicitanților de azil în așteptarea examinării cererilor de azil sau, în plus, pe motiv că este necesar să se examineze cu celeritate admisibilitatea cererilor de azil și că, în acest scop, au fost instituite structuri și proceduri adaptate în zona de tranzit (*ibid.*, pct. 163).

2. Detenția în scopul expulzării sau extrădării

146. Art. 5 § 1 lit. f) nu explică dacă detenția trebuie să fie considerată necesară în mod rezonabil, de exemplu, pentru a împiedica persoana să săvârșească o infracțiune sau să fugă. În acest sens, art. 5 § 1 lit. f) oferă o protecție diferită față de cea oferită de art. 5 § 1 lit. c); impune doar ca, în temeiul lit. f), „să se afle în curs o procedură în scopul expulzării sau extrădării”. Prin urmare, este irelevant, în scopul aplicării sale, dacă decizia de expulzare care stă la baza acesteia poate fi justificată în temeiul dreptului național sau al Convenției (*Chahal împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 112; *Čonka împotriva Belgiei*, 2002, pct. 38; *Nasrulloiev împotriva Rusiei*, 2007, pct. 69; *Soldatenko împotriva Ucrainei*, 2008, pct. 109).

Dreptul intern poate însă asocia detenției o condiție de necesitate [*Muzamba Oyaw împotriva Belgiei* (dec.), 2017, pct. 36; *J.R. și alții împotriva Greciei*, 2018, pct. 111].

147. Cu toate acestea, Curtea ia în considerare situația specifică a persoanelor lipsite de libertate și orice vulnerabilitate specifică (de exemplu, sănătatea, vârsta) din cauza căreia luarea în custodie publică acestora ar fi inadecvată (*Thimothawes împotriva Belgiei*, 2017, pct. 73, 79-80).

Atunci când este prezent un copil, Curtea consideră că, prin excepție, lipsirea de libertate trebuie să fie necesară pentru atingerea scopului urmărit, și anume cel de a asigura expulzarea familiei (*A.B. și alții împotriva Franței*, 2016, pct. 120). Prezența într-un centru de detenție a unui copil alături de părinții săi nu este conformă cu art. 5 § 1 lit. f) decât cu condiția ca autoritățile interne să stabilească că au recurs la această ultimă măsură doar după ce au verificat în mod concret că nu putea fi pusă în aplicare nicio altă măsură mai puțin restrictivă pentru libertate (*ibid.*, pct. 123).

148. Detenția poate fi justificată în temeiul celei de-a doua teze a art. 5 § 1 lit. f) în cazul în care autoritățile competente efectuează o anchetă, chiar dacă nu ar exista nicio cerere oficială și nicio hotărâre de extrădare, o astfel de anchetă fiind asimilată cu o „procedură” în sensul acestei dispoziții (*X. împotriva Elveției*, decizie a Comisiei din 9 decembrie 1980).

149. Orice lipsire de libertate întemeiată pe teza a doua a art. 5 § 1 lit. f) nu poate fi justificată decât prin faptul că se află în curs o procedură de expulzare sau de extrădare. Dacă acest lucru nu se realizează cu diligența impusă, detenția încetează să mai fie justificată în temeiul art. 5 § 1 lit. f) [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 90; *A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 164; *Amie și alții împotriva Bulgariei*, 2013, pct. 72; *Šiksaitov împotriva Slovaciei*, 2020, pct. 56, cu exemple de cauze care revelau o încălcare a dispoziției respective; *Sy împotriva Italiei* (dec.), 2022, pct. 79, care privea detenția în vederea executării unui mandat european de arestare].

150. Pentru a nu fi considerată arbitrară, o detenție în temeiul art. 5 § 1 lit. f) trebuie să fie pusă în aplicare cu bună-credință; trebuie să fie strâns legată de motivul detenției invocat de Guvern; locul

și condițiile de detenție trebuie să fie adecvate; iar durata acestei măsuri nu trebuie depășească termenul necesar în mod rezonabil pentru îndeplinirea scopului urmărit (*A. și alții împotriva Regatului Unit*, 2009, pct. 164; *Yoh-Ekale Mwanje împotriva Belgiei*, 2011, pct. 117-119, cu trimiterile suplimentare).

151. Detenția în vederea expulzării nu trebuie să fie punitivă și trebuie să fie însoțită de garanții corespunzătoare (*Azimov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 172).

152. Autoritățile interne au obligația să examineze dacă expulzarea are perspective realiste și dacă detenția în vederea expulzării a fost, încă de la început, sau continuă să fie justificată [*Al Husin împotriva Bosniei și Herțegovinei (nr. 2)*, 2019, pct. 98]. Trebuie să existe garanții procedurale pentru a preveni riscul detenției arbitrare în vederea expulzării (*Kim împotriva Rusiei*, 2014, pct. 53).

153. În evaluarea sa pentru a stabili dacă dreptul intern oferă suficiente garanții procedurale împotriva arbitrarului, Curtea poate lua în considerare existența sau absența unor termene de detenție, precum și disponibilitatea unei căi de atac în justiție. Cu toate acestea, art. 5 § 1 lit. f) nu impune ca statul să stabilească o durată maximă de detenție în așteptarea expulzării sau controlul jurisdicțional automat al luării în custodie publică legată de imigrație. Din jurisprudență reiese că respectarea termenelor prevăzute de dreptul intern sau existența unui control judiciar automat nu garantează, în sine, faptul că sistemul luării în custodie publică legată de imigrație respectă cerințele art. 5 § 1 lit. f) din Convenție (*J.N. împotriva Regatului Unit*, 2016, pct. 83-96).

Cu toate acestea, în cazul în care există termene fixe, nerespectarea acestora poate fi relevantă pentru chestiunea „legalității”, deoarece este puțin probabil ca detenția care depășește perioada permisă de dreptul intern să fie considerată „prevăzută de lege” (*Komissarov împotriva Republicii Cehe*, 2022, pct. 50-52).

154. Nici lit. f) a art. 5 § 1, nici celelalte litere ale acestui articol nu permit asigurarea unui just echilibru între dreptul la libertatea individuală și interesul statului de a-și proteja populația împotriva amenințărilor teroriste [*A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 171].

155. Convenția nu conține nicio dispoziție privind condițiile în care se poate pronunța extrădarea, sau procedura care trebuie aplicată înainte de pronunțarea extrădării. Cu condiția să fie rezultatul cooperării între statele în cauză și ordonanța de arestare să aibă temeiul legal într-un mandat de arestare emis de autoritățile statului de origine al persoanei în cauză, chiar și o extrădare atipică nu poate, în sine, să fie contrară Convenției [*Öcalan împotriva Turciei* (MC), 2005, pct. 86; *Adamov împotriva Elveției*, 2011, pct. 57].

156. În cazul în care o cerere de extrădare privește o persoană care este posibil să fie urmărită penal în statul reclamant, statul solicitat are obligația să fie mai diligent atunci când i se solicită extrădarea în scopul executării unei pedepse, pentru a proteja drepturile părții interesate (*Gallardo Sanchez împotriva Italiei*, 2015, pct. 42).

157. În ceea ce privește relațiile în materie de extrădare dintre un stat care este parte și un stat care nu este parte la Convenție, normele stabilite de un tratat de extrădare sau, în lipsa unui astfel de tratat, cooperarea dintre statele respective figurează, de asemenea, printre elementele relevante pentru a stabili legalitatea arestării contestate ulterior în fața Curții. Predarea unui fugar ca rezultat al cooperării dintre state nu constituie, în sine, o încălcare a legalității arestării, așa că nu ridică o problemă din perspectiva art. 5 [*Öcalan împotriva Turciei* (MC), 2005, pct. 87].

158. Punerea în aplicare a unei măsuri temporare în temeiul căreia Curtea indică unui stat parte la Convenție că ar fi de dorit ca o persoană să nu fie trimisă înapoi într-o anumită țară este, în sine, irelevantă în raport cu faptul că lipsirea de libertate a respectivei persoane trebuie să respecte cerințele art. 5 § 1 din Convenție [*Gebremedhin [Gaberamadhien] împotriva Franței*, 2007, pct. 74]. Detenția trebuie să fie întotdeauna legală și lipsită de arbitrar (*Azimov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 169).

Faptul că aplicarea unei astfel de măsuri împiedică expulzarea persoanei în cauză nu face ca detenția sa să fie ilegală, cu condiția ca autoritățile să aibă permanent în vedere expulzarea, precum și ca prelungirea detenției să nu fie nerezonabilă [*S.P. împotriva Belgiei* (dec.), 2011; *Yoh-Ekale Mwanje împotriva Belgiei*, 2011, pct. 120].¹

IV. Garanții pentru persoanele lipsite de libertate

A. Informare asupra motivelor arestării (art. 5 § 2)

Art. 5 § 2 din Convenție

„2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

Cuvinte-cheie HUDOC

Informare în termenul cel mai scurt (5-2) – Informare într-o limbă înțeleasă (5-2) – Informare asupra motivelor arestării (5-2) – Informare asupra acuzațiilor (5-2)

1. Aplicabilitate

159. Termenii utilizați la art. 5 § 2 trebuie să primească o interpretare autonomă, conformă în special cu obiectul și scopul art. 5, care este acela de a proteja orice persoană împotriva lipsirii arbitrare de libertate. Termenul „arestare” depășește cadrul măsurilor cu caracter penal, iar expresia „oricărei acuzații” („any charge”), nu formulează o condiție în privința aplicabilității, ci indică o eventualitate de luat în considerare. Art. 5 § 4 nu face nicio diferență între persoanele lipsite de libertate prin arestare și cele care sunt lipsite de libertate prin detenție. Nu există așadar niciun motiv pentru ca persoanele din urmă să nu beneficieze de art. 5 § 2 (*Van der Leer împotriva Țărilor de Jos*, 1990, pct. 27-28) care se aplică și detenției în vederea extrădării (*Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct. 414-15) și tratamentelor medicale (*Van der Leer împotriva Țărilor de Jos*, 1990, pct. 27-28; *X împotriva Regatului Unit*, 1981, pct. 66) și se aplică, de asemenea, persoanelor plasate din nou în detenție după o perioadă de liberare condiționată (*X. împotriva Belgiei*, decizie a Comisiei din 2 aprilie 1973).

2. Scop

160. Art. 5 § 2 conține garanția elementară potrivit căreia orice persoană arestată trebuie să știe de ce este lipsită de libertate și face parte integrantă din sistemul de protecție oferit de art. 5 [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 115]. Odată ce o persoană a fost informată cu privire la motivele arestării sau detenției sale, trebuie să fie în măsură, în cazul în care consideră că este util, să-i pună în discuție legalitatea în fața unei instanțe, conform art. 5 § 4 (*Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 40; *Čonka împotriva Belgiei*, 2002, pct. 50).

161. Orice persoană care are dreptul de a introduce recurs în vederea pronunțării unei decizii rapide cu privire la legalitatea detenției sale nu se poate prevala în mod eficient de acest drept dacă nu este informată, în cel mai scurt timp și într-un mod adecvat cu privire la motivele pentru care a fost lipsită

¹ Pentru mai multe detalii privind detenția în contextul imigrației, a se vedea [Ghid privind jurisprudența Convenției – Imigrația](#).

de libertate (*Van der Leer împotriva Țărilor de Jos*, 1990, pct. 28; *Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct. 413; *Grubnik împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 97 și 99).

3. Persoanele cărora trebuie să le fie comunicate motivele

162. Din modul de redactare a art. 5 § 2 reiese cu claritate că statele au obligația să furnizeze părții în cauză sau reprezentantului său informații specifice (*Saadi împotriva Regatului Unit*, 2006, pct. 53, confirmată de Marea Cameră în 2008). În cazul în care reclamantul nu este în măsură să primească informații, detaliile relevante trebuie comunicate în linii mari persoanei care o reprezintă, de exemplu avocatului sau tutorelui său (*X. împotriva Regatului Unit*, raport al Comisiei din 16 iulie 1980, pct. 106; *Z.H. împotriva Ungariei*, 2012, pct. 42-43).

4. Motivele trebuie să fie comunicate „în cel mai scurt timp”

163. Caracterul suficient sau nu al promptitudinii informațiilor transmise trebuie evaluat în fiecare caz în parte, în funcție de caracteristicile sale speciale. Cu toate acestea, polițistul care face arestarea nu poate prezenta integral motivele în momentul arestării [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 115; *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 40; *Murray împotriva Regatului Unit* (MC), 1994, pct. 72].

164. Constrângerile de timp impuse de această cerință de celeritate vor fi îndeplinite în cazul în care persoana arestată este informată cu privire la motivele arestării în termen de câteva ore [*Kerr împotriva Regatului Unit* (dec.), 1999; *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 42].

5. Modalități de comunicare a motivelor

165. Motivele nu trebuie să fie expuse în textul oricărei decizii de autorizare a detenției și nu trebuie să fie exprimate în scris sau într-o anumită formă [*X. împotriva Germaniei*, decizie a Comisiei din 13 decembrie 1978; *Kane împotriva Ciprului* (dec.), 2011].

Cu toate acestea, în cazul în care problema legată de statutul unei persoane cu handicap mental nu este luată în considerare în acest proces, nu se poate considera că a primit informațiile necesare pentru a face uz în mod eficient și inteligent de dreptul, garantat de art. 5 § 4, de a contesta legalitatea detenției decât dacă un avocat sau o altă persoană autorizată au fost informați în locul său (*Z.H. împotriva Ungariei*, 2012, pct. 41).

166. Motivele arestării pot fi date sau devin evidente în cursul interogatoriilor sau al întrebărilor ulterioare arestării [*Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 41; *Murray împotriva Regatului Unit* (MC), 1994, pct. 77; *Kerr împotriva Regatului Unit* (dec.), 1999; *Grubnik împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 95 și 98].

167. O persoană arestată nu poate pretinde că nu a înțeles motivele arestării dacă a fost arestată imediat după comiterea unei fapte penale cu intenție (*Dikme împotriva Turciei*, 2000, pct. 54) sau dacă a fost informată în detaliu cu privire la faptele penale de care este acuzată în mandatele de arestare și în cererile de extrădare anterioare [*Öcalan împotriva Turciei* (dec.), 2000].

6. Caracterul suficient al motivelor comunicate

168. Pentru a stabili dacă reclamantul a primit informații suficiente, trebuie să se aibă în vedere particularitățile speței [*Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 40]. Cu toate acestea, simpla indicare a temeiului legal al arestării nu este suficientă pentru ca art. 5 § 2 să fie respectat [*ibid.*, pct. 41; *Murray împotriva Regatului Unit* (MC), 1994, pct. 76; *Kortesis împotriva Greciei*, 2012, pct. 61-62].

169. Este necesar ca oricărei persoane arestate să i se comunice, într-un limbaj simplu accesibil acesteia, motivele juridice și factuale ale lipsirii sale de libertate astfel încât să poată contesta legalitatea acestora în instanță, conform art. 5 § 4 [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 115; *J.R. și alții împotriva Greciei*, 2018, pct. 123-124; *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 40; *Murray împotriva Regatului Unit* (MC), 1994, pct. 72]. Cu toate acestea, art. 5 § 2 nu impune ca astfel de informații să consistă într-o listă completă a acuzațiilor reținute împotriva persoanei arestate (*Bordovski împotriva Rusiei*, 2005, pct. 56; *Nowak împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 63; *Gasiņš împotriva Letoniei*, 2011, pct. 53).

170. În cazul persoanelor arestate în vederea extradării, informațiile comunicate pot fi chiar mai puțin complete (*Suso Musa împotriva Maltei*, 2013, pct. 113 și 116; *Kabulov împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 144; *Bordovski împotriva Rusiei*, 2005, pct. 56) arestarea într-un astfel de scop neimpunând vreo decizie pe fond cu privire la un capăt de acuzare (*Bejaoui împotriva Greciei*, decizie a Comisiei din 6 aprilie 1995). Totuși, aceste persoane trebuie să primească informații suficiente care să le permită să exercite calea examinării legalității prevăzute de art. 5 § 4 (*Șamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct. 427).

7. Într-o limbă pe care o înțelege

171. Atunci când mandatul de arestare, în cazul în care există, este scris într-o limbă pe care persoana arestată nu o înțelege, art. 5 § 2 este respectat dacă reclamantul este ulterior interogat, precum și informat asupra motivelor arestării sale într-o limbă pe care o înțelege (*Delcourt împotriva Belgiei*, decizie a Comisiei din 7 februarie 1967 la care se face trimitere în raportul Comisiei din 1 octombrie 1968).

172. Cu toate acestea, atunci când, în acest scop, se recurge la traducători, autoritățile au obligația să se asigure că respectivele cerințe legate de traducere sunt formulate cu grijă și precizie (*Șamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct. 425).

B. Dreptul [unei persoane] de a fi adusă de îndată înaintea unui magistrat (art. 5 §. 3)

Art. 5 § 3 din Convenție

„3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare [...].”

Cuvinte-cheie HUDOC

Judecător sau alt magistrat care exercită atribuții judiciare (5-3) – Aducerea de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat (5-3)

1. Scopul dispoziției

173. Art. 5 § 3 oferă persoanelor arestate sau reținute cu motivul că sunt bănuite că au săvârșit o infracțiune garanții împotriva oricărei lipsiri arbitrare sau nejustificate de libertate [*Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 47; *Stephens împotriva Maltei (nr. 2)*, 2009, pct. 52].

174. Controlul judiciar al ingerințelor executivului asupra dreptului individual la libertate constituie un element esențial al garanției art. 5 § 3 (*Brogan și alții împotriva Regatului Unit*, 1988, pct. 58; *Pantea împotriva României*, 2003, pct. 236; *Assenov și alții împotriva Bulgariei*, 1998, pct. 146). Acesta se corelează cu principiul statului de drept, unul dintre „principiile de bază ale unei „societați

democratice [...], la care se referă în mod expres preambulul Convenției” și „din care se inspiră întreaga Convenție” (*Brogan și alții împotriva Regatului Unit*, 1988, pct. 58).

175. Un astfel de control trebuie să asigure o protecție eficientă împotriva riscului de rele tratamente, care este cel mai ridicat în timpul acestei faze inițiale de detenție, și împotriva abuzului agenților de poliție sau al altei autorități în folosirea atribuțiilor care le sunt conferite și pe care trebuie să le exercite în scopuri extrem de limitate și în strictă conformitate cu procedurile prevăzute (*Ladent împotriva Poloniei*, 2008, pct. 72).

2. Control judiciar rapid și automat

176. Prima teză a art. 5 § 3 are ca scop să asigure un control judiciar rapid și automat al detenției dispuse de către poliție sau organele administrației, în condițiile art. 5 § 1 lit. c) [*De Jong, Baljet și Van den Brink împotriva Țărilor de Jos*, 1984, pct. 51; *Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 48-49].

177. Controlul jurisdicțional în cursul primei înfățișări a persoanei arestate trebuie, înainte de toate, să fie rapid deoarece trebuie să permită detectarea oricăror rele tratamente și să reducă la minim orice atingere nejustificată adusă libertății individuale. Stricta limită de timp impusă de această dispoziție nu permite o suficientă flexibilitate a interpretării, în caz contrar ar deteriora, în detrimentul individului, o garanție procedurală oferită de acest articol și s-ar ajunge la consecințe contrare esenței înseși a dreptului protejat de acesta [*McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 33].

178. Art. 5 § 3 nu prevede nici o posibilă excepție de la obligația de a aduce de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat o persoană după arestarea sau reținerea sa, nici măcar pe motiv că judecătorul ar fi intervenit anterior (*Bergmann împotriva Estoniei*, 2008, pct. 45).

179. Orice termen superior celui de 4 zile este *prima facie* prea mare [*Oral și Atabay împotriva Turciei*, 2009, pct. 43; *McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 47; *Năstase-Silivestru împotriva României*, 2007, pct. 32]. Un termen mai scurt ar putea, de asemenea, să contravină cerinței de celeritate dacă nu a existat nicio dificultate specială sau o circumstanță excepțională care să împiedice autoritățile să aducă mai repede persoana arestată înaintea unui judecător (*Guțanovi împotriva Bulgariei*, 2013, pct. 154-59; *İpek și alții împotriva Turciei*, 2009, pct. 36-37; *Kandjov împotriva Bulgariei*, 2008, pct. 66).

Cerința de promptitudine este cu atât mai strictă în cazul în care reținerea urmează unei perioade efective de lipsire de libertate (*Vassis și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 60, care privea detenția unui echipaj pe mare).

180. În cazul în care o persoană este deținută în temeiul celei de-a doua teze a art. 5 § 1 lit. c) în afara contextului procedurii penale, perioada necesară între arestarea persoanei respective în scop preventiv și înfățișarea acesteia în fața instanței trebuie să fie mai mică decât în cazul arestării preventive în procedura penală. De regulă, liberarea înainte controlului judiciar „de îndată” în contextul arestării preventive ar trebui să fie o problemă mai degrabă de ore decât de zile [*S., v. și A. împotriva Danemarcei* (MC), 2018, pct. 133-134].

181. Faptul că persoana arestată a avut acces la o instanță nu este suficient pentru a îndeplini cerința primei teze a art. 5 § 3 (*De Jong, Baljet și Van den Brink împotriva Țărilor de Jos*, 1984, pct. 51; *Pantea împotriva României*, 2003, pct. 231).

182. Controlul jurisdicțional trebuie să fie automat și să nu depindă de o cerere formulată de persoana deținută [*McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 34; *Varga împotriva României*, 2008, pct. 52; *Viorel Burzo împotriva României*, 2009, pct. 107]. O astfel de cerință ar modifica natura garanției oferite de art. 5 § 3, care este diferită de cea prevăzută de art. 5 § 4, potrivit căruia persoana deținută are dreptul de a cere unei instanțe să examineze legalitatea detenției sale. Ar putea chiar să o priveze de sens, scopul art. 5 § 3 fiind acela de a proteja individul împotriva detenției arbitrare,

solicitând ca actul privativ de libertate să poată fi supus unui control jurisdicțional independent [*Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 49; *Niedbata împotriva Poloniei*, 2000, pct. 50].

183. Caracterul automat al controlului este necesar pentru atingerea sensului acestui alineat, dat fiind faptul că o persoană supusă la rele tratamente ar putea fi în imposibilitatea de a sesiza o instanță cu o cerere de control al legalității detenției sale; situația ar putea fi valabilă și pentru alte categorii vulnerabile de persoane arestate, cum ar fi cele cu dizabilități mentale sau cele care nu vorbesc limba magistratului [*McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 34; *Ladent împotriva Poloniei*, 2008, pct. 74].

3. Stabilirea magistratului competent

184. Expresia „unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” este sinonimă cu „autoritate judiciară competentă” în sensul art. 5 § 1 lit. c) (*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 29).

185. Exercițarea de „atribuții judiciare” nu se limitează în mod necesar la fapta de a judeca. Art. 5 § 3 include magistrații parchetului, precum și pe cei care pronunță hotărârea (*ibid.*, pct. 28).

186. „Magistratul” la care face referire art. 5 § 3 trebuie să ofere garanții adecvate atribuțiilor „judiciare” pe care legea i le conferă (*ibid.*, pct. 30).

187. Garanțiile formale și vizibile enunțate în „lege”, spre deosebire de practicile comune, sunt deosebit de importante pentru a stabili autoritatea judiciară abilitată să se pronunțe cu privire la libertatea unui individ [*Hood împotriva Regatului Unit* (MC), 1999, pct. 60; *De Jong, Baljet și Van den Brink împotriva Țărilor de Jos*, 1984, pct. 48].

188. Dacă „magistratul” nu este același cu „judecătorul”, acesta trebuie totuși să dețină anumite calități, și anume să îndeplinească condițiile care să reprezinte și garanții pentru persoana arestată (*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 31).

4. Independența

189. Prima dintre aceste condiții o reprezintă independența față de executiv și față de părți. Ea nu exclude o subordonare față de alți judecători sau magistrați, cu condiția să se bucure de o independență similară (*ibid.*).

190. Un magistrat competent să se pronunțe asupra detenției poate îndeplini și alte funcții, dar imparțialitatea riscă să inspire justițiabililor îndoieli legitime în cazul în care poate acționa în procedura ulterioară ca organ de urmărire penală (*Huber împotriva Elveției*, 1990, pct. 43; *Brincat împotriva Italiei*, 1992, pct. 20).

191. În această privință, aparențele obiective existente la data deciziei privind detenția sunt luate în considerare: în cazul în care se dovedește, în momentul respectiv că „magistratul împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” poate interveni într-o etapă ulterioară a procesului penal ca reprezentant al autorității de urmărire penală, pot apărea îndoieli privind imparțialitatea și independența sa [*ibid.*, pct. 21; *Hood împotriva Regatului Unit*, 1999, pct. 57; *Nikolova împotriva Bulgariei* (MC), 1999, pct. 49; *Pantea împotriva României*, 2003, pct. 236].

5. Cerințe de procedură

192. Cerința de procedură impune „magistratului” obligația de a asculta personal individul adus în fața sa înainte de a lua decizia care se impune [*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 31; *De Jong, Baljet și Van den Brink împotriva Țărilor de Jos*, 1984, pct. 51; *Nikolova împotriva Bulgariei* (MC), 1999, pct. 49; *Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 50].

193. Prezența unui avocat la audiere nu este obligatorie (*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 36). Cu toate acestea, excluderea unui avocat de la audiere poate afecta negativ capacitatea reclamantului de a-și prezenta argumentele (*Lebedev împotriva Rusiei*, 2007, pct. 83-91).

6. Cerințe de fond

a. Controlul detenției pe fond

194. Cerința legată de fond impune „magistratului” să examineze circumstanțele care militează pentru sau împotriva detenției și să se pronunțe potrivit criteriilor legale asupra existenței unor motive care să o justifice (*Schiesser împotriva Elveției*, 1979, pct. 31; *Pantea împotriva României*, 2003, pct. 231). Cu alte cuvinte, art. 5 § 3 impune magistratului să examineze aspectul detenției pe fond [*Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 47; *Krejčíř împotriva Republicii Cehe*, 2009, pct. 89].

195. Controlul automat inițial privind arestarea și detenția trebuie să permită examinarea aspectelor legate de legalitate și să stabilească dacă există sau nu motive verosimile de a bănuși că persoana arestată a săvârșit o infracțiune, cu alte cuvinte dacă detenția se încadrează în excepția permisă prevăzută la art.5 § 1 lit. c) [*McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 40; *Oral și Atabay împotriva Turciei*, 2009, pct. 41].

196. Aspectele pe care magistratul este solicitat să le soluționeze depășesc aspectul legalității. În ceea ce privește stabilirea dacă lipsirea de libertate a unei persoane este justificată, controlul impus de art. 5 § 3 trebuie să fie suficient de exhaustiv pentru a cuprinde diversele circumstanțe care militează pentru sau împotriva detenției [*Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct. 52].

197. În funcție de circumstanțele speciale ale speței, domeniul de aplicare al controlului jurisdicțional poate fi mai limitat decât în temeiul art. 5 § 4 [*Stephens împotriva Maltei (nr. 2)*, 2009, pct. 58].

b. Puterea de a dispune punerea în libertate

198. În cazul în care nimic nu permite să se justifice detenția, „magistratul” trebuie să aibă puterea de a dispune punerea în libertate a deținutului [*Assenov și alții împotriva Bulgariei*, 1998, pct. 146; *Nikolova împotriva Bulgariei* (MC), 1999, pct. 49; *Niedbała împotriva Poloniei*, 2000, pct. 49; *McKay împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 40].

199. Ar fi de dorit, pentru a reduce întârzierile la minim, ca magistratul care efectuează primul control automat al legalității lipsirii de libertate și al existenței unui motiv de detenție să aibă și puterea de a examina punerea în libertate provizorie. Aceasta nu este însă o cerință impusă de Convenție și nu există în principiu niciun motiv ca aceste aspecte să nu poată fi examinate de doi magistrați, în termenul indicat. În orice caz, în materie de interpretare, nu se poate impune ca examinarea unei puneri în libertate provizorii să se facă într-un termen mai scurt decât primul control automat, pentru care Curtea a stabilit un termen de maxim 4 zile (*ibid.*, pct. 47; a se vedea, de asemenea, *Magee și alții împotriva Regatului Unit*, 2015, în care lipsa posibilității liberării condiționate în primele etape ale detenției reclamantilor nu a ridicat probleme în temeiul art. 5 § 3 din Convenție).

C. Dreptul [unei persoane] de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii (art. 5 § 3)

Art. 5 § 3 din Convenție

„3. „Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol [...] are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Eliberat în cursul procedurii (5-3) – A fi judecat într-un termen rezonabil (5-3) – Durata arestării preventive (5-3) – Justețea arestării preventive (5-3) – Liberare condiționată (5-3) – Garanții care să asigure prezentarea la audiere (5-3)

1. Perioada care trebuie luată în considerare

200. Pentru a stabili durata arestării preventive în temeiul art. 5 § 3, perioada care trebuie luată în considerare începe în ziua în care acuzatul este plasat în detenție și se încheie în ziua în care este stabilită acuzația, aceasta fiind în primă instanță [a se vedea, de exemplu, *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 290; *Štvrtecký împotriva Slovaciei*, 2018, pct. 55; *Solmaz împotriva Turciei*, 2007, pct. 23-24; *Kalaşnikov împotriva Rusiei*, 2002, pct. 110; *Wemhoff împotriva Germaniei*, 1968, pct. 9].

201. Având în vedere legătura fundamentală dintre paragraful 3 și paragraful 1 lit. c) al art. 5 din Convenție, o persoană condamnată în primă instanță nu poate fi considerată deținută în vederea „aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănuși că a săvârșit o infracțiune” în sensul dispoziției respective: aceasta se află în situația prevăzută la art. 5 § 1 lit. a), care autorizează lipsirea de libertate „pe baza condamnării pronunțate de un tribunal competent” (*Beleviŭki împotriva Rusiei*, 2007, pct. 99; *Piotr Baranowski împotriva Poloniei*, 2007, pct. 45; *Górski împotriva Poloniei*, 2005, pct. 41).

2. Principii generale

202. Teza a doua a art. 5 § 3 nu oferă nicio opțiune autorităților judiciare între aducerea înaintea unui judecător într-un termen rezonabil și provizorie nu oferă nicio opțiune autorităților judiciare între aducerea înaintea unui judecător într-un termen rezonabil și eliberarea provizorie în cursul procedurii. Până la condamnarea sa, persoana acuzată trebuie să fie considerată nevinovată și dispoziția analizată are drept obiect principal impunerea punerii în libertate provizorie de îndată ce menținerea în detenție încetează să fie rezonabilă.

203. Întrebarea dacă o perioadă de timp petrecută în arest preventiv este rezonabilă nu poate fi evaluată *in abstracto*. Întrebarea dacă este rezonabil ca un acuzat să rămână în detenție trebuie să fie evaluată în funcție de faptele fiecărui caz și în funcție de caracteristicile sale specifice. Menținerea în detenție nu se justifică așadar într-o anumită speță decât dacă indicii concrete demonstrează o cerință reală de interes public care, în pofida prezumției de nevinovăție, prevalează asupra regulii respectării libertății individuale, impusă de art. 5 din Convenție.

204. Este în primul rând responsabilitatea autorităților judiciare naționale să se asigure că, într-o cauză dată, arestarea preventivă a unui acuzat nu depășește un termen rezonabil. În acest sens este necesar, ținând cont de principiul prezumției de nevinovăție, să fie examinate toate circumstanțele de natură să producă sau să elimine existența condiției interesului public care

să justifice o derogare de la dispoziția prevăzută la art. 5 și să fie incluse în deciziile referitoare la cererile de punere în libertate. Este esențial ca, pe baza deciziilor menționate, precum și a faptele stabilite indicate de reclamant în recurs, Curtea să decidă dacă a existat sau nu o încălcare a art. 5 § 3 [*Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 89-91; *McKay împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 2006/03, pct. 41, 6 octombrie 2006].

205. Existența unor motive temeinice de a bănuși că persoana arestată a săvârșit o infracțiune este o condiție *sine qua non* a legalității menținerii detenției. Cu toate acestea, atunci când autoritățile judiciare naționale evaluează pentru prima dată, „de îndată” după arestare, dacă este necesar ca persoana arestată să fie plasată în arest preventiv, suspiciunea nu mai este suficientă, iar autoritățile trebuie, de asemenea, să prezinte alte motive pertinente și suficiente pentru a legitima detenția [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 222, și *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 102]. Atunci când aceste motive continuă să justifice lipsirea de libertate, Curtea trebuie, de asemenea, să aibă convingerea că autoritățile naționale au acordat o „diligență specială” continuării procedurii [*Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 87; *Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 140].

206. Motivele în favoarea și în defavoarea punerii în libertate nu trebuie să fie „generale și abstracte” (*Boicenco împotriva Moldovei*, 2006, pct. 142; *Hudoiorov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 173), ci să se întemeieze pe fapte concrete, precum și pe circumstanțele personale ale reclamantului care să-i justifice detenția (*Aleksanian împotriva Rusiei*, 2008, pct. 179; *Rubțov și Balaian împotriva Rusiei*, 2018, pct. 30-32; *Perstner împotriva Luxemburgului*, 2023, pct. 33).

207. Prelungirea cvasiautomată a detenției contravine garanțiilor prevăzute la art. 5 § 3 (*Tase împotriva României*, 2008, pct. 40).

208. Autorităților le revine responsabilitatea de a stabili persistența motivelor pentru a justifica menținerea arestării preventive [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 234]. În această materie nu trebuie răsturnată sarcina probei pentru a-i impune persoanei lipsite de libertate obligația de a demonstra existența unor motive pentru punerea sa în libertate [*Bikov împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct. 64].

209. Atunci când ar putea exista circumstanțe care să justifice detenția unei persoane, dar nu sunt menționate în deciziile instanțelor interne, nu este de competența Curții să stabilească și să se substituie autorităților naționale care au decis plasarea în detenție a reclamantului (*ibid.*, pct. 66; *Giorgi Nikolaișvili împotriva Georgiei*, 2009, pct. 77). Un control public asupra administrării justiției poate fi exercitat numai prin pronunțarea unei decizii motivate (*Tase împotriva României*, 2008, pct. 41).

3. Justificarea oricărei perioade de detenție

210. Art. 5 § 3 nu poate fi interpretat ca autorizând necondiționat arestarea preventivă cu condiția să nu depășească o anumită perioadă minimă. Autoritățile trebuie să demonstreze în mod convingător că fiecare perioadă de detenție, indiferent cât de scurtă, este justificată [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 140; *Tase împotriva României*, 2008, pct. 40; *Castraveț împotriva Moldovei*, 2007, pct. 33; *Belcev împotriva Bulgariei*, 2004, pct. 82].

4. Motive pentru menținerea în detenție

211. Jurisprudența Convenției a identificat patru motive principale acceptabile de a refuza liberarea condiționată: (a) riscul ca acuzatul să nu se prezinte la proces; (b) riscul ca, în cazul în care este pus în libertate, acuzatul să întreprindă o acțiune care să prejudicieze administrarea justiției, sau c) riscul de a săvârși noi infracțiuni, sau d) riscul de a tulbura ordinea publică [*Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 88; *Tiron împotriva României*, 2009, pct. 37; *Smirnova împotriva Rusiei*, 2003, pct. 59; *Piruzian împotriva Armeniei*, 2012, pct. 94]. Astfel de riscuri trebuie să fie dovedite

în mod corespunzător, iar motivarea autorităților cu privire la aceste puncte nu poate fi abstractă, generală sau stereotipă [*Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 222]. Cu toate acestea, nimic nu împiedică autoritățile judiciare naționale să aprobe sau să încorporeze, făcând trimitere la punctele specifice citate de către autoritățile care solicită impunerea arestării preventive (*ibid.*, pct. 227).

a. Riscul sustragerii

212. Riscul sustragerii nu poate fi apreciat doar pe baza gravității pedepsei care riscă să fie pronunțată. El trebuie evaluat cu trimitere la o serie de alți factori relevanți care să permită fie confirmarea existenței riscului sustragerii, fie să-l facă să pară atât de mic încât să nu poată justifica arestarea preventivă (*Pancenko împotriva Rusiei*, 2005, pct. 106).

213. Riscul sustragerii trebuie apreciat în lumina factorilor care țin de caracterul persoanei, moralitatea acesteia, domiciliul, profesia, resursele sale, legăturile sale familiale și alte tipuri de legături cu țara în care este urmărită penal (*Becciev împotriva Moldovei*, 2005, pct. 58).

214. Simpla absență a unui domiciliu fix nu dă naștere riscului sustragerii (*Sulaoja împotriva Estoniei*, 2005, pct. 64).

215. Riscul sustragerii se diminuează incontestabil odată cu trecerea timpului petrecut în detenție (*Neumeister împotriva Austriei*, 1968, pct. 10).

216. În cazul în care detenția nu mai este motivată decât de teama că acuzatul se va sustrage din fața instanței de judecată, persoana acuzată trebuie să fie eliberată în cursul procedurii dacă este posibil să se obțină garanții care să asigure prezentarea acesteia la audiere [*Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 223].

217. Deși severitatea pedepsei aplicate poate fi luată în considerare pentru a se decide dacă acuzatul riscă să se sustragă, gravitatea acuzațiilor nu poate servi în sine pentru a justifica perioade lungi de arest preventiv [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 145; *Garycki împotriva Poloniei*, 2007, pct. 47; *Chraidi împotriva Germaniei*, 2006, pct. 40; *Ilijkov împotriva Bulgariei*, 2001, pct. 80-81].

218. Deși, în general, „situația probelor” reprezintă un element care poate fi luat în considerare pentru a se stabili dacă au existat și încă mai există indicii serioase ale vinovăției, nu este singura care poate justifica o perioadă îndelungată de detenție (*Dereci împotriva Turciei*, 2005, pct. 38).

b. Obstrucționarea procedurilor în justiție

219. Pericolul ca acuzatul să împiedice buna desfășurare a procedurilor nu poate fi invocat *in abstracto*, ci trebuie să fie susținut de probe factuale (*Becciev împotriva Moldovei*, 2005, pct. 59).

220. Riscul unor presiuni exercitate asupra martorilor poate fi acceptat în etapele inițiale ale procedurii (*Jarzyński împotriva Poloniei*, 2005, pct. 43). Cu toate acestea, nu poate rezulta numai din probabilitatea de a fi impusă o pedeapsă severă, ci trebuie să aibă legătură cu fapte concrete [*Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 224].

221. Pe termen lung, cu toate acestea, cerințele anchetei nu mai sunt suficiente pentru a justifica detenția unui suspect: în cursul normal al evenimentelor, pretinsele riscuri se diminuează în timp, pe măsură ce este efectuată ancheta, sunt înregistrate depoziții și sunt efectuate verificări (*Clooth împotriva Belgiei*, 1991, pct. 44).

222. În cauzele care privesc bandele sau activitățile infracționale organizate, riscul ca un deținut, în cazul în care este eliberat, să exercite presiuni asupra martorilor sau a altor suspecți, sau să obstrucționeze procedurile prin alte mijloace, este adesea deosebit de ridicat (*Štvrtecký împotriva Slovaciei*, 2018, pct. 61; *Podeschi împotriva San Marino*, 2017, pct. 149; *Staykov împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 83).

c. Recidivă

223. Gravitatea unei acuzații poate face ca autoritățile judiciare să plaseze și să mențină un suspect în arest preventiv pentru a preveni tentativele de a săvârși noi infracțiuni. Încă odată este însă necesar ca riscul să fie unul plauzibil și măsura adecvată, în lumina circumstanțelor cauzei și în special a antecedentelor și personalității persoanei în cauză (*Clooth împotriva Belgiei*, 1991, pct. 40).

224. Condamnările anterioare pot întemeia o temere rezonabilă că persoana acuzată ar săvârși o nouă infracțiune (*Selçuk împotriva Turciei*, 2006, pct. 34; *Matznetter împotriva Austriei*, 1969, pct. 9).

225. Nu se poate concluziona că atât timp cât o persoană nu are loc de muncă sau familie este înclinată să săvârșască noi infracțiuni (*Sulaoja împotriva Estoniei*, 2005, pct. 64).

d. Păstrarea ordinii publice

226. Este acceptat că, prin gravitatea lor deosebită și prin reacția publicului la săvârșirea lor, anumite infracțiuni pot genera tulburări sociale care să justifice arestarea preventivă, cel puțin o anumită perioadă de timp. În circumstanțe excepționale, acest factor poate fi, prin urmare, luat în considerare în temeiul Convenției, cel puțin în măsura în care dreptul intern recunoaște noțiunea de tulburare a ordinii publice cauzată de o infracțiune.

227. Acest motiv nu poate fi însă considerat relevant și suficient decât dacă se bazează pe fapte care să demonstreze că eliberarea unui deținut ar tulbura în mod real ordinea publică. În plus, detenția nu rămâne legitimă decât dacă ordinea publică este efectiv amenințată; continuarea detenției nu poate fi folosită pentru a anticipa o pedeapsă privativă de libertate (*Letellier împotriva Franței*, 1991, pct. 51; *I.A. împotriva Franței*, 1998, pct. 104; *Prencipe împotriva Monaco*, 2009, pct. 79; *Tiron împotriva României*, 2009, pct. 41-42).

228. Protecția ordinii publice este deosebit de relevantă pentru cauzele care implică acuzații de grave încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului, precum crime de război împotriva populației civile (*Milanković și Bošnjak împotriva Croației*, 2016, pct. 154).

5. Diligență specială

229. Complexitatea și caracteristicile speciale ale anchetei sunt factori care trebuie luați în considerare atunci când se verifică dacă autoritățile naționale competente au demonstrat „diligență specială” în desfășurarea procedurii (*Scott împotriva Spaniei*, 1996, pct. 74).

230. Celeritatea specială la care un acuzat aflat în detenție are dreptul în examinarea cazului său nu ar trebui să submineze eforturile autorităților judecătorești de a-și îndeplini sarcinile cu atenția cuvenită (*Shabani împotriva Elveției*, 2009, pct. 65; *Sadegül Özdemir împotriva Turciei*, 2005, pct. 44).

231. Suspendarea temporară a procedurii penale pentru o perioadă de aproximativ trei luni din cauza circumstanțelor excepționale legate de pandemia Covid-19 a fost considerată conformă cu obligația de diligență specială, în condițiile în care procedura a fost continuată în mod activ atât înainte, cât și după punerea în aplicare a măsurilor de urgență [*Fenech împotriva Maltei* (dec.), 2021, pct. 96].

6. Măsuri alternative

232. Atunci când decid dacă o persoană trebuie să fie pusă în libertate sau plasată în detenție, autoritățile au obligația de a lua în considerare dacă nu există măsuri alternative care să asigure prezentarea sa la proces [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 140]. Aceasta dispoziție proclamă nu doar „dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii” al persoanei, ci și faptul că „punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure

prezentarea [persoanei în cauză] la audiere” (*Hudoiorov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 183; *Lelièvre împotriva Belgiei*, 2007, pct. 97; *Shabani împotriva Elveției*, 2009, pct. 62).

7. Cauțiunea

233. Garanția menționată la art. 5 § 3 din Convenție nu este de a asigura repararea prejudiciului, ci, în special, ca acuzatul să se prezinte la audiere. Prin urmare, quantumul sumei trebuie să fie evaluat în principal „în raport cu persoana în cauză, resursele sale, legăturile sale cu persoanele care trebuie să plătească cauțiunea, cu alte cuvinte încrederea că există posibilitatea pierderii cauțiunii sau că executarea cauțiunii în caz de neprezentare la audiere va acționa ca un factor de descurajare suficient pentru a împiedica orice tentativă de sustragere” [*Gafà împotriva Maltei*, 2018, pct. 70; *Mangouras împotriva Spaniei* (MC), 2010, pct. 78; *Neumeister împotriva Austriei*, 1968, pct. 14].

234. Cauțiunea nu poate fi impusă decât atât timp cât există motive care să justifice detenția (*Muşuc împotriva Moldovei*, 2007, pct. 42; *Aleksandr Makarov împotriva Rusiei*, 2009, pct. 139). În situația în care riscul sustragerii poate fi evitat prin plata unei cauțiunii sau a unui alt tip de garanție, acuzatul trebuie pus în libertate, ținând seama de faptul că dacă poate fi anticipată o sentință mai ușoară, riscul de sustragere din partea acuzatului se reduce și trebuie să fie luat în considerare (*Vrenčev împotriva Serbiei*, 2008, pct. 76). Autoritățile trebuie să dea dovadă de suficient de multă atenție pentru a stabili o cauțiune adecvată, pentru a decide dacă menținerea acuzatului în detenție este sau nu indispensabilă (*Piotr Osuch împotriva Poloniei*, 2009, pct. 39; *Bojilov împotriva Bulgariei*, 2004, pct. 60; *Skrobol împotriva Poloniei*, 2005, pct. 57).

235. În plus, quantumul cauțiunii trebuie să fie justificat în mod corespunzător în decizia prin care se stabilește (*Georgieva împotriva Bulgariei*, 2008, pct. 15 și 30-31) și ia în considerare resursele persoanei acuzate (*Gafà împotriva Maltei*, 2018, pct. 70; *Hristova împotriva Bulgariei*, 2006, pct. 111) și capacitatea acesteia de a o achita (*Tošev împotriva Bulgariei*, 2006, pct. 69-73). În anumite circumstanțe, ar putea să nu fie nerezonabil să se ia în considerare quantumul prejudiciului imputat [*Mangouras împotriva Spaniei* (MC), 2010, pct. 81 și 92].

236. Faptul că un deținut rămâne în detenție după ce a obținut liberarea pe cauțiune sugerează că instanțele interne nu au analizat cu minuțiozitatea necesară suma adecvată pentru cauțiune (*Gafà împotriva Maltei*, 2018, pct. 73; *Kolakovic împotriva Maltei*, 2015, pct. 72).

237. Autoritățile au obligația de a desfășura procedura cu „diligență specială” chiar și atunci când cauțiunea este acordată formal, dar persoana rămâne în detenție deoarece nu dispune de mijloacele necesare pentru a o achita (*Gafà împotriva Maltei*, 2018, pct. 71; *Kolakovic împotriva Maltei*, 2015, pct. 74).

238. Refuzul automat al plății unei cauțiuni în temeiul legii, în lipsa oricărui control jurisdicțional, este incompatibil cu garanțiile art. 5 § 3 (*Piruzian împotriva Armeniei*, 2012, pct. 105; *S.B.C. împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 23-24). Cu toate acestea, în cazul în care instanțele interne au pronunțat ordine de detenție motivate corespunzător, în ciuda legii care le limita puterea de a acorda cauțiunea, Curtea nu a constatat nicio încălcare a art. 5 § 3 (*Grubnik împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 116-130).

8. Arestarea preventivă a minorilor

239. Arestarea preventivă a minorilor nu poate fi utilizată decât ca o măsură de ultim resort: arestarea trebuie să fie cât mai scurtă posibil și, în cazul în care detenția este strict necesară, minorii trebuie ținuti separat de adulți (*Nart împotriva Turciei*, 2008, pct. 31; *Güveç împotriva Turciei*, 2009, pct. 109).

D. Dreptul [unei persoane] ca un tribunal să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției (art. 5 § 4)

Art. 5 § 4 din Convenție

„4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Examinarea legalității deținerii (5-4) – Introducerea unui recurs (5-4) – Control judiciar (5-4) – Examinare în termen scurt (5-4) – Garanții procedurale de control (5-4) – Dispunerea punerii în libertate (5-4)

1. Scopul dispoziției

240. Art. 5 § 4 este dispoziția *habeas corpus* a Convenției. El oferă oricărui deținut dreptul de a solicita controlul jurisdicțional al detenției sale [*Mooren împotriva Germaniei* (MC), 2009, pct. 106; *Rakevici împotriva Rusiei*, 2003, pct. 43].

Art. 5 § 4 asigură, de asemenea, dreptul persoanelor arestate sau deținute de a obține „într-un termen scurt” o hotărâre judecătorească privind legalitatea detenției lor și de a fi dispună punerea în libertate dacă detenția nu este legală [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 251; *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 131].

241. Faptul că nu s-a constatat nicio încălcare a cerințelor art. 5 § 1 din Convenție nu înseamnă că nu trebuie să fie verificată de către Curte respectarea art. 5 § 4. Cele două paragrafe reprezintă sunt dispoziții distincte și respectarea celei dintâi nu implică automat respectarea celei de-a doua [*Douiyeb împotriva Țărilor de Jos* (MC), 1999, pct. 57; *Kolompar împotriva Belgiei*, 1992, pct. 45].

242. În cauzele în care deținuții nu au fost informați asupra motivelor care justificau lipsirii lor de libertate, Curtea a considerat că dreptul acestora de a introduce o cale de atac împotriva deciziei în litigiu a fost golit de conținut [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 132].

2. Aplicabilitatea dispoziției

243. Deși art. 5 § 4 privește în mod normal situațiile în care o persoană formulează o acțiune atunci când se află în detenție, dispoziția se poate aplica și în cazul în care aceasta nu se mai află în detenție în cursul unei proceduri de apel sau de recurs, al cărui rezultat este esențial pentru a se cunoaște dacă detenția a fost legală (*Oravec împotriva Croației*, 2017, pct. 65).

În cazul în care garanția de celeritate rămâne fără obiect în sensul art. 5 § 4, odată ce persoana a fost liberată, garanția caracterului efectiv al controlului continuă să se aplice plecând de la acest stadiu, întrucât un fost deținut poate avea un interes legitim să se pronunțe o decizie cu privire la legalitatea detenției sale chiar și după ce a fost liberat (*Kováčik împotriva Slovaciei*, 2011, pct. 77; *Osmanović împotriva Croației*, 2012, pct. 49). În special, o pronunțare în privința legalității poate avea impact asupra „dreptului la reparații”, în temeiul art. 5 § 5 din Convenție (*S.T.S. împotriva Țărilor de Jos*, 2011, pct. 61).

244. Nu se ridică nicio problemă în temeiul art. 5 § 4 atunci când detenția contestată este de scurtă durată și persoana deținută este eliberată rapid, înainte de orice control jurisdicțional al legalității detenției sale [*Slivenko împotriva Letoniei* (MC), 2003, pct. 159-159, care privea o perioadă de detenție

de maxim 30 de ore; *Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 65, care privea o perioadă de detenție de câteva ore).

Cu toate acestea, în cazul în care persoanele nu au la dispoziție nicio cale de atac judiciară pentru a contesta legalitatea detenției lor, examinarea unei plângeri în temeiul art. 5 § 4 a fost considerată justificată, indiferent de durata detenției (*Moustahi împotriva Franței*, 2020, pct. 103-104, în care Curtea a constatat o încălcare a acestei dispoziții în legătură cu detenția administrativă a unor minori neînsoțiți care a durat câteva ore).

S-a constatat, de asemenea, că art. 5 § 4 se aplica unor perioade scurte de detenție în cazul în care domeniul de aplicare al controlului jurisdicțional disponibil a fost limitat în mod nejustificat (a se vedea *Petkov și Profirov împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 67-70, care privea detenția reclamantilor pentru o perioadă de 24 de ore; *A.M. împotriva Franței*, 2016, pct. 36-42, în care dispoziția a fost aplicată unei perioade de trei zile și jumătate de detenție administrativă în așteptarea expulzării).

245. Odată ce o persoană este lipsită de libertate în urma pronunțării unei condamnări de către o instanță competentă, controlul impus de art. 5 § 4 este încorporat în decizia pronunțată la sfârșitul procedurii judiciare (*De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 76) și nu se impune niciun alt control. Cu toate acestea, atunci când motivul lipirii de libertate s-ar putea schimba odată cu trecerea timpului, trebuie să existe posibilitatea introducerii unei căi de atac în fața unui organ care îndeplinește cerințele art. 5 § 4 din Convenție [*Kafkaris împotriva Ciprului* (dec.), 2011, pct. 58].

246. Art. 5 § 4 este repus în discuție atunci când, ulterior condamnării, se ridică noi întrebări privind legalitatea detenției (a se vedea *Etute împotriva Luxemburgului*, 2018, pct. 25 și 33, care privea o decizie de a revoca liberarea condiționată a unui deținut; *Ivan Todorov împotriva Bulgariei*, 2017, pct. 59-61, care privea întrebarea dacă pedeapsa prevăzută pentru o infracțiune impusă în urmă cu aproximativ 20 ani s-a prescris).

247. În cazul în care statele contractante prevăd proceduri care depășesc cerințele art. 5 § 4 din Convenție, garanțiile care decurg din această dispoziție trebuie respectate și în cadrul procedurilor respective. Astfel, art. 5 § 4 a fost considerat aplicabil în perioada care a urmat condamnării pe motiv că dreptul intern dispunea ca o persoană să rămână în arest preventiv până în momentul în care condamnarea devine definitivă, inclusiv în apel, și că oferea aceleași drepturi procedurale tuturor persoanelor aflate în arest preventiv (*Stollenwerk împotriva Germaniei*, 2017, pct. 36; a se vedea, de asemenea, *Yilmaz Aydemir împotriva Turciei*, 2023, pct. 40-41, în care dreptul intern acorda garanții procedurale relevante atât persoanelor aflate în detenție înainte de condamnare, cât și după condamnare).

248. Deși art. 5 § 4 nu obligă statele contractante să înființeze un al doilea grad de jurisdicție pentru a examina legalitatea detenției, un stat care instituie un astfel de sistem trebuie în principiu să acorde deținuților aceleași garanții în apel ca și în primă instanță [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 254; *Kučera împotriva Slovaciei*, 2007, pct. 107; *Navarra împotriva Franței*, 1993, pct. 28; *Toth împotriva Austriei*, 1991, pct. 84].

249. Art. 5 § 4 se poate aplica, de asemenea, procedurilor în fața instanțelor constituționale [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 254; *Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 159].

3. Natura controlului solicitat

250. Art. 5 § 4 recunoaște persoanelor aflate în arest sau detenție dreptul de a introduce un recurs pentru a se verifica respectarea cerințelor de procedură și de fond necesare „legalității”, în sensul art. 5 § 1 din Convenție, a lipirii lor de libertate [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 128; *Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 161; *Reinprecht împotriva Austriei*, 2005, pct. 31].

Noțiunea de „legalitate” în temeiul art. 5 § 4 are același sens ca cea prevăzută la art. 5 § 1, astfel încât o persoană aflată în arest sau detenție are dreptul de a obține verificarea „legalității” detenției sale nu doar în lumina cerințelor dreptului intern, dar și a Convenției, a principiilor generale pe care le consacără aceasta și a scopului restricțiilor pe care le autorizează art. 5 § 1 [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 128; *Suso Musa împotriva Maltei*, 2013, pct. 50; a se vedea, de asemenea, *A.M. împotriva Franței*, 2016, pct. 40-41, care privea domeniul de aplicare al controlului jurisdicțional în temeiul art. 5 § 1 lit. f)].

251. „Tribunalul” la care persoana aflată în detenție are acces în înțelesul art. 5 § 4 trebuie să fie în mod necesar o instanță de tip clasic integrată în structurile judiciare ordinare ale țării (*Weeks împotriva Regatului Unit*, 1987, pct. 61). Acesta trebuie totuși să fie un organ de „natură judiciară” care să ofere anumite garanții procedurale. Trebuie, prin urmare, să fie independent nu numai de executiv, ci și de părțile la litigiu [*Stephens împotriva Maltei (nr. 1)*, 2009, pct. 95; *Ali Osman Özmen împotriva Turciei*, 2016, pct. 87, *Baş împotriva Turciei*, 2020, pct. 266-267, în care Curtea a confirmat că termenul „tribunal” la care face trimitere art. 5 § 4 trebuie interpretat ca un organ care se bucură de aceleași calități de independență și imparțialitate ca și cele cerute „instanței” menționate la art. 6].

252. Modalitățile de realizare a unui control jurisdicțional care să îndeplinească cerințele art. 5 § 4 pot varia de la un domeniu la altul și depind de tipul lipirii de libertate în cauză [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 129; *M.H. împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 75].

253. Nu este exclus ca un sistem de reexaminare periodică în mod automat a legalității detenției de către un judecător să asigure respectarea cerințelor art. 5 § 4. Cu toate acestea, odată ce un control automat a fost instituit, deciziile care statuează cu privire la legalitatea detenției trebuie să urmeze la „intervale rezonabile” [*Abdulhanov împotriva Rusiei*, 2012, pct. 209, pentru un rezumat al jurisprudenței cu privire la detențiile care intră sub incidența lit. a), c), e) și f) ale art. 5 § 1].

Nerespectarea termenelor prevăzute de lege pentru controlul automat nu constituie în mod necesar o încălcare a art. 5 § 4, în cazul în care legalitatea detenției unui reclamant a fost totuși examinată într-un termen scurt de către un tribunal (*Aboya Boa Jean împotriva Maltei*, 2019, pct. 80).

254. În cazul în care dreptul intern nu prevede un control automat al legalității detenției, o interdicție de a depune noi cereri de punere în libertate o anumită perioadă de timp ar putea fi justificată în cazurile de abuz vădit la adresa drepturilor procedurale ale deținuților. Cu toate acestea, autorităților le revine obligația de a demonstra necesitatea unei astfel de măsuri prin motive relevante și suficiente pentru a înlătura orice suspiciune de arbitrar (*Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 84-90, în care Curtea a constatat că o interdicție de două luni pentru a depune o nouă cerere de eliberare era nejustificată și contrară dreptului reclamantului de a obține o controlul detenției sale la intervale regulate și scurte de timp).

255. În temeiul art. 5 § 4 un deținut poate să solicite unui „tribunal” competent să statueze „într-un termen scurt” asupra întrebării dacă lipsirea de libertate a devenit sau nu „nelegală” în lumina unor noi factori care au apărut în urma pronunțării deciziei inițiale prin care persoana era lipsită de libertate (*Abdulhanov împotriva Rusiei*, 2012, pct. 208; *Azimov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 151-52).

256. În cazul în care o persoană este deținută în sensul art. 5 § 1 lit. c), „tribunalul” trebuie să aibă competența de a examina dacă există sau nu există probe suficiente pentru a da naștere unei bănuieli verosimile că a săvârșit o infracțiune, întrucât existența unei astfel de bănuieli este esențială pentru „legalitatea” detenției sale în temeiul Convenției [*Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 70; *Nikolova împotriva Bulgariei* (MC), 1999, pct. 58].

257. Orice alienat internat din oficiu într-o instituție psihiatrică o lungă perioadă de timp ar trebui să aibă dreptul de a introduce recurs „la intervale rezonabile” pentru a pune în discuție legalitatea detenției sale (*M.H. împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 77, pentru un rezumat al principiilor aplicabile). Un sistem de control periodic la inițiativa autorităților nu este suficient în sine (*X. împotriva Finlandei*, 2012, pct. 170; *Raudevs împotriva Letoniei*, 2013, pct. 82).

258. Criteriile de „legalitate” ale unei „detenții” în sensul art. 5 § 1 lit. e) implică faptul ca examinarea legalității garantate de art. 5 § 4 în ceea ce privește menținerea internării unui pacient alienat trebuie să se bazeze pe starea actuală de sănătate a pacientului, inclusiv pe faptul că acesta este sau nu periculos, astfel cum reiese din examenele medicale actualizate, și nu pe evenimente trecute, aflate la originea deciziei de internare inițiale [*Juncal împotriva Regatului Unit* (dec.), 2013, pct. 30; *Ruiz Rivera împotriva Elveției*, 2014, pct. 60; *H.W. împotriva Germaniei*, 2013, pct. 107].

259. Cerința de a finaliza o perioadă de probă ca o condiție de eliberare din izolarea obligatorie ar putea, în principiu, să împiedice exercitarea dreptului, consacrat la art. 5 § 4, de a obține o hotărâre judecătorească prin care să se dispună încetarea detenției în cazul în care aceasta se dovedește a fi ilegală [*Denis și Irvine împotriva Belgiei* (MC), 2021, pct. 194].

260. Introducerea unei acțiuni în justiție pentru a contesta legalitatea, în temeiul art. 5 § 1 lit. f), a plasării în detenție administrativă în vederea expulzării nu are un efect suspensiv asupra aplicării măsurii de expulzare. În mod paradoxal, o astfel de cerință ar duce, în mod paradoxal, la o prelungire a situației căreia persoana în detenție ar dori să îi pună capăt prin contestarea detenției administrative (*A.M. împotriva Franței*, 2016, pct. 38).

261. Art. 5 § 4 din Convenție nu impune instanței sesizate cu un recurs plângere împotriva detenției obligația de a examina fiecare din argumentele prezentate de partea reclamantă. Cu toate acestea, judecătorul nu poate să considere nerelevante, sau să nu ia în considerare, fapte concrete invocate de deținut care pot pune la îndoială existența condițiilor esențiale pentru „legalitatea” lipirii de libertate, în sensul Convenției (*Ilijkov împotriva Bulgariei*, 2001, pct. 94).

În cazul în care instanța nu motivează în mod corespunzător, sau pronunță decizii stereotipe repetate care nu oferă niciun răspuns la argumentele reclamantului, acest fapt poate dezvălui o încălcare prin faptul că garanția prevăzută la art. 5 § 4 ar fi privată de substanța sa (*G.B. și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 176).

262. „Tribunalul” trebuie să aibă puterea de a dispune punerea în libertate dacă se stabilește că detenția nu este legală: o simplă putere cu caracter de recomandare este insuficientă [*Benjamin și Wilson împotriva Regatului Unit*, 2022, pct. 33-34; *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 128].

263. O acțiune în temeiul art. 5 § 4 nu are neapărat ca rezultat punerea în libertate, ci poate conduce, de asemenea, la o altă formă de detenție. În cazul în care detenția unei persoane intră sub incidența lit. a) și e) ale art. 5 § 1, ar fi contrar obiectului și scopului art. 5 § 4 ca paragraful 4 să fie interpretat ca împiedicând controlul legalității unei internări într-o instituție psihiatrică pentru singurul motiv că decizia inițială prin care se dispunea măsura respectivă a fost pronunțată de către o instanță în temeiul art. 5 § 1 lit. a). Rațiunea de a fi a garantării controlului prevăzut la art. 5 § 4 are aceeași importanță pentru toate persoanele internate, indiferent dacă acestea execută sau nu în paralel o pedeapsă cu închisoarea (*Kuttner împotriva Austriei*, 2015, pct. 31, în care cererea reclamantului de a-i fi ridicată măsura internării într-o instituție psihiatrică nu putea avea ca efect decât transferul său într-un penitenciar de drept comun).

4. Garanții procedurale

264. Cerința echității procedurale care decurge din art. 5 § 4 nu impune aplicarea unor criterii uniforme și imuabile independente de context, de fapte și de circumstanțele cauzei. Deși o procedură care intră sub incidența art. 5 § 4 nu trebuie să fie însoțită întotdeauna de garanții identice cu cele prevăzute la art. 6 pentru litigiile civile sau penale, aceasta trebuie să aibă un caracter judiciar și să ofere individului în cauză garanții adaptate tipului de lipsire de libertate de care se plânge [*A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 203; *Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 161].

265. Pentru orice persoană a cărei detenție intră în sfera de aplicare a art. 5 § 1 lit. c) se impune audierea [*Nikolova împotriva Bulgariei* (MC), 1999, pct. 58]. Posibilitatea ca un deținut să fie audiat

în persoană sau prin intermediul unor forme de reprezentare figurează în anumite cazuri printre garanțiile fundamentale de procedură aplicate în materie de lipsire de libertate (*Kampanis împotriva Greciei*, 1995, pct. 47).

Cu toate acestea, art. 5 § 4 nu impune ca un deținut să fie audiat de fiecare dată când formulează o cale de atac împotriva menținerii sale în detenție, ci trebuie să aibă posibilitatea de a exercita la intervale rezonabile dreptul de a fi audiat (*Çatal împotriva Turciei*, 2012, pct. 33; *Altınok împotriva Turciei*, 2011, pct. 45).

266. O audiere în contradictoriu se impune, de asemenea, în cadrul unei proceduri care privește reprezentarea de către un apărător și posibilitatea de a cita și interoga martori, în care instanțele judiciare sunt invitate să examineze personalitatea și gradul de maturitate al deținutului pentru a se pronunța asupra gradului de pericol pe care îl reprezintă. Cu toate acestea, audierea nu este esențială în toate cazurile, în special dacă există posibilitatea să nu aducă nicio clarificare suplimentară (*Derungs împotriva Elveției*, 2016, pct. 72 și 75, în care o persoană internată preventiv din motive psihiatrice nu a prezentat de la audierea anterioară nicio informație sau probă relevantă privind personalitatea sa, astfel încât o nouă audiere nu era necesară).

267. Faptul că un reclamant nu a putut fi audiat, personal sau prin tele- sau videoconferință, cu privire la legalitatea luării în custodie publică legată de imigrație din cauza unor probleme inițiale de infrastructură legate de pandemia Covid-19 a fost considerat compatibil cu art. 5 § 4, având în vedere interesul general al sănătății publice și faptul că reclamantul a fost reprezentat și audiat prin intermediul avocatului său [*Bah împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2021, pct. 40-45].

268. Art. 5 § 4 nu impune, ca regulă generală, ca o audiere să fie publică. Cu toate acestea, Curtea nu a exclus posibilitatea ca o audiere publică să fie necesară în anumite circumstanțe speciale (*D.C. împotriva Belgiei*, 2021, pct. 125-126).

269. Procedura trebuie să fie contradictorie și să asigure în toate cazurile „egalitatea armelor” între părți [*Reinprecht împotriva Austriei*, 2005, pct. 31; *A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 204]. În cazurile de arestare preventivă, întrucât persistența unei suspiciuni rezonabile că persoana acuzată a comis o infracțiune este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea menținerii în detenție, deținutului trebuie să i se ofere posibilitatea de a contesta în mod efectiv temeiul acuzațiilor aduse împotriva sa. Această cerință poate impune instanței competente să audieze martorii ale căror declarații par, la prima vedere, să influențeze decisiv legalitatea menținerii în detenție (*Turcan împotriva Moldovei*, 2007, pct. 67-70).

Egalitatea armelor nu este garantată în cazul în care reclamantului, sau avocatului său, i se refuză accesul la probele aflate la dosar care sunt esențiale pentru a contesta în mod eficient legalitatea detenției [*Ragıp Zarakolu împotriva Turciei*, 2020, pct. 59-61; *Ovsjannikov împotriva Estoniei*, 2014, pct. 72; *Fodale împotriva Italiei*, 2006, pct. 41; și *Korneikova împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 68]. Chiar dacă deținutului nu i s-a permis accesul nelimitat la dosarul anchetei, s-a constatat că art. 5 § 4 a fost respectat atunci când deținutul a avut suficiente informații privind conținutul acelor elemente de probă care au stat la baza arestării preventive și, prin urmare, a avut posibilitatea de a contesta efectiv detenția (*Atilla Taş împotriva Turciei*, 2021, pct. 151-154, cu trimiterile suplimentare).

Poate fi, de asemenea, esențial ca persoana în cauză să aibă nu doar posibilitatea de a fi audiată în persoană, ci și să beneficieze de asistență efectivă din partea avocatului (*Cernák împotriva Slovaciei*, 2013, pct. 78).

270. Un element-cheie al dreptului unei persoane la asistență efectivă din partea unui avocat este confidențialitatea informațiilor schimbate între ei. Deși Curtea a tolerat anumite restricții impuse asupra contactelor dintre avocat și client în cauze care priveau terorismul și criminalitatea organizată, derogările de la principiul fundamental al respectării confidențialității dintre avocat și client pot fi permise numai în cazuri excepționale și trebuie să fie însoțite de garanții adecvate și suficiente împotriva abuzurilor (*Demirtaş și Yüksekdağ Șenoğlu împotriva Turciei*,* 2023, pct. 104-106, în care

reclamantii au fost privați de asistență juridică efectivă pentru a face apel împotriva arestării preventive din cauza supravegherii de către autoritățile penitenciare a întâlnirilor acestora cu avocații și a confiscării documentelor schimbate între aceștia).

271. Întrucât procedura de control al legalității unei detenții trebuie să se desfășoare cu o celeritate specială, instanța poate decide să nu aștepte ca deținutul să beneficieze de asistență juridică, iar autoritățile nu sunt obligate să-i ofere asistență juridică în cadrul unei astfel de proceduri (*Karacentev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 62).

272. Principiile contradictorialității și al egalității armelor trebuie să fie deopotrivă respectate în apel (*Çatal împotriva Turciei*, 2012, pct. 33-34, și cauzele la care se face trimitere în aceasta), precum și în cadrul procedurilor pe care statele contractante, dacă hotărăsc astfel, le pun la dispoziție deținuților în urma condamnării (*Stollenwerk împotriva Germaniei*, 2017, pct. 44; *Yilmaz Aydemir împotriva Turciei*, 2023, pct. 42-45).

273. Dreptul la o procedură contradictorie înseamnă că părțile, în principiu, au dreptul de a fi informate și de a discuta despre orice document sau observație prezentată instanței cu scopul de a influența decizia acesteia, chiar dacă provine de la un consilier juridic independent (*Venet împotriva Belgiei*, 2019, pct. 42-43, în care reclamantul nu a putut răspunde la observațiile orale ale avocatului general în fața Curții de casație belgiene).

274. Dreptul la o procedură contradictorie conferă în mod necesar deținutului și avocatului său dreptul de a fi informat într-un termen rezonabil cu privire la programarea unei audieri, fără de care acest drept ar fi lipsit de substanța sa (*ibid.*, pct. 45).

275. Terorismul se încadrează într-o categorie specială. Art. 5 § 4 nu împiedică recurgerea la audierea cu ușile închise în cazul în care sursele confidențiale de informații care confirmă temeinicia pistelor urmate de autorități sunt prezentate în fața unei instanțe în lipsa deținutului sau a avocatului acestuia. Ceea ce contează este ca autoritățile să comunice suficiente informații pentru a permite deținutului să ia cunoștință de natura acuzațiilor care sunt aduse împotriva sa, să prezinte probe pentru a le contesta și să fie implicat efectiv în procedura referitoare la menținerea sa în detenție (*Sher și alții împotriva Regatului Unit*, 2015, pct. 149, în care Curtea a recunoscut că amenințarea cu atacuri teroriste iminente justifică restricțiile aduse contradictorialității procedurii privind deciziile de menținere în detenție, din motive de securitate națională. A se vedea, de asemenea, *Al Husin împotriva Bosniei și Herțegovinei (nr. 2)*, 2019, pct. 120-122, în care reclamantul a beneficiat de o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza, în pofida restricțiilor privind accesul său la probe care aveau legătură cu securitatea națională).

5. Cerința legată de „celeritate”

276. Art. 5 § 4 din Convenție, garantând persoanelor aflate în detenție dreptul de a iniția o acțiune pentru a contesta legalitatea detenției, proclamă totodată dreptul acestora, în urma instituirii unei asemenea proceduri, de a obține în termen scurt o decizie judecătorească privind legalitatea detenției și să-i pună capăt dacă se dovedește ilegală [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 154; *Baranowski împotriva Poloniei*, 2007, pct. 68]. Întrebarea dacă dreptul la o decizie pronunțată cu celeritate a fost respectat trebuie apreciat în lumina circumstanțelor fiecărei cauze [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 252; *Rehbock împotriva Sloveniei*, 2000, pct. 84].

277. Posibilitatea introducerii unei acțiuni în justiție trebuie să fie oferită încă de la momentul plasării în detenție a persoanei în cauză și, dacă este necesar, mai târziu, la intervale de timp rezonabile (*Molocko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 148).

278. Expresia „într-un termen scurt” (“speedily”) (*à bref délai*) denotă o urgență mai mică decât „cu promptitudine” (“promptly”) (*aussitôt*) de la art. 5 § 3 (*E. împotriva Norvegiei*, 1990, pct. 64; *Brogan și alții împotriva Regatului Unit*, 1988, pct. 59).

Cu toate acestea, în cazul în care decizia prin care se dispune plasarea în detenție a unei persoane a fost emisă mai degrabă de o autoritate nejudiciară decât de o instanță, criteriul legat de „celeritatea” controlului judiciar în sensul art. 5 § 4 este mai aproape de criteriul „promptitudine”, în sensul art. 5 § 3 (*Șcerbina împotriva Rusiei*, 2014, pct. 65-70, în care un termen de 16 zile pentru controlul efectuat de judecător în ceea ce privește decizia procurorului prin care se dispunea arestarea preventivă a reclamantului a fost considerat excesiv).

279. Standardul legat de „celeritate” este mai puțin strict atunci când este vorba despre o procedură în fața unei instanțe de apel (*Abdulhanov împotriva Rusiei*, 2012, pct. 198). În cazul în care decizia de plasare în detenție inițială a fost pronunțată de o instanță în cadrul unei proceduri care a oferit garanții adecvate pentru un proces echitabil, Curtea este dispusă să tolereze termene de reexaminare mai mari în procedura în fața instanței de gradul al doilea [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 255; *Șcerbina împotriva Rusiei*, 2014, pct. 65]. Aceste considerații sunt cu atât mai relevante atunci când plângerile se referă la proceduri în fața instanțelor constituționale, care sunt separate de procedurile în fața instanțelor de drept comun [*Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 163; *Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 274]. Procedurile în fața instanțelor superioare privesc în mai mică măsură arbitrarul, însă urmăresc să ofere garanții suplimentare, axate în principal pe o evaluare a caracterului adecvat al menținerii în detenție (*Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 165). Cu toate acestea, curțile constituționale sunt la fel de obligate să respecte cerința de celeritate în sensul art. 5 § 4 (*G.B. și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 184; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 184).

280. Cu toate acestea, în principiu, având în vedere că este în joc libertatea individului, statul trebuie să se asigure că procedura se desfășoară într-un termen scurt [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 131].

a. Perioada care trebuie luată în considerare

281. Curtea ia ca punct de plecare data la care a fost formulată cererea de liberare/a fost introdusă calea de atac. Perioada care trebuie luată în considerare se încheie odată ce instanța s-a pronunțat definitiv cu privire la legalitatea detenției reclamantului, inclusiv în apel (*Sanchez-Reisse împotriva Elveției*, 1986, pct. 54; *E. împotriva Norvegiei*, 1990, pct. 64).

282. În cazul în care este necesară o cale de atac administrativă pentru a putea sta în justiție, termenul începe să curgă de la data sesizării autorității administrative (*Sanchez-Reisse împotriva Elveției*, 1986, pct. 54).

283. În cazul în care procedura s-a desfășurat la două niveluri de jurisdicție, trebuie realizată o evaluare de ansamblu pentru a se stabili dacă cerința de „celeritate” a fost respectată (*Hutchison Reid împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 78; *Navarra împotriva Franței*, 1993, pct. 28).

b. Factori relevanți care trebuie luate în considerare în momentul examinării respectării cerinței legate de celeritate

284. Expresia „într-un termen scurt” nu poate fi definită *in abstracto*. În mod similar cerinței unui „termen rezonabil” care figurează la art. 5 § 3 și art. 6 § 1, se impune o apreciere în lumina circumstanțelor fiecărei cauze (*R.M.D. împotriva Elveției*, 1997, pct. 42).

285. Circumstanțele care trebuie luate în considerare la această evaluare includ complexitatea procedurii, modul în care a fost tratată de autoritățile naționale și de reclamant, precum și miza pentru acesta din urmă [*Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 252; *Mooren împotriva Germaniei* (MC), 2009, pct. 106; *Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 162] și eventualele particularități ale procedurii [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 131; *Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 163, și *Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 270-271, care priveau procedurile în fața instanței constituționale].

286. Dacă o perioadă de un an pentru fiecare grad de jurisdicție poate fi folosit ca normă aproximativă pentru cauzele care intră sub incidența art. 6 § 1, art. 5 § 4, care privește probleme legate de libertate, impune o diligență specială (*Pancenko împotriva Rusiei*, 2005, pct. 117). Odată ce este pusă în discuție libertatea unui individ, Curtea aplică criterii stricte pentru a stabili dacă, astfel cum are obligația, statul s-a pronunțat în termen scurt cu privire la legalitatea detenției (a se vedea, de exemplu, *Kadem împotriva Maltei*, 2003, pct. 44-45,, în care Curtea a considerat excesiv un termen de 17 zile stabilit pentru a se pronunța asupra legalității detenției reclamantului, și *Mamedova împotriva Rusiei*, 2006, pct. 96, în care termenele de examinare a căilor de atac, *inter alia*, de 26 de zile, au fost considerate contrare cerinței de „celeritate).

Este de datoria statului pârât să instituie cele mai adecvate proceduri interne pentru a respecta obligațiile care îi revin în temeiul art. 5 § 4 din Convenție (*Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 80, în cazul în care transferul dosarului de anchetă la instanța competentă din alt oraș a dus la o întârziere de douăzeci și cinci de zile în examinarea cererii de punere în libertate a reclamantului).

287. În cazul în care autoritățile naționale decid, în circumstanțe excepționale, să ia în custodie publică un copil și pe părinții acestuia în contextul controlului imigrației, legalitatea unei astfel de dețineri ar trebui să fie examinată de către instanțele naționale cu deosebită promptitudine și diligență la toate nivelurile (*G.B. și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 167 și 186).

288. Deși această abordare implică aspecte complexe – de exemplu, starea de sănătate a deținutului – acestea pot fi luate în considerare pentru a stabili ce constituie un termen „rezonabil” în temeiul art. 5 § 4. Cu toate acestea, chiar și în cazuri complexe, există elemente care impun ca autoritățile să statueze cu o celeritate specială, inclusiv prezumția de nevinovăție atunci când este vorba despre arestarea preventivă [*Frasik împotriva Poloniei*, 2010, pct. 63; *Jablonski împotriva Poloniei*, 2000, pct. 91-93; *Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 253].

289. În cazuri excepționale, complexitatea cauzei poate justifica detențiile de o durată care, într-un context obișnuit, nu ar putea fi considerată ca reprezentând „termen scurt” [*Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 165-167, și *Şahin Alpay împotriva Turciei*, 2018, pct. 137-139, în care Curtea nu a constatat o încălcare a art. 5 § 4 având în vedere recursurile formulate în fața Curții Constituționale, care au durat 14, respectiv, 16 luni, în ceea ce privește probleme complexe legate de starea de urgență; a se vedea, de asemenea, *Ilseher împotriva Germaniei* (MC), 2018, pct. 265-275, în care s-a constatat că durata procedurii de 8 luni și 23 de zile în fața Curții Constituționale Federale a respectat cerința de celeritate, având în vedere, în special, complexitatea problemelor ridicate de noul sistem de detenție preventivă].

290. Arestarea preventivă în materie penală impune intervale scurte de timp între reexaminări (*Bezicheri împotriva Italiei*, 1989, pct. 21).

291. În cazul în care timpul necesar pentru a pronunța o decizie este *prima facie* incompatibil cu cerința de celeritate, Curtea va solicita statului să explice aceste întârzieri sau să le justifice cu motive excepționale [*Musiał împotriva Poloniei* (MC), 1999, pct. 44; *Koendjibiarie împotriva Țărilor de Jos*, 1990, pct. 29].

292. Nici volumul de muncă excesiv, nici perioada vacanței nu pot justifica o perioadă de inactivitate din partea autorităților judiciare (*E. împotriva Norvegiei*, 1990, pct. 66; *Bezicheri împotriva Italiei*, 1989, pct. 25).

E. Dreptul la reparații în cazul unei detenții ilegale (art. 5 § 5)

Art. 5 § 5 din Convenție

„5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Reparații (5-5)

1. Aplicabilitate

293. Dreptul la reparații enunțat la paragraful 5 presupune că o încălcare a unuia dintre celelalte paragrafe să fi fost stabilită de către o autoritate națională sau de către Curte [*N.C. împotriva Italiei* (MC), 2002, pct. 49; *Pantea împotriva României*, 2003, pct. 262; *Vacev împotriva Bulgariei*, 2004, pct. 78].

294. În lipsa unei constatări de către o autoritate națională a unei încălcări a oricăruia dintre celelalte paragrafe ale art. 5, fie direct, fie pe fond, Curtea însăși trebuie mai întâi să stabilească existența unei încălcări pentru ca art. 5 § 5 să poată fi aplicat (a se vedea, de exemplu, *Danija împotriva Elveției* (dec.), 2020, pct. 37; *Neciporuk și Ionkalo împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 227 și 229; *Iankov împotriva Bulgariei*, 2003, pct. 190-93].

295. Aplicabilitatea art. 5 § 5 nu depinde de o constatare a unei încălcări de către o autoritate internă, nici de elemente care să probeze că, în lipsa încălcării, persoana în cauză ar fi fost pusă în libertate (*Blackstock împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 51; *Waite împotriva Regatului Unit*, 2002, pct. 73). Arestarea sau detenția ar putea fi legală în temeiul dreptului intern, dar ar putea fi totuși contrară art. 5, ceea ce face ca art. 5 § 5 să fie aplicabil (*Harkmann împotriva Estoniei*, 2006, pct. 50).

296. În cazul în care dreptul intern prevede un drept la reparații pentru persoanele achitate care au fost lipsite de libertate, un astfel de drept automat nu implică în mod necesar faptul că detenția în cauză trebuie considerată ca fiind contrară dispozițiilor art. 5. Cu toate acestea, art. 5 § 5 se aplică în cazul în care detenția este calificată de instanțele naționale ca fiind „ilegală”, în sensul dreptului intern (*Norik Pogosian împotriva Armeniei*, 2020, pct. 34-36).

2. Cale de atac

297. Art. 5 § 5 creează un drept direct și opozabil la reparații în fața instanțelor naționale [*A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 229; *Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 122].

3. Disponibilitatea unei reparații

298. Art. 5 § 5 este respectat atunci când este posibil să se solicite reparații pentru o lipsire de libertate care a avut loc în condiții contrare paragrafelor 1, 2, 3 sau 4 (*Michalák împotriva Slovaciei*, 2011, pct. 204; *Lobanov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 54).

299. Un drept la reparații cu forță executorie trebuie să existe atât anterior, cât și ulterior pronunțării hotărârii Curții [*Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 183-84; *Brogan și alții împotriva Regatului Unit*, 1988, pct. 67].

300. Exercițarea efectivă a dreptului la reparații trebuie să fie asigurată cu un grad suficient de certitudine (*Ciulla împotriva Italiei*, 1989, pct. 44; *Sakik și alții împotriva Turciei*, pct. 60). Reforma trebuie să fie posibilă atât în teorie (*Dubovik împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 74), cât și în practică (*Citaiev și Citaiev împotriva Rusiei*, 2007, pct. 195).

301. Atunci când sunt sesizate cu cereri de reparații, autoritățile naționale sunt obligate să interpreteze și să aplice dreptul intern în spiritul art. 5, fără un formalism excesiv (*Fernandes Pedroso împotriva Portugaliei*, 2018, pct. 137; *Șulgin împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 65; *Houtman și Meeus împotriva Belgiei*, 2009, pct. 46).

4. Natura reparației

302. Dreptul la reparație este în principal de natură pecuniară. El nu conferă niciun drept de a obține punerea în libertate deținutului, această problemă fiind reglementată de art. 5 § 4 (*Bozano împotriva Franței*, decizie a Comisiei din 15 mai 1984).

303. Luarea în considerare a unei perioade de arestare preventivă pentru a evita plata unei amenzi nu constituie o reparație în sensul art. 5 § 5, întrucât nu reprezintă o măsură de natură pecuniară [*Włoch împotriva Poloniei (no. 2)*, 2011, pct. 32].

Cu toate acestea, o reducere a pedepsei ar putea constitui o compensație în sensul art. 5 § 5 dacă a fost acordată în mod explicit pentru a oferi o reparație pentru încălcarea în cauză și a avut un impact măsurabil și proporțional asupra pedepsei executate de persoana în cauză [*Porchet împotriva Elveției* (dec.), 2019, pct. 18-25].

304. Art. 5 § 5 prevede dreptul la reparații nu numai pentru daunele materiale, ci și pentru orice sentiment de angoasă, anxietate sau tensiune pe care îl poate suferi victima dintr-o încălcare a celorlalte dispoziții ale art. 5 (*Sahakian împotriva Armeniei*, 2015, pct. 29; *Teimurazian împotriva Armeniei*, 2018, pct. 76, care privea lipsa unei reparații pentru prejudiciul moral în dreptul armean).

5. Existența unui prejudiciu

305. Art. 5 § 5 nu interzice statelor contractante să subordoneze acordarea unei reparații de stabilirea de către persoana în cauză, a prejudiciului cauzat de încălcare. Nu poate exista „reparație” dacă nu există niciun prejudiciu material sau moral care să fie reparat (*Wassink împotriva Țărilor de Jos*, 1990, pct. 38).

306. Cu toate acestea, un formalism excesiv în ceea ce privește probele care trebuie prezentate pentru a demonstra prejudiciul moral cauzat de o detenție ilegală încalcă dreptul la reparație (*Danev împotriva Bulgariei*, 2010, pct. 34-35).

6. Cuantumul reparației

307. Art. 5 § 5 nu conferă reclamantului dreptul la o anumită sumă cu titlu de reparație (*Damian-Burueană și Damian împotriva României*, 2009, pct. 89; *Şahin Çağdaş împotriva Turciei*, 2006, pct. 34).

308. Pentru a stabili existența unei încălcări a art. 5 § 5, Curtea a avut în vedere jurisprudența proprie, în temeiul art. 41 din Convenție, în cauze similare, precum și elemente de fapt ale cauzei, precum durata detenției reclamantului (*Vasilevski și Bogdanov împotriva Rusiei*, 2018, pct. 23).

309. Simplul fapt că suma acordată de autoritățile interne este mai mică decât suma acordată de Curte în circumstanțe similare nu constituie în sine o încălcare a art. 5 § 5 (*Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei*, 2018, pct. 176).

310. Cu toate acestea, o reparație neglijabilă sau disproporționată în raport cu gravitatea încălcării nu este în conformitate cu cerințele art. 5 § 5, întrucât ar face ca dreptul garantat de aceste dispoziții să devină unul teoretic și iluzoriu [*Vasilevski și Bogdanov împotriva Rusiei*, 2018, pct. 22 și 26; *Cumber împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei din 27 noiembrie 1996; *Attard împotriva Maltei* (dec.), 2000].

311. Cuantumul reparației nu poate fi considerabil inferior celui acordat de Curte în cauze similare (*Ganea împotriva Moldovei*, 2011, pct. 30; *Cristina Boicenco împotriva Moldovei*, 2011, pct. 43).

312. Pot exista diferențe în modul în care se evaluează, pe de o parte, aspectul pierderii calității de victimă în temeiul art. 5 § 1, în raport cu valoarea sumei acordate în temeiul dreptului intern și, pe de altă parte, aspectul dreptului la reparații în temeiul art. 5 § 5 (a se vedea *Țvetkova și alții împotriva Rusiei*, 2018, pct. 157-158, în care suma acordată de instanța internă, care nu a fost comparabilă cu cea care putut să fie acordată de Curte, nu a făcut ca reclamantii să piardă calitatea de victimă, dar nu a fost atât de scăzută încât să aducă atingere dreptului la reparații garantat de art. 5 § 5; a se vedea, de asemenea, *Vedat Dođru împotriva Turciei*, 2016, pct. 40-42 și 63-64, în care suma acordată de instanțele interne a fost considerată vădit insuficientă încât reclamantul să piardă calitatea de victimă, fără a ridica totuși vreo problemă din perspectiva art. 5 § 5).

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, trimiterea citată se face la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” indică faptul că citatul este dintr-o decizie a Curții, iar „(MC)” faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive, în sensul art. 44 din Convenție, la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*) în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă: a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiteră cauzei în fața Marii Camere; sau b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit art. 43”. În cazul în care cererea de retrimiteră este admisă de Colegiul Marii Camere, hotărârea pronunțată ulterior de Marea Cameră este cea care devine definitivă, și nu cea a Camerei.

Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre baza de date HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet, cauze comunicate, avize consultative și rezumate juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența) și la jurisprudența Comisiei (decizii și rapoarte), precum și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți. Toate versiunile lingvistice disponibile pentru cauzele citate sunt accesibile la fila „Versiuni lingvistice” din baza de date HUDOC, filă pe care o veți observa după ce urmați hyperlink-ul cauzei.

—A—

A. și alții împotriva Bulgariei, nr. 51776/08, 29 noiembrie 2011
A. și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 3455/05, CEDO 2009
A.B și alții împotriva Franței, nr. 11593/12, 12 iulie 2016
Abdulhanov împotriva Rusiei, nr. 14743/11, 2 octombrie 2012
Aboya Boa Jean împotriva Maltei, nr. 62676/16, 2 aprilie 2019
Adamov împotriva Elveției, nr. 3052/06, 21 iunie 2011
Aftanache împotriva României, nr. 999/19, 26 mai 2020
Airey împotriva Irlandei, nr. 6289/73, decizia Comisiei din 7 iunie 1977, Decizii și rapoarte (DR) 8
Akgün împotriva Turciei, nr. 19699/18, 20 iulie 2021
Aleksandr Aleksandrov împotriva Rusiei, nr. 14431/06, 27 martie 2018
Aleksandr Makarov împotriva Rusiei, nr. 15217/07, 12 martie 2009
Aleksanian împotriva Rusiei, nr. 46468/06, 22 decembrie 2008
Al Husin împotriva Bosniei și Herțegovinei (nr. 2), nr. 10112/16, 25 iunie 2019
Ali Osman Özmen împotriva Turciei, nr. 42969/04, 5 iulie 2016
Al Nashiri împotriva Poloniei, nr. 28761/11, 24 iulie 2014
Alparslan Altan împotriva Turciei, nr. 12778/17, 16 aprilie 2019
Altınok împotriva Turciei, nr. 31610/08, 29 noiembrie 2011

A.M. împotriva Franței, nr. 56324/13, 12 iulie 2016
Ambruszkiewicz împotriva Poloniei, nr. 38797/03, 4 mai 2006.
Amie și alții împotriva Bulgariei, nr. 58149/08, 12 februarie 2013
Amuur împotriva Franței, 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III
Anghelova împotriva Bulgariei, nr. 38361/97, CEDO 2002-IV
Aquilina împotriva Maltei (MC), nr. 25642/94, CEDO 1999-III
Ashingdane împotriva Regatului Unit, 28 mai 1985, seria A nr. 93
Assanidze împotriva Georgiei (MC), nr. 71503/01, CEDO 2004-II
Asenov și alții împotriva Bulgariei, 28 octombrie 1998, *Culegere* 1998-VIII
Attard împotriva Maltei (dec.), nr. 46750/99, 28 septembrie 2000
Atilla Taş împotriva Turciei, nr. 72/17, 19 ianuarie 2021
Austin și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 39692/09, 40713/09 și 41008/09, 15 martie 2012
Azimnov împotriva Rusiei, nr. 67474/11, 18 aprilie 2013

—B—

B. împotriva Austriei, 28 martie 1990, seria A, 175
Bah împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 35751/20, 22 iunie 2021.
Baranowski împotriva Poloniei, nr. 28358/95, CEDO 2000-III
Baş împotriva Turciei, nr. 66448/17, 3 martie 2020
Becciev împotriva Moldovei, nr. 9190/03, 4 octombrie 2005
Beiere împotriva Letoniei, nr. 30954/05, 29 noiembrie 2011
Bejaoui împotriva Greciei, nr. 23916/94, decizia Comisiei din 6 aprilie 1995
Belcev împotriva Bulgariei, nr. 39270/98, 8 aprilie 2004
Belevițki împotriva Rusiei, nr. 72967/01, 1 martie 2007
Belozorov împotriva Rusiei și Ucrainei, nr. 43611/02, 15 octombrie 2015
Benham împotriva Regatului Unit, 10 iunie 1996, *Culegere* 1996-III
Benjamin și Wilson împotriva Regatului Unit, nr. 28212/95, 26 septembrie 2002
Bergmann împotriva Estoniei, nr. 38241/04, 29 mai 2008
Bezicheri împotriva Italiei, 25 octombrie 1989, seria A nr. 164
Blackstock împotriva Regatului Unit, nr. 59512/00, 21 iunie 2005
Blohin împotriva Rusiei (MC), nr. 47152/06, CEDO 2016
Boicenco împotriva Moldovei, nr. 41088/05, 11 iulie 2006
Bojilov împotriva Bulgariei, nr. 45114/98, 22 decembrie 2004
Bollan împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 42117/98, CEDO 2000-V
Bordovski împotriva Rusiei, nr. 49491/99, 8 februarie 2005
Bouamar împotriva Belgiei, 29 februarie 1988, seria A nr. 129
Bozano împotriva Franței, nr. 9990/82, decizia Comisiei din 15 mai 1984, DR 39
Bozano împotriva Franței, 18 decembrie 1986, seria A nr. 111
Brand împotriva Țărilor de Jos, nr. 49902/99, 11 mai 2004
Brega și alții împotriva Moldovei, nr. 61485/08, 24 ianuarie 2012
Brincat împotriva Italiei, 26 noiembrie 1992, seria A nr. 249-A
Brogan și alții împotriva Regatului Unit, 29 noiembrie 1988, seria A nr. 145-B
Buzadji împotriva Republicii Moldova (MC), nr. 23755/07, CEDO 2016 (extrase)
Bikov împotriva Rusiei (MC), nr. 4378/02, 10 martie 2009

—C—

Calmanovici împotriva României, nr. 42250/02, 1 iulie 2008
Castraveț împotriva Moldovei, nr. 23393/05, 13 martie 2007

Çatal împotriva Turciei, nr. 26808/08, 17 aprilie 2012
Cazan împotriva României, nr. 30050/12, 5 aprilie 2016
Chahal împotriva Regatului Unit, 15 noiembrie 1996, *Culegere* 1996-V
Citaiev și Citaiev împotriva Rusiei, nr. 59334/00, 18 ianuarie 2007
Chraidi împotriva Germaniei, nr. 65655/01, CEDO 2006-XII
Cernák împotriva Slovaciei, nr. 36997/08, 17 decembrie 2013
Ciulla împotriva Italiei, 22 februarie 1989, seria A nr. 148
Clooth împotriva Belgiei, 12 decembrie 1991, seria A nr. 225
Constancia împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 73560/12, 3 martie 2015
Čonka împotriva Belgiei, nr. 51564/99, CEDO 2002-I
Creangă împotriva României (MC), nr. 29226/03, 23 februarie 2012
Cristina Boicenco împotriva Moldovei, nr. 25688/09, 27 septembrie 2011
Cumber împotriva Regatului Unit, nr. 28779/95, decizia Comisiei din 27 noiembrie 1996

—D—

D.C. împotriva Belgiei, nr. 82087/17, 30 martie 2021
D.D. împotriva Lituaniei, nr. 13469/06, 14 februarie 2012
D.G. împotriva Irlandei, nr. 39474/98, CEDO 2002-III
D.J. împotriva Germaniei, nr. 45953/10, 7 septembrie 2017
D.K. împotriva Bulgariei, nr. 76336/16, 8 decembrie 2020
D.L. împotriva Bulgariei, nr. 7472/14, 19 mai 2016
Dacosta Silva împotriva Spaniei, nr. 69966/01, CEDO 2006-XIII
Damian-Burueană și Damian împotriva României, nr. 6773/02, 26 mai 2009
Danev împotriva Bulgariei, nr. 9411/05, 2 septembrie 2010
Danija împotriva Elveției (dec.), nr. 1654/15, 28 aprilie 2020
De Jong, Baljet și Van den Brink împotriva Țărilor de Jos, 22 mai 1984, seria A nr. 77
Delcourt împotriva Belgiei, nr. 2689/65, decizia Comisiei din 7 februarie 1967 citată în raportul Comisiei din 1 octombrie 1968
Del Río Prada împotriva Spaniei (MC), nr. 42750/09, CEDO 2013
Demirtaş și Yüksekdağ Şenoğlu împotriva Turciei*, nr. 10207/21 și 10209/21, 6 iunie 2023
Denis și Irvine împotriva Belgiei (MC), nr. 62819/17 și 63921/17, 1 iunie 2021
Dereci împotriva Turciei, nr. 77845/01, 24 mai 2005
Derungs împotriva Elveției, nr. 52089/09, 10 mai 2016
De Sousa împotriva Portugaliei (dec.), nr. 28/17, 7 decembrie 2021
De Tommaso împotriva Italiei (MC), nr. 43395/09, CEDO 2017 (extrase)
De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei, 18 iunie 1971, pct. 20, seria A nr. 12
Dikme împotriva Turciei, nr. 20869/92, CEDO 2000-VIII
Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei, nr. 30044/10, 7 iulie 2020
Douiyeb împotriva Țărilor de Jos (MC), nr. 31464/96, 4 august 1999
Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei, 26 iunie 1992, seria A nr. 240
Dubovik împotriva Ucrainei, nr. 33210/07 și 41866/08, 15 octombrie 2009

—E—

E. împotriva Norvegiei, 29 august 1990, seria A nr. 181-A
El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012
Elçi și alții împotriva Turciei, nr. 23145/93 și 25091/94, 13 noiembrie 2003
Engel și alții împotriva Țărilor de Jos, 8 iunie 1976, seria A nr. 22
Enhorn împotriva Suediei, nr. 56529/00, CEDO 2005-I

Epple împotriva Germaniei, nr. 77909/01, 24 martie 2005
Erdagöz împotriva Turciei, nr. 21890/93, 22 octombrie 1997, *Culegere* 1997-VI
Erkalo împotriva Țărilor de Jos, 2 septembrie 1998, *Culegere* 1998-VI
Etute împotriva Luxemburgului, nr. 18233/16, 30 ianuarie 2018

—F—

Farhad Aliev împotriva Azerbaidjanului, nr. 37138/06, 9 noiembrie 2010
Fenech împotriva Maltei (dec.), nr. 19090/20, 23 martie 2021
Fernandes Pedrosa împotriva Portugaliei, nr. 59133/11, 12 iunie 2018
Fodale împotriva Italiei, nr. 70148/01, CEDO 2006-VII
Foka împotriva Turciei, nr. 28940/95, 24 iunie 2008
Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit, 30 august 1990, seria A nr. 182
Frasik împotriva Poloniei, nr. 22933/02, CEDO 2010
Freda împotriva Italiei, nr. 8916/80, decizia Comisiei din 7 octombrie 1980, DR 21

—G—

Gafà împotriva Maltei, nr. 54335/14, 22 mai 2018
Gahramanov împotriva Azerbaidjanului (dec.), nr. 26291/06, 15 octombrie 2013
Ganea împotriva Moldovei, nr. 2474/06, 17 mai 2011
G.B. și alții împotriva Turciei, nr. 4633/15, 17 octombrie 2019
G.K. împotriva Poloniei, nr. 38816/97, 20 ianuarie 2004
Gaidjurgis împotriva Lituaniei (dec.), nr. 49098/99, 16 iunie 2001
Gallardo Sanchez împotriva Italiei, nr. 11620/07, CEDO 2015
Galstian împotriva Armeniei, nr. 26986/03, 15 noiembrie 2007
Garycki împotriva Poloniei, nr. 14348/02, 6 februarie 2007
Gasiņš împotriva Letoniei, nr. 69458/01, 19 aprilie 2011
Gatt împotriva Maltei, nr. 28221/08, CEDO 2010
Gebremedhin (Gaberamadhien) împotriva Franței, nr. 25389/05, CEDO 2007-II
Georgieva împotriva Bulgariei, nr. 16085/02, 3 iulie 2008
Gilanov împotriva Republicii Moldova, nr. 44719/10, 13 septembrie 2022
Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit, nr. 4158/05, CEDO 2010 (extrase)
Giorgi Nikolaișvili împotriva Georgiei, nr. 37048/04, 13 ianuarie 2009
Giulia Manzoni împotriva Italiei, 1 iulie 1997, *Culegere* 1997-IV
Glien împotriva Germaniei, nr. 7345/12, 28 noiembrie 2013
Górski împotriva Poloniei, nr. 28904/02, 4 octombrie 2005
Göthlin împotriva Suediei, nr. 8307/11, 16 octombrie 2014
Grubnyk împotriva Ucrainei, nr. 58444/15, 17 septembrie 2020
Guțanovi împotriva Bulgariei, nr. 34529/10, CEDO 2013
Güveç împotriva Turciei, nr. 70337/01, CEDO 2009
Guzzardi împotriva Italiei, 6 noiembrie 1980, seria A nr. 39

—H—

H.L. împotriva Regatului Unit, nr. 45508/99, CEDO 2004-IX
H.M. împotriva Elveției, nr. 39187/98, CEDO 2002-II
H.V. împotriva Germaniei, nr. 17167/11, 29 septembrie 2013
Hamtohu și Aksencik împotriva Rusiei (MC), nr. 60367/08 și 961/11, CEDO 2017

Harin împotriva Rusiei, nr. 37345/03, 3 februarie 2011
Harkmann împotriva Estoniei, nr. 2192/03, 11 iulie 2006
Hassan împotriva Regatului Unit (MC), nr. 29750/09, CEDO 2014
Hilda Hafsteinsdóttir împotriva Islandei, nr. 40905/98, 8 iunie 2004
Hodorkovski împotriva Rusiei, nr. 5829/04, 31 mai 2011
Hood împotriva Regatului Unit (MC), nr. 27267/95, CEDO 1999-1
Houtman și Meeus împotriva Belgiei, nr. 22945/07, 17 martie 2009
Hristova împotriva Bulgariei, nr. 60859/00, 7 decembrie 2006
Huber împotriva Elveției, 23 octombrie 1990, seria A nr. 188
Hudoiorov împotriva Rusiei, nr. 6847/02, CEDO 2005-X (extrase)
Hutchison Reid împotriva Regatului Unit, nr. 50272/99, CEDO 2003-IV

— I —

I.A. împotriva Franței, 23 septembrie 1998, *Culegere* 1998-VII
I.I. împotriva Bulgariei, nr. 44082/98, 9 iunie 2005
I.S. împotriva Elveției, nr. 60202/15, 6 octombrie 2020
Iankov împotriva Bulgariei, nr. 39084/97, CEDO 2003-XII (extrase)
Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 63571/16 și alte 5 cereri, 13 februarie 2020
Icin și alții împotriva Ucrainei, nr. 28189/04 și 28192/04, 21 decembrie 2010
Idalov împotriva Rusiei (MC), nr. 5826/03, 22 mai 2012
Iefimenko împotriva Rusiei, nr. 152/04, 12 februarie 2013
Ilias și Ahmed împotriva Ungariei (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019
Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei (MC), nr. 48787/99, CEDO 2004-VII
Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 15172/13, 22 mai 2014
Ilijkov împotriva Bulgariei, nr. 33977/96, 26 iulie 2001
Ilija Stefanov împotriva Bulgariei, nr. 65755/01, 22 mai 2008
Ilseher împotriva Germaniei (MC), nr. 10211/12 și 27505/14, 4 decembrie 2018
İpek și alții împotriva Turciei, nr. 17019/02 și 30070/02, 3 februarie 2009
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25.
Iskandarov împotriva Rusiei, nr. 17185/05, 23 septembrie 2010
Ivan Todorov împotriva Bulgariei, nr. 71545/11, 19 ianuarie 2017

— J —

Jablonski împotriva Poloniei, nr. 33492/96, 21 decembrie 2000
James, Wells și Lee împotriva Regatului Unit, nr. 25119/09, 57715/09 și 57877/09, 18 septembrie 2012
Jarzyński împotriva Poloniei, nr. 15479/02, 4 octombrie 2005
Ječius împotriva Lituaniei, nr. 34578/97, CEDO 2000-IX
J.N. împotriva Regatului Unit, nr. 37289/12, 19 mai 2016
J.R. și alții împotriva Greciei, nr. 22696/16, 25 ianuarie 2018
Juncal împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 32357/09, 17 septembrie 2013

— K —

Kadusic împotriva Elveției, nr. 43977/13, 9 ianuarie 2018
Karacențev împotriva Rusiei, nr. 23229/11, 17 aprilie 2018
Kavala împotriva Turciei, nr. 28749/18, 10 decembrie 2019

Kerr împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 40451/98, 7 decembrie 1999
Kabulov împotriva Ucrainei, nr. 41015/04, 19 noiembrie 2009
Kadem împotriva Maltei, nr. 55263/00, 9 ianuarie 2003
Kafkaris împotriva Ciprului (nr. 2) (dec.), nr. 9644/09, 21 iunie 2011
Kalașnikov împotriva Rusiei, nr. 47095/99, CEDO 2002-VI
Kallweit împotriva Germaniei, nr. 17792/07, 13 ianuarie 2011
Kampanis împotriva Greciei, nr. 17977/91, 13 iulie 1995
Kanagaratnam împotriva Belgiei, nr. 15297/09, 13 decembrie 2011
Kandjov împotriva Bulgariei, nr. 68294/01, 6 noiembrie 2008
Kane împotriva Ciprului (dec.), nr. 33655/06, 13 septembrie 2011
Karaca împotriva Turciei, nr. 25285/15, 20 iunie 2023
Kasparov împotriva Rusiei, nr. 53659/07, 11 octombrie 2016
Kerem Çiftçi împotriva Turciei, nr. 35205/09, 21 septembrie 2021
Khlaifia și alții împotriva Italiei (MC), nr. 16483/12, CEDO 2016 (extrase)
Kim împotriva Rusiei, nr. 44260/13, 17 iulie 2014
Klinkenbuß împotriva Germaniei, nr. 53157/11, 25 februarie 2016
Koendjibiarie împotriva Țărilor de Jos, 25 octombrie 1990, seria A nr. 185-B
Kolacovic împotriva Maltei, nr. 76392/12, 19 martie 2015
Kolompar împotriva Belgiei, 24 septembrie 1992, seria A nr. 235-C
Komissarov împotriva Republicii Cehe, nr. 20611/17, 3 februarie 2022
Koniarska împotriva Regatului Unit (dec.), nr.33670/96, 12 octombrie 2000
Korneikova împotriva Ucrainei, nr. 39884/05, 19 ianuarie 2012
Kortesis împotriva Greciei, nr. 60593/10, 12 iunie 2012
Kováčik împotriva Slovaciei, nr. 50903/06, 29 noiembrie 2011
Krejčíř împotriva Republicii Cehe, nr. 39298/04 și 8723/05, 26 martie 2009
Krupko și alții împotriva Rusiei, nr. 26587/07, 26 iunie 2014
Kučera împotriva Slovaciei, nr. 48666/99, 17 iulie 2007
Kuttner împotriva Austriei, nr. 7997/08, 16 iulie 2015
Kurt împotriva Austriei (MC), nr. 62903/15, 15 iunie 2021
Kurt împotriva Turciei, 25 mai 1998, *Culegere* 1998-III

—L—

L.B. împotriva Belgiei, nr. 22831/08, 2 octombrie 2012
Labita împotriva Italiei (MC), nr. 26772/95, CEDO 2000-IV
Ladent împotriva Poloniei, nr. 11036/03, 18 martie 2008
Laumont împotriva Franței, nr. 43626/98, CEDO 2001-XI
Lavents împotriva Letoniei, nr. 58442/00, 28 noiembrie 2002
Lawless împotriva Irlandei (nr. 3), 1 iulie 1961, seria A nr. 3
Lebedev împotriva Rusiei, nr. 4493/04, 25 octombrie 2007
Lelièvre împotriva Belgiei, nr. 11287/03, 8 noiembrie 2007
Letellier împotriva Franței, 26 iunie 1991, seria A nr. 207
Lloyd și alții împotriva Regatului Unit, nr. 29798/96 și alte cereri, 1 martie 2005
Lobanov împotriva Rusiei, nr. 16159/03, 16 octombrie 2008
Luberti împotriva Italiei, 23 februarie 1984, seria A nr. 75

—M—

M. împotriva Germaniei, nr. 19359/04, CEDO 2009
M.A. împotriva Ciprului, nr. 41872/10, CEDO 2013

Magee și alții împotriva Regatului Unit, nr. 26289/12 și alte 2 cereri, CEDO 2015 (extrase)
Mahamed Jama împotriva Maltei, nr. 10290/13, 26 noiembrie 2015
Mahdid și Haddar împotriva Austriei (dec.), nr. 74762/01, CEDO 2005-XIII
Mamedova împotriva Rusiei, nr. 7064/05, 1 iunie 2006
Mancini împotriva Italiei, nr. 44955/98, CEDO 2001-IX
Mangouras împotriva Spaniei (MC), nr. 12050/04, CEDO 2010
Marturana împotriva Italiei, nr. 63154/00, 4 martie 2008
Matznetter împotriva Austriei, 10 noiembrie 1969, seria A, nr. 10
McKay împotriva Regatului Unit (MC), nr. 543/03, CEDO 2006-X
McVeigh și alții împotriva Regatului Unit, nr.8022/77, 8025/77, 8027/77, raportul Comisiei din 18 martie 1981
Medova împotriva Rusiei, nr. 25385/04, 15 ianuarie 2009
Medvediev și alții împotriva Franței (MC), nr. 3394/03, CEDO 2010
Mehmet Hasan Altan împotriva Turciei, nr. 13237/17, 20 martie 2018
Meloni împotriva Elveției, nr. 61697/00, 10 aprilie 2008
M.H. împotriva Regatului Unit, nr. 11577/06, 22 octombrie 2013
Merabişvili împotriva Georgiei (MC), nr. 72508/13, CEDO 2017 (extrase)
Michalák împotriva Slovaciei, nr. 30157/03, 8 februarie 2011
Milanković și Bošnjak împotriva Croației, nr. 37762/12 și 23530/13, 26 aprilie 2016
Minjat împotriva Elveției, nr. 38223/97, 28 octombrie 2003
Mogoș și alții împotriva României (dec.), nr. 20420/02, 6 mai 2004
Moldoveanu împotriva Republicii Moldova, nr. 53660/15, 14 septembrie 2021
Molociko împotriva Ucrainei, nr. 12275/10, 26 aprilie 2012
Monnell și Morris împotriva Regatului Unit, 2 martie 1987, seria A nr. 115
Mooren împotriva Germaniei (MC), nr. 11364/03, 9 iulie 2009
Morsink împotriva Țărilor de Jos, nr. 48865/99, 11 mai 2004
Moustahi împotriva Franței, nr. 9347/14, 25 iunie 2020
M.S. împotriva Croației (nr. 2), nr. 75450/12, 19 februarie 2015
Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei, nr. 13178/03, CEDO 2006-XI
Munjaz împotriva Regatului Unit, nr. 2913/06, 17 iulie 2012
Murray împotriva Regatului Unit (MC), 28 octombrie 1994, seria A nr. 300-A
Musiał împotriva Poloniei (MC), nr. 24557/94, CEDO 1999-II
Muşuc împotriva Moldovei, nr. 42440/06, 6 noiembrie 2007
Muzamba Oyaw împotriva Belgiei (dec.), nr. 23707/15, 28 februarie 2017

—N—

N.C. împotriva Italiei (MC), nr. 24952/94, CEDO 2002-X
Nada împotriva Elveției (MC), nr. 10593/08, CEDO 2012
Nart împotriva Turciei, nr. 20817/04, 6 mai 2008
Nasrulloiev împotriva Rusiei, nr. 656/06, 11 octombrie 2007
Năstase-Silivestru împotriva României, nr. 74785/01, 4 octombrie 2007
Navarra împotriva Franței, 23 noiembrie 1993, seria A nr. 273-B
Neciporuk și Ionkalo împotriva Ucrainei, nr. 42310/04, pct. 297, 21 aprilie 2011
Neumeister împotriva Austriei, 27 iunie 1968, seria A nr. 8
Niedbała împotriva Poloniei, nr. 27915/95, 4 iulie 2000
Nielsen împotriva Danemarcei, 28 noiembrie 1988, seria A nr. 144
Nikolov împotriva Bulgariei, nr. 38884/97, 30 ianuarie 2003
Nikolova împotriva Bulgariei (MC), nr. 31195/96, CEDO 1999-II
N. împotriva României, nr. 59152/08, 28 noiembrie 2017
Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2), nr. 40896/98, 30 septembrie 2004

Norik Poghosian împotriva Armeniei, nr. 63106/12, 22 octombrie 2020
Novotka împotriva Slovaciei (dec.), nr. 47244/99, 4 noiembrie 2003
Nowak împotriva Ucrainei, nr. 60846/10, 31 martie 2011
Nowicka împotriva Poloniei, nr. 30218/96, 3 decembrie 2002

—O—

O.H. împotriva Germaniei, nr. 4646/08, 24 noiembrie 2011
O'Hara împotriva Regatului Unit, nr. 37555/97, CEDO 2001-X
O.M. și D.S. împotriva Ucrainei, nr. 18603/12, pct. 297, 15 septembrie 2022
Ostendorf împotriva Germaniei, nr. 15598/08, 7 martie 2013
Osipenko împotriva Ucrainei, nr. 4634/04, 9 noiembrie 2010
Öcalan împotriva Turciei (dec.), nr. 46221/99, 14 decembrie 2000
Öcalan împotriva Turciei (MC), nr. 46221/99, CEDO 2005-IV
Oral și Atabay împotriva Turciei, nr. 39686/02, 23 iunie 2009
Oravec împotriva Croației, nr. 51249/11, 11 iulie 2017
Osmanović împotriva Croației, nr. 67604/10, 6 noiembrie 2012
Ovsjannikov împotriva Estoniei, nr. 1346/12, 20 februarie 2014

—P—

P. și S. împotriva Poloniei, nr. 57375/08, 30 octombrie 2012
Paci împotriva Belgiei, nr. 45597/09, 17 aprilie 2018
Pancenço împotriva Rusiei, nr. 45100/98, 8 februarie 2005
Pankiewicz împotriva Poloniei, nr. 34151/04, 12 februarie 2008
Pântea împotriva României, nr. 33343/96, CEDO 2003-VI
Paradis împotriva Germaniei (dec.), nr. 4065/04, 4 septembrie 2007
Perstner împotriva Luxemburgului, nr. 7446/21, 16 februarie 2023
Petkov și Profirov împotriva Bulgariei, nr. 50027/08 și 50781/09, 24 iunie 2014
Petschulies împotriva Germaniei, nr. 6281/13, 2 iunie 2016
Petuhova împotriva Rusiei, nr. 28796/07, 2 mai 2013
Piotr Baranowski împotriva Poloniei, nr. 39742/05, 2 octombrie 2007
Piotr Osuch împotriva Poloniei, nr. 30028/06, 3 noiembrie 2009
Pirozzi împotriva Belgiei, nr. 21055/11, 17 aprilie 2018
Piruzian împotriva Armeniei, nr. 33376/07, 26 iunie 2012
Plesó împotriva Ungariei, nr. 41242/08, 2 octombrie 2012
Podeschi împotriva San Marino, nr. 66357/14, 13 aprilie 2017
Porchet împotriva Elveției (dec.), nr. 36391/16, 7 noiembrie 2019
Prencipe împotriva Monaco, nr. 43376/06, 16 iulie 2009

—Q—

Quinn împotriva Franței, 22 martie 1995, seria A nr. 311

—R—

R.L. și M.-J.D. împotriva Franței, nr. 44568/98, 19 mai 2004
R.M.D. împotriva Elveției, 26 septembrie 1997, *Culegere* 1997-VI

R.R. și alții împotriva Ungariei, nr. 36037/17, 2 martie 2021
Radu împotriva Germaniei, nr. 20084/07, 16 mai 2013
Ragıp Zarakolu împotriva Turciei, nr. 15064/12, 15 septembrie 2020
Rahimi împotriva Greciei, nr. 8687/08, 5 aprilie 2011
Rakevici împotriva Rusiei, nr. 58973/00, 28 octombrie 2003
Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei, nr. 25965/04, CEDO 2010 (extrase)
Raudevs împotriva Letoniei, nr. 24086/03, 17 decembrie 2013
Rehbock împotriva Sloveniei, nr. 29462/95, CEDO 2000-XII
Reinprecht împotriva Austriei, nr. 67175/01, CEDO 2005-XII
Riad și Idiab împotriva Belgiei, nr. 29787/03 și 29810/03, 24 ianuarie 2008
Riera Blume și alții împotriva Spaniei, nr. 37680/97, CEDO 1999-VII
Rooman împotriva Belgiei (MC), nr. 18052/11, 31 ianuarie 2019
Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 38898/04, 31 ianuarie 2017
Rubțov și Balayian împotriva Rusiei, nr. 33707/14 și 3762/15, 10 aprilie 2018
Ruiz Rivera împotriva Elveției, nr. 8300/06, 18 februarie 2014
Ruslan Iakovenko împotriva Ucrainei, nr. 5425/11, CEDO 2015

—S—

S.B.C. împotriva Regatului Unit, nr. 39360/98, 19 iunie 2001
S.P. împotriva Belgiei (dec.), nr. 12572/08, 14 iunie 2011
S.R. împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 13837/07, 18 septembrie 2012
S., v. și A. împotriva Danemarcei (MC), nr. 35553/12 și alte 2 cereri, 22 octombrie 2018
Saadi împotriva Regatului Unit, nr. 13229/03, 11 iulie 2006
Saadi împotriva Regatului Unit (MC), nr. 13229/03, CEDO 2008
Sabuncu și alții împotriva Turciei, nr. 23199/17, 10 noiembrie 2020
Sadegül Özdemir împotriva Turciei, nr. 61441/00, 2 august 2005
Sahakian împotriva Armeniei, nr. 66256/11, 10 noiembrie 2015
Şahin Alpay împotriva Turciei, nr. 16538/17, 20 martie 2018
Şahin Çağdaş împotriva Turciei, nr. 28137/02, 11 aprilie 2006
Sakık și alții împotriva Turciei, 26 noiembrie 1997, *Culegere* 1997-VII
Salaiev împotriva Azerbaidjanului, nr. 40900/05, 9 noiembrie 2010
Sanchez-Reisse împotriva Elveției, 21 octombrie 1986, seria A nr. 107
Sarigiannis împotriva Italiei, nr. 14569/05, 5 aprilie 2011
Schiesser împotriva Elveției, 4 decembrie 1979, seria A nr. 34
Schwabe și M.G. împotriva Germaniei, nr. 8080/08, 1 decembrie 2011
Scott împotriva Spaniei, 18 decembrie 1996, *Culegere* 1996-VI
Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr.2) (MC), nr. 14305/17, 22 decembrie 2020
Selçuk împotriva Turciei, nr. 21768/02, 10 ianuarie 2006
Shabani împotriva Elveției, nr. 29044/06, 5 noiembrie 2009
Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei, nr. 36378/02, CEDO 2005-III
Shamsa împotriva Poloniei, nr. 45355/99 și 45357/99, 27 noiembrie 2003
Şcerbina împotriva Rusiei, nr. 41970/11, 26 iunie 2014
Sher și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 5201/11, CEDO 2015
Şiksaitov împotriva Slovaciei, nr. 56751/16 și 33762/17, 10 decembrie 2020
Şimovolos împotriva Rusiei, nr. 30194/09, 21 iunie 2011
Şmorgunov și alții împotriva Ucrainei, nr. 15367/14 și alte 13 cereri, 21 ianuarie 2021
Ştukaturov împotriva Rusiei, nr. 44009/05, ECHR 2008
Şulgin împotriva Ucrainei, nr. 29912/05, 8 decembrie 2011
Simons împotriva Belgiei (dec.), nr. 71407/10, 28 august 2012
Skrobol împotriva Poloniei, nr. 44165/98, 13 septembrie 2005

Slivenko împotriva Letoniei (MC), nr. 48321/99, CEDO 2003-X
Smirnova împotriva Rusiei, nr. 46133/99 și 48183/99, CEDO 2003-IX
Soldatenko împotriva Ucrainei, nr. 2440/07, 23 octombrie 2008
Solmaz împotriva Turciei, nr. 27561/02, 16 ianuarie 2007
Stănculeanu împotriva României, nr. 26990/15, 9 ianuarie 2018
Stanev împotriva Bulgariei (MC), nr. 36760/06, 17 ianuarie 2012
Stašaitis împotriva Lituaniei, nr. 47679/99, 21 martie 2002
Staikov împotriva Bulgariei, nr. 16282/20, 8 iunie 2021
Steel și alții împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, *Culegere* 1998-VII
Stephens împotriva Maltei (nr. 1), nr. 11956/07, 21 aprilie 2009
Stephens împotriva Maltei (nr. 2), nr. 33740/06, 21 aprilie 2009
Stepuleac împotriva Moldovei, nr. 8207/06, 6 noiembrie 2007
Stollenwerk împotriva Germaniei, nr. 8844/12, 7 septembrie 2017
Stoicikov împotriva Bulgariei, nr. 9808/02, 24 martie 2005
Stoian Krastev împotriva Bulgariei, nr. 1009/12, 6 octombrie 2020
Storck împotriva Germaniei, nr. 61603/00, CEDO 2005-V
S.T.S. împotriva Țărilor de Jos, nr. 277/05, CEDO 2011
Štvrtecký împotriva Slovaciei, nr. 55844/12, 5 iunie 2018
Sulaoja împotriva Estoniei, nr. 55939/00, 15 februarie 2005
Suso Musa împotriva Maltei, nr. 42337/12, 23 iulie 2013
Svipsta împotriva Letoniei, nr. 66820/01, CEDO 2006-III (extrase)
Sy împotriva Italiei (dec.), nr. 11791/20, 24 ianuarie 2022

—T—

Talat Tepe împotriva Turciei, nr. 31247/96, 21 decembrie 2004
Tarak și Depe împotriva Turciei, nr. 70472/12, 9 aprilie 2019
Tepe împotriva Turciei, nr. 31247/96, 21 decembrie 2004
Tase împotriva României, nr. 29761/02, 10 iunie 2008
Thimothawes împotriva Belgiei, nr. 39061/11, 4 aprilie 2017
Terheș împotriva României (dec.), nr. 49933/20, 13 aprilie 2021
Teimurazian împotriva Armeniei, nr. 17521/09, 15 martie 2018
Tim Henrik Bruun Hansen împotriva Danemarcei, nr. 51072/15, 9 iulie 2019
Tiron împotriva României, nr. 17689/03, 7 aprilie 2009
Toniolo împotriva San Marino și Italiei, nr. 44853/10, 26 iunie 2012
Toșev împotriva Bulgariei, nr. 56308/00, 10 august 2006
Toth împotriva Austriei, 12 decembrie 1991, seria A nr. 224
Trutko împotriva Rusiei, nr. 40979/04, 6 decembrie 2016
Tsirlis și Kouloumpas împotriva Greciei, 29 mai 1997, *Culegere* 1997-III
Țvetkova și alții împotriva Rusiei, nr. 54381/08 și alte 5 cereri, 10 aprilie 2018
Turan și alții împotriva Turciei, nr. 75805/16 și alte 426 cereri, 23 noiembrie 2021
Țurcan împotriva Moldovei, nr. 39835/05, 23 octombrie 2007

—V—

Vacev împotriva Bulgariei, nr. 42987/98, CEDO 2004-VIII (extrase)
Van der Leer împotriva Țărilor de Jos, 21 februarie 1990, seria A nr. 170-A
Van Droogenbroeck împotriva Belgiei, 24 iunie 1982, seria A nr. 50
Varbanov împotriva Bulgariei, nr. 31365/96, CEDO 2000-X
Varga împotriva României, nr. 73957/01, 1 aprilie 2008

Vasileva împotriva Danemarcei, nr. 52792/99, 25 septembrie 2003
Vasilevski și Bogdanov împotriva Rusiei, nr. 52241/14 și 74222/14, 10 iulie 2018
Vasiliciuc împotriva Republicii Moldova, nr. 15944/11, 2 mai 2017
Vassis și alții împotriva Franței, nr. 62736/09, 27 iunie 2013
Vedat Doğru împotriva Turciei, nr. 2469/10, 5 aprilie 2016
Velinov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 16880/08, 19 septembrie 2013
Venet împotriva Belgiei, nr. 27703/16, 22 octombrie 2019
Viorel Burzo împotriva României, nr. 75109/01 și 12639/02, 30 iunie 2009
V.K. împotriva Rusiei, nr. 9139/08, 4 aprilie 2017
Voronțov și alții împotriva Ucrainei, nr. 58925/14 și alte 4 cereri, 21 ianuarie 2021
Voskuil împotriva Țărilor de Jos, nr. 64752/01, 22 noiembrie 2007
Vrenčev împotriva Serbiei, nr. 2361/05, 23 septembrie 2008

—W—

W.A. împotriva Elveției, nr. 38958/16, 2 noiembrie 2021
Waite împotriva Regatului Unit, nr. 53236/99, 10 decembrie 2002
Wassink împotriva Țărilor de Jos, 27 septembrie 1990, seria A, 185-A
Weeks împotriva Regatului Unit, 2 martie 1987, seria A nr. 114
Wemhoff împotriva Germaniei, 27 iunie 1968, seria A nr. 7
Willcox și Hurford împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 43759/10 și 43771/12, 8 ianuarie 2013
Winterwerp împotriva Țărilor de Jos, 24 octombrie 1979, seria A nr. 33
Witold Litwa împotriva Poloniei, nr. 26629/95, CEDO 2000-III
Włoch împotriva Poloniei, nr. 27785/95, CEDO 2000-XI
Włoch împotriva Poloniei (nr. 2), nr. 33475/08, 10 mai 2011

—X—

X. împotriva Austriei, nr. 8278/78, decizia Comisiei din 13 decembrie 1979, DR 18
X. împotriva Austriei, nr. 4741/71, decizia Comisiei din 2 aprilie 1973, DR 18
X. împotriva Finlandei, nr. 34806/04, 2 iulie 2012, CEDO 2012 (extrase)
X. împotriva Germaniei, nr. 1322/62, decizia Comisiei din 14 decembrie 1963
X. împotriva Germaniei, nr. 6659/74, decizia Comisiei din 10 decembrie 1975
X. împotriva Germaniei, nr. 8098/77, decizia Comisiei din 13 decembrie 1978, DR 16
X. împotriva Elveției, nr. 8500/79, decizia Comisiei din 14 decembrie 1979, DR 18
X. împotriva Elveției, nr. 9012/80, decizia Comisiei din 9 decembrie 1980, DR 25
X. împotriva Regatului Unit, nr. 6998/75, raportul Comisiei din 16 iulie 1980
X. împotriva Regatului Unit, 5 noiembrie 1981, seria A nr. 46

—Y—

Yaygin împotriva Turciei (dec.), nr. 12254/20, 16 februarie 2021
Yılmaz Aydemir împotriva Turciei, nr. 61808/19, 23 mai 2023
Yoh-Ekale Mwanje împotriva Belgiei, nr. 10486/10, 20 decembrie 2011

—Z—

Z.A. și alții împotriva Rusiei (MC), nr. 61411/15, 21 noiembrie 2019

[Z.H. împotriva Ungariei](#), nr. 28973/11, 8 noiembrie 2012

[Zelčš împotriva Letoniei](#), nr. 65367/16, 20 februarie 2020